

Specializirana revija za trajnostni razvoj

ESG

okolje družba upravljanje

199-200

JUNIJ 2025

ESG niso več samo mehka načela, ampak **sodno izvršljive dolžnosti**

- E** Nižajte stroške z uvajanjem najboljših praks sistemov upravljanja z energijo
- E** Uredba EUDR prinaša večjo transparentnost, a tudi veliko birokracije
- S** Med zaposlenimi in delodajalci raste zavedanje o načrtovanju varne starosti
- S** Komuniciranje in informiranje ključna pri trajnostnem ozaveščanju gostov
- G** »Digitalizacija omogoča boljše odločanje, hitrejše odzivanje in zmanjšanje stroškov vzdrževanja«
- G** Učinkovita interna komunikacija je most med vizijo podjetja in potrebami zaposlenih

Zelena
Slovenija

ISSN 2820-5502

Poština plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Premikamo meje za bolnike.

Smo Sandoz,
vodilno farmacevtsko
podjetje v svetu za generična
in podobna biološka zdravila.
In smo Lek, pionirji farmacevtske industrije
v Sloveniji.

Naša strast so odličnost in vrhunska kakovost zdravil.
Navdušujejo nas biotehnološki postopki za razvoj in
proizvodnjo podobnih bioloških zdravil ter najvišji standardi
farmacevtske proizvodnje.

SANDOZ

Lek farmacevtska družba d. d.
Verovškova ulica 57
1526 Ljubljana, Slovenija
www.lek.si

Civilna odgovornost podjetij za podnebno škodljivo ravnanje ni več teoretična, ampak realna pravna možnost

mag. Vanesa Čanji,
glavna urednica

O zakonodajnemu zaostrovanju upravljanja področij ESG v tej reviji in na portalu www.zelenaslovenija.si stalno odpiramo različne vidike. Zavedanje, da gre »zares«, raste med družbami, ki so zakonodajne za-vezanke. Nekoliko počasneje sledijo srednje velika in manjša podjetja, ki so del dobavnih verig. Ne gre torej več le za splošna načela skrbnega gospodarjenja in korporativne družbene odgovornosti. Smo že v času sodno izvršljivih dolžnostih zmanjševanja negativnih vplivov na okolje in človekove pravice. Na to opozarjata v posebnem intervjuju specializirani odvetnici iz odvetniške pisarne Jadek & Pensa. Trenutno sicer ni neposredne pravne podlage za tožbo proti podjetju v Sloveniji zaradi neskladnosti s Pariškim sporazumom. A po njunem mnenju bi bilo mogoče tudi pri nas po vzoru iz tujine zasnovati tožbo z utemeljitvijo, da podjetje s svojim ravnanjem, kot je na primer zeleno zavajanje, nadaljevanje investicij v fosilna goriva ali nespoštovanje okoljskih ciljev, krši svojo civilnopravno dolžnost skrbnosti. Civilna odgovornost podjetij za podnebno škodljivo ravnanje ni več teoretična, ampak realna pravna možnost. Temelji na dolžnosti skrbnosti, človekovih pravicah in zavedanju prispevka k skupni škodi.

Kljub Omnibusu, ki nekoliko umirja tempo vnašanja ESG sprememb v prakso, se nabavni procesi v podjetjih nadalje transformirajo v smeri ESG, kot ugotavlja Uroš Primožič, direktor nabave skupine KANSAL HELIOS. Z ambiciozno zastavljenimi korporativnimi ESG cilji do leta 2030 stremijo k izboljšanju na obeh področjih - zmanjševanju celotnega ogljikovega odtisa in z izborom dobaviteljev zagotavljajo družbeno odgovornost skozi celotno dobavno verigo. Za čokoladne sladokusce je ilustrativen primer trajnostne nabave čokoladnica Zotter.

To so vzgledi, kako je lahko trajnostno naravnano podjetje tudi tržno uspešno. Ali kot pravi mag. Tomaž Berginc, direktor izlaške družbe ETI Izlake: »Zavedamo se, da mora biti evropska industrija del rešitve, ne pa žrtev zelenega prehoda.«

IMPRESUM

ESG (Environmental, Social, Governance)

– Okolje, družba, upravljanje,
specializirana revija za trajnostni razvoj

Izdala in založila: Fit media d.o.o., Celje

Glavna urednica: mag. Vanesa Čanji

Odgovorna urednica: mag. Marjetka
Raušl Lesjak

**Oblikovanje, prelom in
grafična priprava:** Fit media d.o.o.

Tisk: Tiskarna Florjančič

Oglasno trženje: Fit media d.o.o.,
Kidričeva ulica 25, 3000 Celje,
tel.: 03/42 66 700,
e-naslov: info@fitmedia.si

Uredniški odbor: dr. Slavko Ažman
(Porsche Slovenija), doc. dr. Gašper
Gantar (Fakulteta za varstvo okolja),
Robert Čajić (Saubermacher Slovenija
d.o.o.), dr. Darja Piciga, Petra Prebil
Bašin (Združenje papirne in papirno
predelovalne industrije), mag. Irena
Prijović (Združenje nadzornikov
Slovenije), Matjaž Ribaš (Slovenski
regionalno razvojni sklad), dr. Marta
Svoljšak Jerman (Petrol), mag. Emil Šehić
(Zeos), mag. Ana Vučina Vršnak (EVS), dr.
Radmila Wollrab (Helios TBLUS d.o.o.),
Urška Zgojznik (Ekologi brez meja)

Celje, junij 2025

Naklada 2.200 izvodov

Revija je brezplačna.

® Zelenaslovenija

Kontakt za informacije:

T: 03/ 42 66 700

E: info@zelenaslovenija.si

W: www.zelenaslovenija.si

Partnerja

pri izdajanju revije ESG:

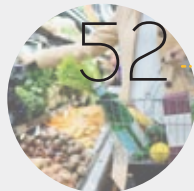
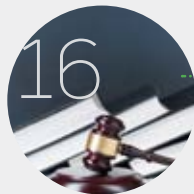
- Fakulteta za logistiko
- Surovina d.o.o.

Fakulteta za logistiko

surovina

VSEBINA

5 Novice članov Zelenega omrežja

14 Odkrijte celovit nabor strokovnih vsebin na Zelenaslovenija.si

16 ESG niso več samo mehka načela, ampak sodno izvršljive dolžnosti

22 Preverjanje vpliva izdelka in storitev na okolje z leti vse bolj narašča

23 Pomembna vloga izobraževanj za trajnostno upravljanje

24 Nižajte stroške z uvajanjem najboljših praks sistemov upravljanja z energijo

26 Našli so cenejšo in okolju prijaznejšo alternativo vakuumskim izolacijskim panelom

28 Predstavitev možnosti identifikacije primernih območij

32 Uredba prinaša večjo transparentnost, a tudi veliko birokracije

36 V novodobnem suženjstvu več kot 50 milijonov ljudi

40 Med zaposlenimi in delodajalci raste zavedanje o načrtovanju varne starosti

46 Komuniciranje in informiranje ključna pri trajnostnem ozaveščanju gostov

52 Kakšne izbire trgovci nudijo svojim kupcem?

56 S pravljicami nad izzive, s katerimi se soočajo otroci

58 Kakšne so prve izkušnje izbranih podjetij?

60 Industrija mora biti del rešitve, ne žrtev zelenega prehoda

62 »Spremembe na področju carin spremljamo na dnevni ravni«

64 »Trajnostna usmerjenost se dolgoročno izplača«

67 »Digitalizacija omogoča boljše odločanje, hitrejšo odzivanje in zmanjšanje stroškov vzdrževanja«

70 Orodja, s katerimi si lahko olajšamo ali izboljšamo delo

72 Učinkovita interna komunikacija je most med vizijo podjetja in potrebami zaposlenih

76 Prvi vlak bo po progi zapeljal v marcu 2026

78 Kdo je kdo na področju ESG?

Novice članov Zelenega omrežja

[www.zelenaslovenija.si/
zeleno-omrezje](http://www.zelenaslovenija.si/zeleno-omrezje)

Odpadki, ki so navdihnili zgodbe

Natečaj *Odpadno je uporabno*, ki ostaja osrednji projekt podjetja na področju osveščanja mladih o ravnanju z odpadki, letos prvič ni spodbujal k ustvarjanju izdelkov iz odpadnih materialov, ampak k literarnemu ustvarjanju. Mladi iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol so skozi domišljijo raziskovali pot odpadkov – kam jih odvržemo, kaj se z njimi zgodi in kje končajo. Nastalo je 16 izvirnih literarnih del, ki skozi oči otrok in mladostnikov raziskujejo pot odpadkov, pomen recikliranja in trajnostno razmišljanje. Strokovna komisija je med prispevki izbrala pet zmagovalcev – od igrive slikanice vrtca do zrelega eseja dijakinje o življenju plastične punčke. Več o samem natečaju in zmagovalnih prispevkih je na naši spletni strani www.saubermacher-komunala.si. Vsem sodelujočim se iskreno zahvaljujemo za sodelovanje in vložen trud.

SAUBERMACHER - KOMUNALA

Murska Sobota d.o.o.

www.saubermacher-komunala.si

Učinkovita raba energije

Vsesplošne podražitve energentov ter regulativa EU za »zeleni« prehod in trajnostni razvoj močno pozivajo vsakogar k razmisleku in ukrepanju glede izboljšav energetske učinkovitosti in racionalizaciji porabe energije. Vendar v primeru, ko lahko izbiramo med uporabo naključne energije (solarna, vetrna elektrarna ...), uskladiščene energije (baterijski sistem, kurilno olje ...) ali priključeno energijo (elektrika, plin), odločevalec nima več enostavne naloge. Izbrati oziroma preusmeriti energijske tokove v vsakem trenutku kot dober gospodar je zahtevno opravilo. Pa ne samo pri upravljanju z viri energije, temveč prav tako s porabniki le-te. Istočasnost delovanja velikih porabnikov lahko zelo poveča konične obremenitve ob »nepravem« času, kar negativno vpliva na stabilnost elektroenergetskega sistema kot tudi na našo denarnico. Zato v podjetju PROF.EL intenzivno razvijamo krmilnike, ki učinkovito upravljajo z različnimi viri kot tudi porabniki energije.

PROF.EL, d.o.o.

www.profel.si

Na poti k nižjemu ogljicnemu odtisu

V Nomagu aktivno spremljamo in zmanjšujemo svoj vpliv na okolje, pri čemer natančno ocenjujemo vse vire izpustov toplogrednih plinov. Poleg emisij, ki nastajajo pri izvažanju naših prevoznih storitev, pomemben delež predstavljajo tudi potovalne navade zaposlenih. Podjetje zaposlenim omogoča koriščenje bolj trajnostnih načinov prevoza s sofinanciranjem letne naročnine za koriščenje e-koles Nomago Bikes za prevoz na delo in po službenih poteh. Da pa bi jih lahko učinkoviteje spodbujali k trajnostni mobilnosti, smo z anketo o načinu prihoda na delo najprej preverili trenutno stanje. Rezultati so pokazali, da bi se še več zaposlenih lahko odločilo za souporabo vozil, uporabo javnega prevoza ali druge alternativne oblike mobilnosti. Zato bomo tudi v prihodnje spodbujali trajnostne izbire z ozaveščanjem, dodatnimi ugodnostmi in iskanjem novih rešitev, s katerimi bomo skupaj prispevali k zmanjšanju ogljičnega odtisa.

Nomago d.o.o.

www.nomago.si

Plastika kot del rešitve, ne le problema

V zadnjem desetletju se industrija spopada z naraščajočimi vprašanji o vplivu na okolje – od onesnaževanja oceanov do zahtevnega recikliranja kompleksnih materialov. Odgovori na te izzive terjajo pogumne in inovativne pristope. Zgled dobre prakse prihaja iz Slovenije. Z uporabo reciklirane plastike, razvojem okolju prijaznih izdelkov in ESG pristopom v podjetju Skaza dokazujemo, da lahko plastika postane del rešitve. V panogi, kjer je sprememba pogosto počasna, sta vizija in vztrajnost ključ do tega, da plastika dobi novo življenje – in naš planet novo priložnost.

Plastika Skaza d.o.o.

www.skaza.si

ISO 14001 – temelj za okoljsko odgovornost in trajnostno upravljanje

Organizacije se danes soočajo z vedno večjimi pritiski s strani zakonodaje in trga v smeri izkazovanja okoljske odgovornosti. Okoljski incidenti, strožje zahteve ESG ter nova pravila o poročanju (CSRD/ESRS) opozarjajo na potrebo po učinkovitih in urejenih sistemih ravnanja z okoljem. Standard ISO 14001 zagotavlja strukturiran okvir za

prepoznavanje okoljskih tveganj, skladnost z zahtevami ter oblikovanje ciljno usmerjenih ukrepov za zmanjšanje vplivov na okolje. Ključno je, da sistem ni le zapis na papirju, temveč del vsakodnevnega odločanja. V sodobnem poslovnem okolju je prav integracija okoljskih vidikov v strategije, procese in kulturo organizacije tista, ki ločuje zgolj skladne od resnično odgovornih organizacij. V SIQ Ljubljana nudimo storitve ocenjevanja in certificiranja po ISO 14001 in ISO 50001, pri verifikaciji po shemi EMAS, preverjanju poročil o emisijah toplogrednih plinov, izračunu in verifikaciji ogljičnega odtisa ter drugih storitvah na področju okolja.

SIQ Ljubljana

www.siq.si

Sejem Agra 2025 bo še bližje naravi

63. Mednarodni kmetijsko-živilski sejem AGRA 2025 bo v Gornji Radgoni od 23. do 28. avgusta največji in najpomembnejši tovrstni sejem v tem delu Evrope. Predstavil bo zelene tehnologije pridelave in predelave, spodbujal rabo obnovljivih snovnih in energetskih virov, skrbel za biotsko raznovrstnost, samooskrbo, za boljši in naravi prijaznejši pridelek ter človeku varno hrano. Vsebinski poudarki bodo na mladih in inovacijah, na ekološkem in ohranitvenem kmetijstvu, učinkovitem gospodarjenju z gozdovi, varovanju vodnih virov, na skrbi za razvoj podeželja, turizmu, gastronomiji, lesarstvu in rokodelstvu. Predstavitve trajnostne pridelave in strokovni nasveti bodo obiskovalce popeljali po poti ob Lisjakovi strugi do hiške Zavoda za gozdove Slovenije, gozdička avtohtonih dreves porečja Mure preko mostička v Park sodelovanja, v vrt Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru ter vrt Biotehnične šole Rakičan. Lučaj naprej jih bosta privabila permakulturno – biodinamični vrt, za katerega skrbi ekološka slovenska semenarska

hiša Amarant in sadni vrt s slamnato hiško, v kateri domuje Društvo za permakulturo Slovenije. Ogledali si bodo lahko čebelnjak in vrt medovitih rastlin, za katerega skrbi Čebelarska zveza Slovenije, nato pa nadaljevali pot do ekološkega poligona Zveze društev ekoloških kmetov Slovenije. Ob njem je Povezovalnica podnebnih ciljev skupine Etri pod kozolcem, ki bo obiskovalcem s široko skupino strokovnjakov in mrežo nevladnih organizacij za krožno gospodarstvo postregla s pestrim strokovnim dogajanjem.

Pomurski sejem d.o.o.

www.sejem-agra.si

Nove električne polnilnice podjetja Petrol

V Petrolu širimo mrežo polnilnic. Obstoječim polnilnicam v BTC Murska Sobota, Novo mesto in Ljubljana smo dodali novo, šesto lokacijo polnilnic v BTC Ljubljani, in sicer ob tržnici BTC Ljubljana. Skupno 8 polnilnih mest na dveh ultra hitrih polnilnicah moči do 200 kW ter štirih standardnih polnilnicah moči do 22 kW omogoča hitro, zanesljivo in učinkovito polnjenje, obenem pa ponuja sodobno uporabniško izkušnjo, saj je poleg polnilnic postavljen še samostojni e-plačilni terminal. Svojo široko mrežo več kot 1.000 polnilnih mest v regiji smo tako dopolnili z zelo praktično lokacijo v središču enega največjih nakupovalnih, poslovnih in prostočasnih središč v Evropi. Za zanesljivo dovolj energije skrbimo s paketi e-polnjenja Brezskrbni, naše polnilnice pa v celoti poganjajo obnovljivi viri. Polnilnice so bile skupaj z e-plačilnim terminalom postavljene v okviru evropskega projekta Multi-E, sofinanciranega preko evropskega programa Instrument za povezovanje Evrope (CEF).

Petrol d.d., Ljubljana

www.petrol.si

Kontinuirano izboljševanje energetske učinkovitosti

NEP
SAVENA

V družbi SAVENA, Inštitutu za spodbujanje energetskih prihrankov, d.o.o. smo v aprilu 2025 registrirali blagovno znamko NEP. Pod blagovno znamko razvijamo in implementiramo procese izvajanja notranjega energetskega pregleda organizacij. Kot že ime določa, je proces izdelave notranjega energetskega pregleda notranji proces organizacije. Notranji energetski pregled (Energy Review, NEP) mora z obvladovanjem pomembne rabe energije zagotavljati kontinuiran pregled nad možnostmi za optimizacijo rabe energije. Vhodni dokument v NEP lahko predstavlja v slovenskem prostoru in širše dobro uveljavljen energetski pregled (Energy Audit). Razvoj notranjega energetskega pregleda je izziv za vse organizacije. Razvijati ga je potrebno v smeri vrednotenja pomembne rabe energije, kakor tudi v eno od orodij za vodenje aktivnosti v izboljševanje energetske učinkovitosti.

SAVENA, d.o.o.
www.savena.si

Modra novost na uličnih zbiralnikih za e-odpadke

V ZEOS-u na ulične zbiralnike za e-odpadke po državi pospešeno nameščamo male

modre zbiralnike za odpadne prenosne baterije in akumulatorje. To gospodinjstvom omogoča še dostopnejšo mrežo ločenega zbiranja tovrstnih odpadkov ter zmanjšuje negativne vplive na okolje v primeru oddajanja baterij med mešane komunalne odpadke. Nepravilno odloženi e-odpadki predstavljajo nevarnost za okolje, surovine, ki se nahajajo v njih pa so za vedno izgubljene. Z njihovo oddajo na primerna zbirna mesta poskrbimo, da se obdelajo na varen in okolju prijazen način, materiali pa ponovno stopijo v predelovalni krog. Prenovljeni zbiralniki so že v uporabi v občinah, kjer storitve ravnanja z odpadki izvajajo Simbio, d.o.o., PUP Saubermacher d.o.o. in JP Komunala d.o.o. Mozirje. Vse do konca junija na tem območju poteka tudi ozaveščevalno-zbiralna nagradna akcija »Napolnimo nove ulične zbiralnike za stare aparate«. Z akcijo želimo opozoriti občanke in občane na »modro« novost, ki se nahaja na vseh uličnih zbiralnikih za zbiranje starih aparatov v njihovi bližini. Več o akciji je na www.zeos.si. V načrtu imamo, da do konca leta na ta način prenovimo vse ulične zbiralnike za zbiranje starih aparatov po državi.

ZEOS, d.o.o.
www.zeos.si

Onesnaženost pitne vode

Darja Hojnik

Varna pitna voda je izjemnega pomena za zdravje prebivalstva, zato je zelo pomembno, da se vodni viri zavarujejo pred onesnaženjem ter da se redno izvaja spremljanje kakovosti pitne vode, s čimer je omogočeno pravočasno prepoznavanje nevarnih dogodkov in prisotnost potencialno škodljivih snovi, ki bi lahko predstavljale nevarnost za zdravje ljudi. Izpostavljenost onesnaženi pitni vodi ima lahko resne in včasih tudi dolgotrajne posledice za zdravje ljudi. Posledice so odvisne od vrste onesnaževal, njihove koncentracije in trajanja izpostavljenosti. V Sloveniji rezultati državnega monitoringa pitne vode

izkazujejo, da je pitna voda praviloma skladna in zdravstveno ustrezna. Vzrok občasnih neskladnosti oziroma odstopanj od zahtev opredeljenih v Uredbi o pitni vodi (Ur.l RS 61/2023), predstavlja prisotnost mikroorganizmov. V NLZOH izvajamo vzorčenja ter mikrobiološke in kemijske analize pitne vode skladno s standardom SIST EN ISO/IEC 17025.

NLZOH
www.nlzoh.si

V Kranju položili temeljni kamen

Z leve proti desni: Staš Škrabec (Riko), Matjaž Berčon (Komunala Kranj) in Martin Baumgartner (Tosidos). Foto: Samo Paušer

V Komunalni Kranj smo 22. aprila 2025, na Dan Zemlje, pripravili slovesnost ob polaganju temeljnega kamna za novo upravno-izobraževalno središče v Parku krožnega gospodarstva ZARTA. Prostor bo stičišče različnih javnosti, predvsem uporabnikov javnih storitev komunalnega podjetja in drugih deležnikov v sistemih krožnega gospodarstva. Nekoč komunalna degradirana cona danes postaja javnosti dostopen urbaniziran predel mesta s poudarki na krajinskem oblikovanju, trajnostnih pristopih in krožnem gospodarstvu. Novo upravno-izobraževalno središče ima pomembno poslanstvo – postati stičišče različnih javnosti: prebivalcev vseh generacij, izobraževalnih ustanov, podjetij, lokalnih ponudnikov, umetnikov, športnikov in drugih deležnikov. Gre za prostor, kjer krožijo izkušnje in znanje, ki spodbuja ter navdušuje obiskovalce h krožnosti, trajnosti in ohranjanju okolja. Prizadevamo si, da bo Park krožnega gospodarstva ZARTA postal vsaj regijski, če ne celo medregijski kompetenčni center na področju krožnosti in trajnosti.

Komunala Kranj d.o.o.
www.komunala-kranj.si

Marles je prejemnik certifikata »Športu prijazno podjetje«

Podjetje Marles hiše Maribor je letošnji prejemnik certifikata »Športu prijazno podjetje«, ki ga podeljuje Olimpijski komite Slovenije. Priznanje potrjuje našo zavezanost k spodbujanju zdravega in aktivnega življenjskega sloga med zaposlenimi. Z različnimi ukrepi omogočamo vključevanje zaposlenih v športne dejavnosti, nudimo ugodnosti pri športnih aktivnostih, oblikujemo športne ekipe, promoviramo gibanje kot pomembni del organizacijske kulture, kar pozitivno vpliva na njihovo zdravje, počutje in delovno zadovoljstvo. Certifikat potrjuje, da povezujemo odgovornost do zaposlenih z vrednotami trajnostnega razvoja, še posebej na področju zdravja in varnosti. Ponosni smo, da smo prepoznani kot podjetje, ki spodbuja gibanje, sodelovanje in dobro počutje na delovnem mestu.

Marles hiše Maribor d.o.o.
www.marles.com

Trajnostni prijemi v delovnih procesih

Na Marjetici uvajamo različne trajnostne prijeme v svoje delovne procese. Tako smo letos pričeli z uporabo zastirke, izdelane iz odreza obolelih platan s t.i. koreninsko sušico. Drevesa, ki odmirajo od krošnje proti koreninam, kot posledica agresivnih gradbenih posegov v preteklosti, služijo kot surovina za

zastirko. To uporabimo kot zaščito zemlje pred sončno pripeko in s tem zmanjšamo izhlapevanje vode, ter onemogočimo rast plevela. Tako lahko površine manj zalivamo in varčujemo z vodo, ki je v Slovenski Istri v poletnem obdobju, izjemno dragocen vir. Poleti takšna zastirka zemljo tudi hladi, pozimi pa ohranja toploto in ščiti rastline pred mrazom. Na ta način omogočimo še boljše pogoje za življenje ekosistema - talnih mikroorganizmov in deževnikov.

Marjetica Koper, d.o.o.-s.r.l.
www.marjeticakoper.si

Darila s sporočilom o vaši trajnostni naravnosti

Sodobni potrošniki vse bolj cenijo odgovornost in transparentnost pri odnosih z blagovnimi znamkami. V tem smislu trajnostni razvoj slednjih postaja ključnega pomena za gradnjo zaupanja. Podjetja oz. trajnostne blagovne znamke tako presegajo zgolj okoljske pobude, saj poleg njih v celovit pristop vključujejo še družbene in upravljalvske (ESG) vidike ter jih integrirajo v svojo identiteto in delovanje. S tem blagovne znamke ne izpolnjujejo le okoljskih standardov, temveč tudi aktivno gradijo zaupanje med svojimi potrošniki. Svojo trajnostno naravnost lahko podjetja komunicirajo tudi z izbiro poslovnih in promocijskih daril – to so premišljeno oblikovani izdelki, ki z uporabo okolju prijaznih materialov in recikliranih materialov ter etične proizvodnje zmanjšujejo negativne vplive na okolje ter hkrati odražajo vrednote odgovornega poslovanja. Tak pristop ne le izboljšuje ugled podjetja, temveč tudi spodbuja povezanost s strankami in njihovo lojalnost ter ustvarja dolgoročne poslovne koristi.

Zapisal: Borut Haclar

IN d.o.o.
www.ekoman.si

Uspešno sodelovanje Kontrona in Iskre

V podjetju Kontron d. o. o. smo v sodelovanju s podjetjem Iskra, elektro in sistemske rešitve, d.o.o., uspešno izvedli dobavo in montažo 23 napajalnih sistemov MPS 1000.50 za potrebe črnogorskega elektroenergetnega operaterja CGES. Napajalni sistemi so bili integrirani v Iskrin napredni nadzorni sistem SparkView, kar omogoča zanesljivo in učinkovito delovanje znotraj elektroenergetskega omrežja. Projekt potrjuje uspešno sodelovanje različnih poslovnih enot v Kontronu ter krepitev prisotnosti podjetja na trgih vzhodnoevropske regije. »Z večletno predanostjo, zaupanjem in strokovnim znanjem smo dokazali, da lahko z vztrajnostjo skupaj uspešno ustvarjamo rešitve prihodnosti,« je povedal Tomaž Simonič iz PE Komunikacijske rešitve v podjetju Kontron. Gre za del širšega sodelovanja med podjetjema, ki vključuje sodobne rešitve na področju železniške infrastrukture in digitalizacije industrijskih procesov.

Kontron, d.o.o.
www.kontron.si

Idrijska komunala na Cvetličnem sejmu

V soboto, 19. aprila 2025, smo se zaposleni Komunale Idrija udeležili Cvetličnega sejma na Mestnem trgu v Idriji. Obiskovalcem smo predstavili pomen pravilnega ločevanja odpadkov in jih spodbujali k prehodu na okolju prijaznejši e-račun. Pod sloganom »Napačno odložen odpadki je izgubljena surovina« smo z zanimivimi dejstvi o recikliranju osveščali o vplivu vsakdanjih odločitev na okolje. Veliko zanimanja je požel nagradni kviz o ločevanju, za pravilne odgovore pa smo podarili posodice za odpadno jedilno olje. Obiskovalci so si lahko ogledali tudi najnovejšo smetarsko vozilo, z njimi pa smo spregovorili tudi o posledicah nepravilnega odlaganja na delo komunalnih delavcev. Na podlagi dosedanjih izkušenj ugotavljamo,

da je prisotnost Komunale na tovrstnih dogodkih ključnega pomena, saj omogoča neposreden stik z občani, krepí okoljsko zavest in spodbuja trajnostne navade v lokalni skupnosti.

Komunala Idrija d.o.o.
www.komunalaidrija.si

KANSAI HELIOS Slovenija nadaljuje z nadgradnjo trajnostnega poročanja

Podjetje kljub napovedani dvoletni odložitvi obveznosti poročanja po CSRD ostaja zavezano uresničevanju smernic trajnostnega poročanja. Evropski parlament je namreč 3. aprila odobril direktivo Stop-the-Clock, ki je del svežnja Omnibus I, predstavljenega s strani Evropske komisije 26. februarja 2025, in predvideva zamik začetka poročanja. Ne glede na to v podjetju nadaljujemo s pripravami, ki smo jih začeli že v lanskem letu. Izvedli smo analizo dvojne pomembnosti in v proces vključili ključne notranje in zunanje deležnike – zaposlene, dobavitelje, kupce ter predstavnike lokalnih skupnosti. Povratne informacije o vplivih, tveganjih in priložnostih so oblikovale naše trajnostne prioritete. Analiza je pokazala priložnosti za izboljšanje zbiranja podatkov, krepitev upravljanja ESG ter učinkovitejšo vključitev trajnostnih kazalnikov v poslovne odločitve. Pripravljalne aktivnosti postavljamo korak pred formalne zahteve, zato nadaljujemo z nadgradnjo poročanja, uvajanjem digitalnih

rešitev za spremljanje trajnosti in krepitvijo ESG-komunikacije. Naša zavezanost celovitemu, preglednemu in strateško usmerjenemu trajnostnemu poročanju ostaja trdna.

KANSAI HELIOS Slovenija d.o.o.
www.kansai-helios.si

Kako trajnostna prehrana postane del učnega načrta?

V okviru projekta The Food Odyssey bo 1. julija 2025 v Ljubljani potekala mednarodna konferenca v hibridni obliki. Predstavljeni bodo ključni rezultati projekta z osrednjim poudarkom na inovativnih didaktičnih orodjih, ki omogočajo sistematično poučevanje o trajnostnih prehranskih sistemih ter njihovem vplivu na podnebne spremembe v kontekstu poklicnega izobraževanja. Dogodek je namenjen strokovni javnosti, učiteljem in drugim predstavnikom. Prijavite se lahko na sledeči povezavi <https://forms.gle/4F1cLvgyfDQdCK3z8> ali na QR kodi.

Inštitut za zdravje in okolje
<https://izo.si>

HOFER za boljšo prihodnost čebel namenil 240.000 evrov

Pri HOFERju že 11 let sodelujemo s Čebelarsko zvezo Slovenije (ČZS) in v tem

času smo za boljšo prihodnost čebel skupaj namenili več kot 240.000 evrov. V okviru projekta Skrbimo za medeno prihodnost ozaveščamo o pomenu čebel in drugih oprasovalcev, saj je od njih odvisna vsaka tretja žlica hrane. Ob svetovnem dnevu čebel, ki je bil 20. maja, smo poudarili še druga prizadevanja za ohranitev čebel – med drugim pri naših dobaviteljih nadziramo uporabo pesticidov pri pridelavi sadja in zelenjave. Letos smo že drugič podprli vseh 176 čebelarstevskih krožkov po Sloveniji, ki smo jim razdelili več kot 2800 paketov semen ter več kot 10.000 litrov substrata, da so lahko sejali medovite rastline za čebele in druge oprasovalce. V enajstih letih smo kupcem, sodelavcem in lokalnim organizacijam razdelili 710.000 vrečk s semeni medovitih rastlin. Letos smo pripravili tudi satnice za naš raziskovalni čebelnjak, ČZS pa je ob naši finančni podpori kupila nov spektrofotometer. S tem bo lahko pripravila smernice čebelarjem, kako izboljšati kakovost medu.

HOFER trgovina d.o.o.
www.hofer.si

Skupaj za bobra: sonaravni ukrepi za varnejše sobivanje

V HESS z naravovarstvenimi ukrepi podpiramo sobivanje infrastrukture in prostoživečih živali. Bober (Castor fiber), ki se je znova naselil ob reko Savo, prispeva k raznolikosti habitatov, a ob tem zahteva skrbno prilagajanje prostora. V sodelovanju z Lutro in Zavodom RS za varstvo narave smo pripravili strokovne usmeritve za območje HE Krško in izvedli dvostopenjske ukrepe za izboljšanje prehodnosti: ureditev dostopov do vode, postavitve koridorjev, zaščitnih ograj in usmerjevalnih elementov. Cilj: varen prehod med zgornjo in spodnjo vodo ter preprečitev dostopa do cestišča. Naša prizadevanja temeljijo na stalnem sodelovanju s strokovnjaki, monitoringih in prilagodljivosti naravnim razmeram. Tako gradimo hidroelektrarne,

ki niso le energetske objekti, temveč zavezniki narave in biotske raznovrstnosti. Več na: <https://www.he-ss.si/objava/skupaj-za-bobra-z-ukrepi-in-znanjem-za-varnejse-sobivanje.html>

HESS, d.o.o.
www.he-ss.si

Trajnostni trikotnik narave, proizvodnje in skupnosti – GIC čebelnjak

V neposredni bližini proizvodnje betona in betonskih izdelkov ter industrijske cone Ngonje smo v podjetju GIC GRADNJE postavili čebelnjak, ki povezuje naravo, ljudi in lokalno okolje. Želimo spodbuditi več biodiverzitete in opraševanja tudi v industrijskem prostoru, hkrati pa ustvariti prostor za sodelovanje, prenos znanja in povezovanje s skupnostjo. Čebelnjak smo otvorili na Svetovni dan čebel, 20. maja 2025, kot poklon naravi in opomnik, da lahko tudi v proizvodnem okolju živimo in delamo trajnostno. Projekt nove trajnostne betonarne Ngonje 2.0, v sklopu katerega je nastal tudi čebelnjak, je bil sofinanciran s strani Republike Slovenije in Evropske unije preko Mehanizma za okrevanje in odpornost – NextGenerationEU. S svojo podobo GIC čebelnjak združuje dva materiala, ki sta od nekdaj služila ljudem za surovino, iz katere so gradili hiše – les in beton. Skupno betonu in lesu je, da sta oba materiala naravnega izvora in da njune osnovne sestavine izhajajo iz zemlje. Oba materiala igrata v gradbeništvu pomembno vlogo in lahko prispevata k trajnostni gradnji, če se uporabljata in pridobivata na odgovoren način. Oblikovanje čebelnjaka je rezultat raziskovanja obrti pridelave medu in skrbi za čebele. Skupaj z lokalnimi čebelarji in po njihovih nasvetih smo oblikovali čebelnjak, ki je funkcionalno, vizualno in oblikovno prilagojen modernemu času in sodobnim materialom.

GIC gradnje d.o.o.
www.gic-gradnje.si

20-letnica uporabe črtnih kod v zdravstvu

Pred dvajsetimi leti smo v GS1 razširili uporabo tehnologije črtnih kod na področje zdravstva in radikalno spremenili način sledenja ter identifikacije medicinskih izdelkov. Črtna koda, ki je bila prvotno uvedena v trgovinskem sektorju v sedemdesetih letih preteklega stoletja, je v tem obdobju občutno povečala učinkovitost celotne zdravstvene industrije. GS1 črtne kode so postale nepogrešljive v dobavnih verigah, kjer omogočajo optimizacijo upravljanja zalog in edinstveno identifikacijo zdravil ter medicinskih pripomočkov s pomočjo kod in globalnih standardov. Danes so dvodimenzionalne kode tipa GS1 DataMatrix priporočene ali zahtevane v obliki zdravstvenih predpisov že v več kot 70 državah. Z njihovo pomočjo so napake pri identifikaciji pacientov, zdravil in, denimo, njihovih odmerkov radikalno nižje. Z odčitavanjem kod lahko zdravstveni delavci v realnem času preverijo, ali gre za ustrezno zdravilo, odmerek ali pacienta. V operacijskih sobah omogočajo črtne kode sledenje kirurških instrumentov in različnega pribora itd. GS1 črtne kode pomagajo hkrati v boju proti ponarejenim in neustreznim zdravilom, kakršnih naj bi bilo po ocenah Svetovne zdravstvene organizacije WHO kar ena desetina.

GS1 Slovenija
www.gs1si.org

Direktiva o preglednosti plačil ostaja nespremenjena

Nova direktiva »Stop-the-Clock« (EU) 2025/794, ki je stopila v veljavo 17. aprila 2025, predstavlja določene obveznosti po Direktivi o trajnostnem poročanju podjetij (CSRD) in Direktivi o skrbnem pregledu podjetij glede trajnosti (CSDDD). ESG poročanje se odlaga za dve leti, implementacija

direktive CSDDD pa se zamakne za eno leto. Ob tem pa velja opozoriti, da kljub sprejetju »Stop-the-Clock« direktive zahteve iz Direktive o preglednosti plačil (EU) 2023/970 ostajajo nespremenjene. Večja podjetja (nad 250 zaposlenih) bodo morala že za leto 2026 zagotoviti analizo delovnih mest, vzpostaviti plačne razpone, prepoznati plačne vrzeli in pripraviti ukrepe za odpravo neenakosti pri plačah med spoloma. Pri pregledu plačne politike, ugotavljanju in vrednotenju dela enake vrednosti in odpravi anomalij gre za zahtevne procese, zato svetujemo, da se z izvajanjem ukrepov ne odlašajo. Neodločnost pri uvedbi preglednosti plačil ne pomeni le pravnih tveganj, ampak tudi izgubo konkurenčne prednosti, zaupanja zaposlenih in najbolj talentiranih kadrov.

Jadek & Pensa d.o.o. – o.p.
www.jadek-pensa.si

Direktorica ENERGAP ambasadorica Evropskega podnebnega pakta

Dr. Vlasta Krmelj, direktorica Energetsko podnebne agencije za Podravje (ENERGAP), je prejela naziv ambasadorica Evropskega podnebnega pakta – častno priznanje, ki ga podeljuje Evropska komisija posameznikom, ki s svojim delom, zgledom in predanostjo aktivno prispevajo k boju proti podnebnim spremembam in spodbujajo trajnostni

prehod. Evropski podnebni pakt je del Zelenega dogovora EU in povezuje ljudi, skupnosti ter organizacije z namenom ustvarjanja bolj zelene, odporne in podnebno nevtralne Evrope. Med ambasadorji so izbrani posamezniki, ki svoje strokovno znanje in izkušnje pretvarjajo v konkretne spremembe na lokalni in širši ravni. Prejeta vloga bo dr. Krmelj omogočila še bolj aktivno delovanje v okviru evropskih projektov, kot sta ADAPTNOW, ki je sofinanciran s strani Evropske komisije, programa Interreg Alpine Space in DECA, ki je sofinanciran s strani Evropske unije, programa Interreg Europe, ki naslavlja podnebno prilagajanje, energetska učinkovitost in sodelovanje z lokalnimi skupnostmi. S tem bo lahko še učinkoviteje povezovala lokalne in evropske pobude ter spodbujala konkretne ukrepe za zeleno prihodnost. Naziv je tudi priznanje njenemu dolgoletnemu delu in hkrati priložnost, da mesto Maribor z okolico ter Slovenijo še močnejše umesti na evropski zemljevid podnebnega ukrepanja in prilagajanja.

ENERGAP

www.energap.si

Projekt LIFE2RIVERS na Biotehniški šoli Maribor

Biotehniška šola Maribor se je vključila v projekt LIFE2RIVERS – EkoAvanture. Namen projekta je, da s pomočjo izkustvenih delavnic učence in dijake spodbudimo k raziskovanju lastne okolice in k prenosu teoretičnega znanja o okolju in naravi v prakso. Želimo, da se mladi zavedajo odgovornosti do svojega okolja in da bodo v prihodnosti aktivno sodelovali pri upravljanju z rekami v lokalnem okolju, kjer bodo živeli in delali. Strokovnjaki z različnih področij naravovarstva (inštitut REVIVO, Nacionalni inštitut za biologijo, Inštitut za ekologijo, DOPPS, PIC, Ekošola) so se povezali med seboj z namenom, da nas učitelje naučijo, kako na

terenu izvesti različna vzorčenja in opazovanja, s katerimi bomo lažje navdušili mlade za opazovanje narave in razumevanje različnih procesov v njej. Za nas pripravljajo različna strokovna gradiva, delovne liste, predavanja in delavnice. Na Biotehniški šoli Maribor so izvedli prvo regionalno delavnico »Train the Trainers«, na kateri smo vzorčili vodne nevretenčarje, jih določevali, ocenjevali ekološko stanje vode in dobili uporabne napotke, kako pristopiti do odločevalcev, ki upravljajo z našimi vodotoki. Pridobljeno znanje z delavnice bomo z veseljem prenesli na naše učence in dijake.

Zapisal: Simon Gračner

Biotehniška šola Maribor

www.bts.si

Herbalne vode DoNatural – pijače z dodano vrednostjo

V podjetju Atlantic Droga Kolinska, skrbniku blagovne znamke Donat in strokovnjaku na področju zdrave prebave, smo ustanovili novo blagovno znamko DoNatural. S prvo linijo izdelkov, herbalne vode DoNatural nagovarjamo še širše polje dobrega počutja in potrošnike ozaveščamo o pomenu vsakodnevne skrbi za delovanje telesa. Pri tem ključno vlogo igrajo inovativne sestavine postbiotiki – inaktivirane bifidobakterije, ki so pomemben dejavnik zdravja črevesja in imunske odpornosti. Herbalne vode DoNatural so tako narejene z mislijo na vse, ki želijo poskrbeti za svoje telo na naraven način. Obenem so brez umetnih sladil, barvil ali arom, slajene izključno s sadjem in primerne za vegane. Tako kot pri sestavinah tudi pri izbiri embalaže stavimo na trajnost, saj vode pakiramo v recikliran material PET, opremljene s pritrjenim pokrovčkom. S tem pomembno prispevamo k zmanjševanju odpadkov in odgovarjamo na izzive krožnega gospodarstva. Z znamko DoNatural razvijamo ponudbo, ki se osredotoča na sodobne

potrebe potrošnikov po naravnih, zdravju prijaznih in okoljsko odgovornih izdelkih.

Atlantic Droga Kolinska d.o.o.

www.atlanticgrupa.com

Izšla je nova znanstvena e-monografija o trajnostnem razvoju

Predstavljamo novo znanstveno e-monografijo Integracija obnovljivih virov in krožnega gospodarstva v trajnostni razvoj, ki je aprila 2025 izšla pod okriljem Visoke šole za trajnostni razvoj. Monografija ponuja dragocene znanstvene vpoglede v povezovanje obnovljivih virov energije in krožnega gospodarstva kot ključnih dejavnikov trajnostnega prehoda. Prispevki obravnavajo aktualne izzive trajnostnega razvoja ter ponujajo poglobljene analize in konkretne rešitve na področjih energetske učinkovitosti, zmanjševanja okoljskih vplivov in implementacije krožnih modelov v različnih gospodarskih sektorjih. Poseben poudarek je na vlogi znanstvenih raziskav in inovacij pri preoblikovanju družbe v smeri večje trajnosti. Monografija je namenjena raziskovalcem, strokovnjakom ter vsem, ki jih zanimajo inovativne rešitve in znanstveni vpogledi v trajnostni prehod. Raziščite vsebine: <https://bb.si/znanstvene-in-strokovne-publikacije/>

Visoka šola za trajnostni razvoj

<https://bb.si/vstr/>

V AquafilSLO rešujemo izziv recikliranja oblačil

V podjetju AquafilSLO, slovenskem delu Skupine Aquafil, je začela delovati prva pilotna naprava za kemijsko ločevanje najlona in elastičnih vlaken na svetu. Mednarodni ekipi strokovnjakov je po več kot desetletju

raziskav uspelo ločili najlon od elastana v najlonskih elastičnih tkaninah. Pionirska tehnologija je odgovor na enega najtežjih izzivov pri recikliranju tekstilnih materialov: soobstoj različnih materialov v isti tkanini. Malokatera tkanina je namreč izdelana samo iz ene vrste materiala. Zaradi nezmožnosti ločevanja najlona od elastičnih vlaken je do sedaj na tone uporabnega najlona, predvsem iz športnih oblačil in kopalk, pristalo med odpadki. Naslednji cilj podjetja je optimizirati vse faze postopka, da bo mogoča uporaba te tehnologije na industrijski ravni. Gre za inovacijo, ki odpira nove možnosti recikliranja za celo industrijo tekstilnih vlaken, za skupino Aquafil pa pomeni preboj na področju raziskav in razvoja, ki potrjuje našo zavezanost trajnostnim inovacijam.

AquafilSLO d.o.o.
www.aquafil.com

Na trasi drugega tira se je pričelo pilotiranje v dolini Glinščice

Konec lanskega leta je bilo na trasi drugega tira Divača – Koper ugotovljeno, da je v dolini Glinščice nad portalom predora Lokev prišlo do pomikov celotnega pobočja. Zaradi zagotavljanja stabilnosti terena in varnosti železniške infrastrukture se je družba 2TDK odločila za izvedbo pilotiranja – to je prvi ukrep, ki je ključen za preprečitev nadaljnjih pomikov hribine. Dela potekajo s posebno skrbnostjo, saj se pilotira v območju

krajskega parka Beka, kjer veljajo posebne naravovarstvene omejitve. Vrtalni stroj je pričel z vrtanjem pilotov, ki segajo do 28 metrov globoko in imajo premer 120 cm. Po vrtanju se v izvrtino vstavi armaturni koš in nato zalije z betonom. Z ukrepi, ki jih spremljajo dodatne geomehanske meritve, želimo v 2TDK zagotoviti varno izvedbo projekta in dolgoročno stabilnost proge.

2TDK, d.o.o.
www.drugitir.si

Spletna soba pobega kot didaktično orodje

V okviru projekta The Food Odyssey je bila razvita digitalna soba pobega, ki uporabnike na interaktiven način ozavešča o vplivu prehranskih sistemov na okolje in podnebje. Orodje temelji na igrifikaciji, je brezplačno in prosto dostopno, namenjeno pa je uporabi v izobraževanju ter širši javnosti. Sprejmete izziv? Preizkusite svoje znanje in odkrijte trajnostno prihodnost skozi igro! Preizkusite spletno sobo pobega prek povezave ali s skeniranjem QR kode.

Inštitut za zdravje in okolje
https://izo.si

Dvodelni sistem za manjši vpliv na okolje

Trajnostnost je vse bolj v ospredju tudi v zdravstveni oskrbi, kjer so zaradi higienskih standardov in preprečevanja okužb v ospredju izdelki za enkratno uporabo. Toda z zmanjšanjem količine materialov, ki se uporabijo v proizvodnji ter uvajanjem pralnih izdelkov, kjer je to mogoče, se tudi to spreminja. Ena od takšnih rešitev v oskrbi oseb z inkontinenco je t. i. dvodelni sistem ABENA. Gre za kombinacijo anatomsko oblikovanih predlog za inkontinenco s pralnimi fiksirnimi hlačkami za večkratno uporabo, ki lahko nadomestijo hlačne predloge oz.

plenice. Glede na izračun življenjskega cikla izdelka (LCA) lahko prehod s hlačnih predlog ABENA Slip na t. i. dvodelni sistem pomeni do 20 % manj CO₂e emisij*. Obenem pa se ohrani kakovostna oskrba oseb z inkontinenco. Več na www.abena-helpi.si. (* Na podlagi artiklov 1000021309 + 1999911815 v primerjavi s 1000021284. Metode modeliranja in izračuna temeljijo na standardu ISO 14040/44. Kategorije vpliva in poročanje o rezultatih temeljijo na EF 3.1 (PEF - okoljski odtis izdelka). Izračuni so narejeni za 1 kos, s 100 cikli pranja (samo artikel 1999911815) in s sežiganjem ob koncu življenjske dobe. Več o ocenah življenjskega cikla (LCA) ABENA si lahko preberete tukaj: www.abena-helpi.si/trajnostnost/lca.)

ABENA-HELPI d.o.o.
www.abena-helpi.si

Postanite član Zelenega omrežja Slovenije!

Člani Zelenega omrežja Slovenije:

- Se povezujejo z drugimi člani Zelenega omrežja in skupaj ustvarjajo **nove posle**.
- Si ustvarijo **trajnostni profil** na www.zelenaslovenija.si.
- Objavljajo **strokovne novice** v reviji ESG in na spletnem portalu Zelena Slovenija.
- Redno **prejemajo revijo ESG**.
- Dodatna **promocija vsebin** članov na družabnih omrežjih (Facebook, LinkedIn, YouTube).
- **Deležni so mnogih drugih ugodnosti**.

Pridružite se nam v Zelenem omrežju Slovenije!

Pokličite nas na 051 351 387 ali nam pišite na zeleno-omrezje@zelenaslovenija.si

www.zelenaslovenija.si/zeleno-omrezje/postanite-clan

Evropski projekti

Potencial antropogenih surovin iz zaprtih komunalnih odlagališč

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Analiza antropogenih usedlin zaprtega komunalnega odlagališča Gajke pri Ptuj (raziskovalni projekt J7-50228, ARIS) je pokazala izrazito heterogenost odloženega materiala. Stabilizirane plastične frakcije, ki so zaradi anaerobnih razmer ohranile mehansko-kemijsko integriteto, predstavljajo perspektivne vhodne surovine za termokemijsko valorizacijo, zlasti s pirolizo ali uplinjanjem. Drobna frakcija (<20 mm), sestavljena iz delno mineraliziranih organskih in sintetičnih komponent, zahteva dodatno fizikalno-kemijsko karakterizacijo za izbiro ustrezne metode obdelave ali stabilizacije. Poseben potencial predstavljajo gradbeni odpadki, katerih posamezne frakcije so uporabne kot sekundarni agregati v gradbeništvu. Nadaljnje raziskovalne aktivnosti vključujejo določitev kaloričnih vrednosti posameznih frakcij, volumskih deležev in natančno kemijsko karakterizacijo materialov za razvoj specializiranih postopkov ter učinkovito integracijo sekundarnih surovin v industrijske procese.

Zapisal: Tim Tetičkovič

ZRS Bistra Ptuj
www.bistra.si

Spoznajte BioSTARCHew žvečljive igrače!

Lastniki hišnih ljubljencev si naravno želimo le najboljše za naše kosmate prijatelje

– tako pri hrani kot pri igračah. Projekt #BioSTARCHew, sofinanciran s strani Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport ter programa EU NextGenerationEU, je razvil prvo trajnostno žvečljivo igračo za pse iz rastlinske bioplastike in ostankov škroba iz mlinarske industrije. S ponosom predstavljamo prvi interaktivni prototip igrač, prijazen do pasjih prijateljev in planeta! BioSTARCHew kosti so brez umetnih dodatkov in arom, narejene iz biorazgradljivih materialov rastlinskega izvora. Njihov inovativni dizajn omogoča vstavljanje priboljškov in prigrizkov – za zabavno in spodbudno igro. V prvi fazi testiranja smo z dodatkom 10–50 % škroba testirali različne biopolimerne mešanice in ugotovili, da psi najraje izberejo tiste z najvišjim deležem škroba. Trenutno v TECOS-u potekajo nadaljnje raziskave in optimizacija materialne sestave z namenom izboljšanja mehanske odpornosti izdelkov, hkrati pa potekajo tudi postopki preverjanja skladnosti s standardi za industrijsko kompostabilnost in testi ekotoksičnosti z zahtevo po ničelni okoljski obremenitvi. BioSTARCHew: ker si vaš pes zasluži naravno igračo – brez sintetičnih dodatkov in brez kompromisov glede trajnosti in varnosti uporabe.

TECOS
www.tecos.si

Raziskujmo digitalno, izbirajmo trajnostno

GreenGate2 (<https://green-gate.eu/>) je mednarodni projekt programa Erasmus+, ki združuje zelene vrednote in digitalne pristope v izobraževanju. Namenjen je ozaveščanju mladih, njihovih učiteljev in mladinskih delavcev o trajnostni in odgovorni uporabi izdelkov za osebno nego, dekorativne kozmetike, prehranskih dopolnil in zdravil brez recepta. Projekt temelji na uspehu prvega Erasmus+ projekta GreenGate ter odgovarja na pomanjkanje prilagojenih izobraževalnih orodij v Sloveniji, na Češkem in Slovaškem. Z razvojem digitalnih vsebin, kot so G2-knjiga, priručnik GG2 Labtorials, kratke video vsebine, e-program GoGreen, YouTube kanal in mobilna aplikacija GreenScan, odgovarja na potrebo po sistematičnem in ciljno usmerjenem izobraževanju o vplivu vsakodnevnih potrošniških izbir na zdravje ljudi in okolje. Projekt pomembno prispeva k zelenemu in digitalnemu prehodu, ki ga spodbuja Evropska unija, saj spodbuja okoljsko pismeno in tehnološko opremljeno mladino. Pri razvoju vsebin aktivno sodeluje Fakulteta za varstvo okolja, ki mladim ponuja znanje, izkušnje in konkretna orodja za bolj zdrav, odgovoren in okolju prijazen življenjski slog.

Ustvarjanje e-gradiv v laboratoriju Fakultete za varstvo okolja.

Fakulteta za varstvo okolja
<https://fvo.si>

SPECIALIZIRAN PORTAL ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Odkrijte celovit nabor strokovnih vsebin na ZelenaSlovenija.si

Na spletnem portalu ZelenaSlovenija.si so se med bralci kot priljubljene uveljavile vsebine, kot so dnevne novice, vsebine revije ESG, vsebine članov Zelenega omrežja, podcasti in dogodki Akademije Zelena Slovenija. Uvajamo pa tudi nekatere novosti, poleg posodobljene oblike naslovnice že dodajamo tudi poučne video vsebine. Širokemu krogu rednih obiskovalcev, med katerimi so specializirana poslovna javnost, študenti, strokovnjaki in splošna javnost, so vsebine na prijazen način na voljo na različnih vrstah naprav.

JOŠT ŽAGAR

Poleg raznolikega nabora dnevnih novic so vam na portalu na voljo tudi

- arhiv revije ESG v obliki e-revije in posameznih člankov,
- trajnostni profili več kot 400 članov Zelenega omrežja Slovenije,
- profili strokovnjakov s področja trajnostnega razvoja,
- dogodki Akademije Zelena Slovenija,
- video vsebine,
- ...

Spletni portal za trajnostni razvoj ZelenaSlovenija.si se je v svoji dolgoletni tradiciji uveljavil kot osrednji specializiran medij s področja trajnostnega razvoja v Sloveniji, da bi izboljšali dostop do vsebin za svoje bralce in možnosti komuniciranja za naše partnerje, pa smo v zadnjem času uvedli kar nekaj novosti.

Na prenovljeni naslovnici uredniško izpostavljamo najpomembnejše aktualne vsebine s področja trajnostnega razvoja. Teh v dinamičnih časih, ki smo jim priča, ne manjka. Spletni portal namreč dnevno posodabljam s številnimi domačimi in tujimi zakonodajnimi novicami, primeri dobrih praks v podjetjih, prizadevanji skupnosti za trajnostni razvoj ter z odzivi deležnikov.

Na voljo celoten arhiv ESG

Zgodovina revije ESG (okolje, družba, upravljanje) sega prek dve desetletji v preteklost

in mnogi izmed zvestih bralcev se je spominjate še pod imenom EOL (embalaža, okolje, logistika). Ponosni smo, da je na spletnem mestu ZelenaSlovenija.si v celoti in prosto dostopna večina preteklih izdaj v pdf obliki. Prav tako redno nalagamo najnovejše izdaje, ki so poleg formata e-revije v pdf obliki na voljo tudi v obliki posameznih člankov ali intervjujev.

Trajnostni profili članov Zelenega omrežja Slovenije

Spletni portal se redno posodablja tudi s številnimi novicami članov Zelenega omrežja Slovenije, ki se je s prek 400 člani uveljavilo kot osrednji povezovalac podjetij, javnih zavodov in drugih subjektov na področju trajnostnega razvoja.

S svojo dejavnostjo vsak izmed članov Zelenega omrežja ustvarja svoj trajnostni

profil, kjer poleg novic registrirani uporabniki najdete tudi kontaktne podatke, v tem okviru pa se zbirajo tudi profili strokovnjakov posameznega člana, morebitna trajnostna poročila, prispevki na strokovnih konferencah ...

Bogat nabor poučnih video vsebin

Na portalu ZelenaSlovenija.si so na voljo številne izobraževalne strokovne video vsebine s področja trajnostnega razvoja, večinoma brezplačne.

Webinarji in spletne strokovne konference Akademije Zelena Slovenija vedno pritegnejo širok krog udeležencev, dostopnost v naših arhivih pa je dobrodošla za vse tiste, ki si dogodka niso uspeli ogledati v živo. V zadnjem času so se odlično uveljavili tudi podcasti, ki jih izvaja Zeleno omrežje študentov,

sogovorniki pa skušajo odgovoriti na najbolj pereča vprašanja različnih tem, povezanih s trajnostjo.

Zbirko naših video vsebin občutno razširjamo tudi s kratkimi nasveti in vpogledi naših izkušenih strokovnjakinj ter strokovnjakov.

Bi si želeli izvedeti več o trendih na področju trajnostnega poročanja in o podatkovnih točkah s področja okolja, družbe in upravljanja? Vas zanima več o pomenu trajnostnih kompetenc za rast in odpornost podjetja na spremembe? Kako lahko podjetja in drugi subjekti izboljšajo svojo konkurenčnost z orodji, kot so izračun ogljičnega odtisa ali analiza LCA? Številne izmed tem bomo odprli prav v okviru naših kratkih izobraževalnih video posnetkov, za še boljši pregled pa bodo najaktualnejše vsebine prikazane v okviru posebne kategorije na naslovnici.

Zelena Slovenija prijazna do različnih naprav, prisotna na več platformah

Ne glede na to ali ste v pisarni, doma ali na poti, boste lahko portal ZelenaSlovenija.si spremljali na način, prijazen do različnih tipov naprav, kot so namizni računalniki, tablice in pametni telefoni.

Prav tako vas vabimo, da nam sledite na naših straneh na družbenih omrežjih Facebook in LinkedIn, prijavite pa se lahko tudi na tedenske e-novice in kar v svoj e-poštni nabiralnik prejmete ključne poudarke aktualnega tedna.

Brezplačen dostop do spletne izobraževalne platforme Akademija za trajnost

Mikro, mala in srednje velika podjetja (MSP) lahko od konca maja v okviru mreže Social Innovation Solutions brezplačno dostopajo do spletne izobraževalne platforme Akademija za trajnost www.akademija-za-trajnost.si.

Cilj platforme je z jasnimi, konkretnimi, lokalnimi vsebinami podpreti podjetja na poti vključevanja trajnostnih praks v poslovne modele in tako krepiti njihovo konkurenčnost, odpornost in donosnost. Platforma je rezultat sodelovanja mednarodne organizacije Social Innovation Solutions, The Coca-Cola Foundation in slovenskih partnerjev Circular Change ter Infinite Pure Solutions.

»V Slovenijo prinašamo program, namenjen tistim, ki predstavljajo hrbtenico gospodarstva – malim in srednjim podjetjem, pa tudi kreativnemu in nevladnemu sektorju«, je povedala mag. Ladeja Godina Košir, ustanoviteljica in direktorica Instituta za krožno gospodarstvo Circular Change in izpostavila: »Akademija za trajnost je na štirih trgih že dokazala, da je format pravi in vsebine uporabne. Spletni moduli so oblikovani po meri posameznikov, ki si želijo konkretnih, praktičnih in lokalnih vsebin. Takšnih, ki jih lahko takoj prenesejo v prakso, z njimi nadgradijo svoje poslovne modele v smeri trajnostnosti in sočasno v interaktivnem delu programa gradijo lokalno skupnost sposobno mednarodnih poslovnih prebojev.«

Platforma predstavlja dva vsebinska modula: Uvod v trajnostnost, ki MSP-jem omogoča postavitev lastne trajnostne strategije, in Trajnostnost v HoReCa sektorju, kjer se podjetja iz gostinstva in turizma pogledajo v konkretne primere lokalnih dobrih praks.

Gostiteljica Akademije za trajnost Ladeja Godina Košir, Circular Change (desno) in Tina Štrukelj, Infinite Pure Solution (levo), ki v modulu Trajnostne strategije govori o regulativi na področju trajnostnega poslovanja.

Poleg Akademije je slovenskim podjetjem na voljo tudi mentorski program TRANSFORMATOR, ki sočasno poteka v več državah in zagotavlja tri mesece intenzivne podpore pri preoblikovanju poslovnih modelov v bolj trajnostne. Eno od udeleženi podjetij prejme finančno nagrado in priložnost za predstavitev mednarodni publiku na zaključnem srečanju v Romuniji. Prijave za program, ki se začne septembra 2025, so že odprte na www.transformator.global/slovenia.

PRAVNI POGLED NA TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE

ESG niso več samo mehka načela, ampak **sodno izvršljive dolžnosti**

»ESG-obveznosti vedno manj temeljijo na splošnih načelih skrbnega gospodarjenja in korporativne družbene odgovornosti, temveč na izrecnih, sodno izvršljivih dolžnostih zmanjševanja negativnih vplivov na okolje in človekove pravice,« opozarjata odvetnici iz odvetniške pisarne Jadek & Pensa. Podjetja v EU, vključno s slovenskimi, se morajo zato pripraviti na strožji nadzor poročanja, morebitno odškodninsko odgovornost ter jasno povezavo med trajnostnimi cilji, strategijami in pravno odgovornostjo. Iris Pensa je partnerka v odvetniški pisarni Jadek & Pensa ter mediatorica, specializirana za delovno pravo in pravo človekovih pravic. V pisarni vodi oddelek za delovno pravo in imigracije ter koordinira ekipo, ki svetuje podjetjem pri vzpostavljanju in izboljševanju trajnostnih politik z vidika ESG. Nina Bakovnik se je specializirala za evropsko in mednarodno delovno pravo, protidiskriminacijsko pravo in mednarodno zasebno pravo. Svetuje domačim in tujim strankam glede individualnih in kolektivnih delovnih razmerij ter jih zastopa v okoljskopравnih zadevah in upravnih postopkih.

MAG. VANESA ČANJČI

● Kako bi opisali razvoj pravne prakse ESG v EU v zadnjih 5 letih?

Iris Pensa: V zadnjem petletnem obdobju je trajnostna regulativa v EU prešla iz mehkih, nezavezujočih zavez v pravno zavezujoč okvir. Mehkejši instrumenti – denimo Strategija EU za družbeno odgovornost podjetij (2011, posodobljena 2021), Akcijski načrt za trajnostno financiranje (2018) in politični dokumenti Evropskega zelenega dogovora (2019) – so postavili temelje, vendar niso nalagali konkretnih in zavezujočih dolžnosti. Prelom je prinesla zakonodaja iz svežnja »Fit for 55«: Uredba (EU) 2020/852 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb, Uredba (EU) 2019/2088 o razkritjih povezanih s trajnostjo v sektorju finančnih storitev (SFDR) ter zlasti Direktiva (EU) 2022/2464 (CSRD)

glede poročanja o trajnostnosti, ki zahteva poročanje po enotnih standardih ESRS, ter Direktiva (EU) 2024/1760 (CSDDD) o dolžni skrbnosti podjetij za trajnostni razvoj.

Pri tem velja pojasniti, da CSRD ne zavezuje podjetij k trajnostnemu ravnanju, temveč le k poročanju. Zato je toliko pomembnejše sprejetje Direktive CSDDD, ki uvaja obveznosti za podjetja glede trajnostnega dolžnega ravnanja in odgovornosti v njihovih dobavnih verigah. Cilj te direktive je zagotoviti, da podjetja prevzamejo odgovornost za svoje vplive na okolje in družbo ter vzpostavijo robustne mehanizme za prepoznavanje, preprečevanje in zmanjševanje negativnih vplivov svojih dejavnosti. V primerjavi s CSRD, ki se osredotoča na zahteve glede

poročanja o trajnostnih dejavnostih, CSDDD poudarja aktivno upravljanje trajnostnih tveganj in dolžnega ravnanja. CSDDD tako zahteva konkretne ukrepe za preprečevanje in odpravo škodljivih vplivov.

Omeniti moram seveda še Evropska podnebna pravila (Uredba (EU) 2021/1119), s katerimi se je prvič pravno zavezalo vse institucije k podnebni nevtralnosti do 2050.

Ključna novost zadnjega leta je t. i. »stop-the-clock« direktiva (Direktiva (EU) 2024/1306) ter še ne sprejeti paket Omnibus I/II (predlogi COM(2025) 80 in 81), ki predvideva 25-odstotno administrativno razbremenitev podjetij.

● Ocenjujete, da se bo evropska zakonodaja v okviru paketov Omnibus ponovno zmehčala?

Iris Pensa: Menim, da ti ukrepi ne podirajo temeljne arhitekture CSRD/CSDDD, temveč le prilagajajo časovnice in so namenjeni poenostavitvi tehničnih zahtev. Evropska komisija in Parlament v javnih izjavah poudarjata, da »časovni premik ne pomeni spremembe ciljev zelenega dogovora«; zato ni pričakovati, da bi se usmeritev k obveznim razkritjem, skrbnemu pregledu in podnebni nevtralnosti spremenila. Menim, da bo EU kljub začasni »zaustavitvi ure« nadaljevala po začrtani poti k strožji ESG-odgovornosti.

● Kako pa je v Sloveniji?

Iris Pensa: Slovenija sledi tem premikom: novela ZGD-1M (2024) je v notranji red prenesla CSRD, dvignila kriterije za poročanje in prvič predpisala obvezno »zeleno revizijo«. V praksi to pomeni, da se pravni okvir ESG v Sloveniji iz prostovoljnih načel seli v osrčje korporativne skladnosti in odgovornosti organov vodenja.

● Katere evropske sodbe ali pravni postopki po vašem mnenju najbolj vplivajo na razumevanje ESG odgovornosti podjetij?

Iris Pensa: Zaznati je, da zakonodajnemu zaostrovanju sledi tudi sodna praksa. Na razumevanje ESG-odgovornosti evropskih podjetij so odločilno vplivali nekateri sodni postopki. Na tem mestu velja omeniti nizozemski primer *Milieudefensie v. Shell* (2021), s katerim je bilo prvič naložena zasebni družbi obveznost zmanjšanja emisij skladno s Pariškim sporazumom. V tej zadevi je torej nizozemsko sodišče podjetju Royal Dutch Shell naložilo, naj do leta 2030 zmanjša emisije CO₂ za 45 % v primerjavi z letom 2019. Sodišče je ugotovilo, da je obstoječa podnebna politika Shella nezadostna in krši dolžnost skrbnosti po nizozemskem pravu ter obveznosti iz področja človekovih pravic. To je bil prvič, da je bilo podjetje pravno zavezano, da svoje politike uskladi s Pariškim sporazumom, kar poudarja naraščajoče pravno preverjanje korporativnih podnebnih obveznosti.

Nemško ustavno sodišče je v zadevi tožbe več tožnikov zoper Nemčijo (1 BvR 2656/18, 2021) razveljavilo preblage cilje zakona o varstvu podnebja. Sodišče je pritrdilo skupni tožnikov, ki so trdili, da zvezni podnebni zakon krši njihove temeljne pravice, zlasti pravice do osebne celovitosti in pravice do zdravega okolja. Presodilo je, da določeni členi zveznega zakona, ki določajo nacionalne podnebne cilje in dovoljene letne emisije do leta 2030, niso skladni z ustavo, ker ne zagotavljajo dovolj strogega zmanjševanja izpustov po letu 2031.

Iris Pensa

● V evropskem prostoru je zelo odmeval primer v zadevi *KlimaSeniorinnen*. Kakšne posledice ima ta sodba?

Iris Pensa: Res je, na ravni Sveta Evrope je Veliki senat Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) v zadevi *KlimaSeniorinnen v. Švica* (2024) potrdil, da nezadostni podnebni ukrepi lahko pomenijo kršitev člena 8 EKČP. V tej precedenčni zadevi je ESČP ugotovilo, da je Švica kršila pravice starejših žensk, ker ni ustrezno ukrepala proti podnebnim spremembam. Sodišče je poudarilo pozitivne obveznosti države iz Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP), da varuje posameznike pred resnimi škodljivimi učinki podnebnih sprememb. Ta odločitev potrjuje pravno prepoznavanje varstva okolja kot vprašanja človekovih pravic in postavlja precedens za odgovornost držav za neustrezno ukrepanje na področju podnebnih sprememb.

Pri Sodišču EU se pravni dialog o človekovih pravicah in okolju šele krepi. V zadevi JP (C-61/21, 2022) je Sodišče sicer zavrnilo državno odškodninsko odgovornost za slabo kakovost zraka, a v odločbi *Ilva* (C-626/22) je Veliki senat prvič povezal člen 37 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah s členom 35 (pravica do zdravstvenega varstva)

in sekundarno zakonodajo, s čimer nakazuje premik k »pravicam usmerjeni« razlagi okoljskih norm. Nasprotno poznamo iz zadevi *Carvalho* (C-565/19 P) strogo pravilo aktivne legitimacije in s tem visoko procesno oviro za kolektivne podnebne tožbe pred Sodiščem EU, kar lahko spodbuja iskanje odgovornosti podjetij v nacionalnih jurisdikcijah.

Skupna lastnost navedenih postopkov je, da ESG-obveznosti vedno manj temeljijo na splošnih načelih skrbnega gospodarjenja in korporativne družbene odgovornosti, temveč na izrecnih, sodno izvršljivih dolžnostih zmanjševanja negativnih vplivov na okolje in človekove pravice. Podjetja v EU, vključno s slovenskimi, se morajo zato pripraviti na strožji nadzor poročanja, morebitno odškodninsko odgovornost ter jasno povezavo med trajnostnimi cilji, strategijami in pravno odgovornostjo.

● Ali v Sloveniji opazate povečan interes podjetij za pravni vidik ESG – zlasti glede skladnosti z novimi predpisi?

Iris Pensa: Pri svojem delu svetovanja strankam seveda opazamo, da se je v zadnjih dveh letih zanimanje slovenskih podjetij za pravni vidik ESG občutno povečalo. Ključna je novela ZGD-1M, ki v notranji red prenaša

PRAVNI POGLED NA TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE

obveznosti poročanja po CSRD in s tem razširja krog zavezancev daleč onkraj nekdanjih poročevalcev po NFRD. Prva skupina – večji subjekti javnega interesa z več kot 500 zaposlenimi – je trajnostna poročila že oddala in ob tem spoznala, kako zahtevno je usklajevanje podatkov z ESRS-standardi in obvezno »zeleno revizijo«. Drugi del podjetij si je sicer začasno oddahnil zaradi t. i. stop-the-clock direktive. Se pa ravno zaradi izkušenj »velikih«, ki predajajo prakse in izkušnje njihovih priprav in izvedbe poročanj po ESRS standardih, tudi »manjši« vse bolj zavedajo, da bi bilo koristno ta premor izkoristiti za temeljit pregled procesov, ustrezno določitev ciljev in ukrepov, da bodo poročila ne zgolj skladna, temveč tudi prepričljiva za investitorje, potrošnike in zaposlene ter ostale deležnike.

Hkrati se socialni steber ESG krepi z novo Direktivo (EU) 2023/970 o preglednosti plačil, za katero »stop-the-clock« ne velja. Podjetja z več kot 250 zaposlenimi bodo morala do junija 2026 razkriti podatke o spolni plačni vrzeli, omogočiti delavcem dostop do informacij o razponih plač ter izvesti revizijo, kadar nepojasnjena razlika v plačni vrzeli presega 5 %. To že sproža dodatna povpraševanja po pravnem svetovanju: kako vzpostaviti objektivne sisteme vrednotenja delovnih mest, da se bo lahko določilo enako plačilo za delo enake vrednosti. Podjetja se lotevajo tudi notranjih analiz plačnih sistemov, da bi se razkrile plačne anomalije in morebitne diskriminatornosti, ki jih želijo odpraviti še pred začetkom veljave obveznosti v povezavi s preglednostjo plačil.

Dodatni pritisk oziroma spodbuda prihaja tudi iz mednarodnih dobavnih verig: korporacije skladno s svojimi trajnostnimi ukrepi in cilji od slovenskih dobaviteljev že zahtevajo podatke o emisijah, delovnih pogojih in človekovih pravicah. Posledično se tudi slovenska podjetja, za katere morda niti ne bo obvezno poročanje po ESRS standardih, vse bolj zavedajo pomembnosti, da trajnostne izzive naslovijo oziroma uredijo.

● Odprli ste pomembnost socialnega stebra. Kakšno vlogo imajo človekove pravice v okoljskih tožbah?

Iris Pensa: V zadnjem obdobju lahko rečemo, da imajo človekove pravice vedno pomembnejšo vlogo v okoljskih sporih. Tožniki jih vse pogostejše uporabljajo kot »pravni meč« za zahteve po strožjih podnebnih in okoljskih ukrepih ter za neposredno odgovornost držav in podjetij.

Človekove pravice postajajo materialno merilo za oceno ustreznosti okoljskih ukrepov in hkrati procesno orodje, ki širi krog

Nina Bakovnik

legitimiranih tožnikov. V praksi to pomeni, da lahko podjetja in države pričakujejo bolj strog sodni nadzor nad svojimi trajnostnimi strategijami in trditvami.

● Lahko pravica do čistega okolja postane pravno uveljavljiva pred sodišči v Sloveniji?

Nina Bakovnik: V Sloveniji je ustavni temelj za uveljavitev pravice do čistega okolja že jasno postavljen. Člen 5 Ustave nalaga državi, da »skrbi za ohranjanje naravnega bogastva«, torej postavlja varstvo okolja ob bok varstvu človekovih pravic. Posebno težo ima člen 72 Ustave, ki vsakomur priznava pravico do zdravega življenjskega okolja in hkrati državi nalaga dolžnost, da z zakonom uredi pogoje za gospodarske in druge dejavnosti ter določi odgovornost povzročiteljev škode. Okoljsko dimenzijo pravice do vode utrjuje še člen 70.a, ki vodne vire razglašja za javno dobro pod neprofitnim upravljanjem države ter jim pripisuje »trajnostno« funkcijo. Da ekološka skrb prežema tudi pravni režim lastnine, pa izrecno določa člen 67: uživanje lastnine mora služiti tudi »ekološki funkciji«, kar omogoča poseg v pravico do zasebne lastnine, kadar je to potrebno za varstvo okolja.

Ta ustavni okvir sodiščem omogoča, da pravico do zdravega življenjskega okolja obravnavajo kot samostojno pravno zavarovano dobrino.

● Kdo lahko uveljavi to pravico in kako?

Nina Bakovnik: Posamezniki in nevladne organizacije jo lahko uveljavljajo v upravnih in sodnih postopkih, denimo ob izpodbijanju okoljevarstvenih dovoljenj, prostorskih aktov ali z ustavno pritožbo. Na tem področju je praksa tudi po naših opažanjih vedno bolj razširjena. Ustavno sodišče je v več odločbah (npr. U-I-25/17, U-I-474/22) potrdilo, da gre pri pravici do zdravega življenjskega okolja za samostojno pravico z neposrednim učinkom. Nevladne organizacije imajo dodatno pravico do sodelovanja in sodnega varstva po Aarhuski konvenciji, kar krepi civilni nadzor. Kljub temu pa v praksi seveda prihaja do izzivov. Pomembno prelomnico predstavlja odločba U-I-25/17, kjer je Ustavno sodišče spremenilo svoje dotedanje stališče, kolikor se to stališče nanaša na nevladne organizacije na področju varstva okolja, ki delujejo v javnem interesu, torej tiste, ki zastopajo interese okolja, ki samo tega ne more. Po ustaljeni ustavnosodni presoji mora biti pobudnikov interes za ustavnosodno varstvo

njegov osebni interes. Pravni interes mora biti neposreden in konkreten. Splošen in abstrakten interes, ki bi ga lahko imel kdor koli in v obrambi katerega bi lahko nastopal vsak posameznik, ne zadošča. V zadevi U-I-25/17 pa je Ustavno sodišče priznalo pravni interes nevladnim organizacijam, ki delujejo v javnem interesu na področju okolja, tudi če niso neposredno prizadete. Ta odločba pomeni premik od prejšnje formalistične prakse, saj je Ustavno sodišče upoštevalo pomen Aarhuske konvencije in naravo okolja kot skupne dobrine, ki ne more samo ščititi svojih interesov. Je pa seveda učinkovitost pravnega varstva v veliki meri odvisna od doslednega in strokovnega delovanja na ravni upravnih organov ter Upravnega sodišča, kjer se odločilno oblikuje okoljska praksa.

Ob hkratnem vplivu sodb, kot sta *Milieudefensie v. Shell* in *KlimaSeniorinnen v. Švica*, ter načelu visoke ravni varstva iz člena 37 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, pričakujemo, da bodo slovenska sodišča to pravico še pogosteje uporabljala, bodisi v odškodninskih tožbah in predvsem v upravnopravnih postopkih. Pravica do zdravega življenjskega okolja tako v praksi že prehaja iz deklaracije v operativno civilno, upravno in ustavnosodno varstvo.

● **Ali obstaja pravna podlaga za tožbo proti podjetju v Sloveniji zaradi neskladnosti s Pariškim sporazumom ali zavajajočega poročanja o ogljikovih emisijah?**

Nina Bakovnik: Trenutno sicer ni neposredne pravne podlage za tožbo proti podjetju v Sloveniji zaradi neskladnosti s Pariškim sporazumom. A neskladnost s cilji razogljčenja je lahko podlaga za okoljskopravne in civilne zahtevke zoper podjetja, če pride do kršitev zakonskih in podzakonskih obveznosti. Na ta način je vsaj posredno že omogočeno uveljavljanje civilne odgovornosti podjetij za podnebno škodljivo ravnanje. Obstajajo zadostne pravne podlage za civilno odgovornost, zlasti če podjetje škoduje okolju, zavaja javnost ali ne ukrepa kljub razpoložljivim sredstvom (npr. obligacijska odgovornost za škodo, odgovornost za okoljsko škodo po ZVO-2). Prav tako lahko zavajajoče poročanje o emisijah predstavlja kršitev gospodarske, potrošniške ali celo kazenske zakonodaje.

Kot kaže primer *Royal Dutch Shell* na Nizozemskem, sodišča lahko te mednarodne standarde in cilje uporabijo kot merilo pri razlagi dolžne skrbnosti podjetij. Čeprav v konkretnem primeru na pritožbeni ravni nismo doživeli potrditve obveznosti podjetja za konkretno zmanjšanje emisij, je pritožbeno sodišče vsaj potrdilo, da ima *Shell* pravno dolžnost skrbnosti, da zmanjša

tveganja podnebnih sprememb, kar temelji na nizozemskem odškodninskem pravu, razlaganem v luči človekovih pravic ter podnebnega prava EU in mednarodnega prava. Pomembno je, da je sodišče npr. opozorilo, da bi investicije v novo proizvodnjo fosilnih goriv lahko pomenile kršitev te dolžnosti skrbnosti, čeprav to vprašanje v tej fazi ni bilo predmet odločanja.

Tudi v Sloveniji bi bilo mogoče zasnovati tožbo z utemeljitvijo, da podjetje s svojim ravnanjem (npr. greenwashing, nadaljevanje investicij v fosilna goriva, nespoštovanje okoljskih ciljev) krši svojo civilnopravno dolžnost skrbnosti, zlasti ob podpori mednarodnih standardov.

Civilna odgovornost podjetij za podnebno škodljivo ravnanje ni več teoretična, ampak realna pravna možnost, ki temelji na dolžnosti skrbnosti, človekovih pravicah in zavedanju prispevka k skupni škodi. Primer *Royal Dutch Shell* kaže, da lahko tudi sodišča priznavajo podjetjem aktivno vlogo pri blaženju podnebnih sprememb, in da ta odgovornost ni absolutna, je pa realna in se lahko razvija v sodni praksi. Ocenjujemo, da se bo z razvojem zlasti evropske zakonodaje in sodne prakse tudi pravna odgovornost podjetij za podnebne vplive bistveno okrepila, kar bo dodatno utrdilo temelje za tovrstne tožbe. Ključno vprašanje v praksi pa bo dostop do podatkov, dokazni standard in pripravljenost sodišč, da prepoznajo pravno relevantnost podnebnih vplivov v konkretnih zadevah.

● **Ali je mogoče v Sloveniji uporabiti pravno varstvo za delavce ali ranljive skupine (npr. ženske, starejši, migranti) pod okriljem ESG, npr. glede dostopa do osnovnih storitev ali delovnih pogojev?**

Iris Pensa: Slovensko pravo že zagotavlja trdno pravno varstvo delavcev in ranljivih skupin in tako tvori podlago za učinkovito varstvo tudi skozi prizmo ESG. Temelj postavljajo Ustava (člen 14 o enakosti, člen 49 o svobodi dela, člen 66 o varnosti pri delu, člen 75, pravica do sodelovanja, člen 76 sindikalna svoboda, člen 77 pravica o stavke) ter širok nabor področnih zakonov. Naj omenim le nekatere: Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1), Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1), Zakon o minimalni plači (ZMinP), Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI) in Zakon o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD). Delodajalci so dolžni voditi evidence plač, delovnega časa, zagotavljati varne pogoje in omogočati sindikalno organiziranje; kršitve nadzoruje Inšpektorat za delo, delavci pa lahko sprožijo individualne tožbe ali kolektivne spore.

Glavni pomen ESG-standardov in poročanja vidim v tem, da bodo določene prakse v okviru revizijskega pregleda trajnostnih poročil premet revidiranja. Prav tako bodo poročila lahko razkrila določene anomalije. Pomembno je tudi, da standard S1 iz ESRS zahteva razkritje podatkov o lastni delovni sili, kar pa je širši pojem kot zgolj zaposleni delavci. V lastni delovni sili so zajeti tudi agencijski delavci, samostojni podjetniki in druge prekarne oblike dela. Zato bo potrebno preveriti, ali podjetja ustrezno zagotavljajo varstvo vsem.

Nove izzive prinaša tudi že omenjena Direktiva (EU) 2023/970 o preglednosti plačil, ki – za razliko od »stop-the-clock« odmika pri CSRD – ostaja v prvotnem časovnem okviru, kar sem že omenila.

● **Ko izpostavljate plačno vrzel, prosim, pojasnite definicijo v praksi?**

Iris Pensa: V praksi še vedno vlada precejšnje nerazumevanje pojma »plačna vrzel«. Pogosto slišimo argument, da vrzel v podjetju ne obstaja, saj seveda »ženske in moški na istem delovnem mestu prejema enako plačo«. A metodologija, ki jo bodo morala podjetja uporabljati tako po ESRS-standardih kot po Direktivi o preglednosti plačil, zahteva širši izračun: seštejejo se vse bruto plače (v najširšem pomenu) žensk in moških v podjetju (ne glede na delovno mesto), nato pa se izračuna razlika med povprečema. Ta pristop bo razkril sistemske anomalije – na primer podzastopanost žensk v bolj plačanih vodstvenih vlogah ali neenakomerno nagrajevanje. Ko bodo podjetja morala poročati tudi o ukrepih za zapiranje vrzeli, se pričakuje dodatna pravna in medijska pozornost. Za delavce in socialne partnerje bo to pomenilo otipljivo orodje za dialog in, po potrebi, podlago za sodne postopke, saj bo neskladnost z razkrivajočimi podatki o plačni vrzeli, če presega 5 %, dokazljivo dejstvo, ne več zgolj domneva.

● **Kako se v pravni praksi uveljavljajo pravice iz evropske socialne listine in Evropske konvencije o človekovih pravicah v povezavi z ESG temami?**

Iris Pensa: Pravice iz Evropske socialne listine (ESL) in Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP) se v slovenski in širši evropski praksi vedno pogosteje uporabljajo kot »pravni most« med klasičnim delovnim / socialnim pravom in sodobno ESG-agendo. Na socialnem stebru se sindikati in nevladne organizacije sklicujejo na 4. in 20. člen ESL (pravica do poštenega plačila in enakih možnosti), kadar opozarjajo na sistemske plačne vrzeli ali na podplačane atipične oblike dela v dobavnih verigah. Odslej bo to še lažje,

PRAVNI POGLED NA TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE

saj bo Direktiva o preglednosti plačil podjetja prisilila k objavi razlike med povprečnimi plačili žensk in moških. Podobno se 3. in 11. člen ESL (varnost in zdravje pri delu; pravica do varovanja zdravja) vse pogosteje navajata pri zahtevah po razkritju poklicnih tveganj, stresa in varnega upravljanja kemikalij, kar postaja obvezen del razkritij po standardih ESRS ter v prihajajoči Direktivi o skrbnem pregledu (CSDDD).

O pomenu pravice do zdravega okolja, pravice do življenja in družinskega življenja v sodni praksi pa smo že veliko povedali.

Čeprav odločitve Evropskega odbora za socialne pravice formalno niso zavezujoče, jih slovenska vlada praviloma upošteva v zakonodajnih novelah (npr. pri spremembah zakonodaje o minimalni plači in varnosti pri delu). V kombinaciji z novimi obveznostmi poročanja po CSRD in CSDDD to pomeni, da se ESL in EKČP čedalje bolj prepletata z ESG: ustvarjata materialni test, po katerem bodo ocenjevali tako zakonitost državnih politik kot skrbnost podjetij v celotni vrednostni verigi.

● Kako pravno opredeljujete dolžnosti uprav podjetij glede ESG?

Iris Pensa: Dolžnosti uprav in nadzornih svetov glede ESG se danes oblikujejo v večplastnem pravnem okviru, ki kombinira tradicionalne obveznosti dolžne skrbnosti iz ZGD-1 z novimi obveznostmi, ki izvirajo iz evropske trajnostne regulative. Že na poldagi obtoječega ZGD-1 morajo člani organov vodenja in nadzora ravnajo s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika; novela ZGD-1M pa je to dolžnost konkretizirala: uprava mora zagotoviti pripravo, preglednost in pravočasno objavo trajnostnega poročila po standardih ESRS, hkrati pa poskrbeti za »zeleno revizijo« ter za uvedbo notranjih kontrolnih mehanizmov, ki upravljajo ESG-tveganja in priložnosti.

Poslovodstvo mora tudi potrditi poročilo in z izjavo jamčiti za njegovo popolnost. S tem postaja uprava neposredno odgovorna ne le za finančne, temveč tudi za trajnostne informacije, njihovo povezavo s strategijo in cilji ter za objavo prehodnega načrta razogljičenja.

Če člani organov vodenja teh obveznosti ne izpolnijo, jim grozi večnivojska odgovornost: od klasične odškodninske do prekrškovnih sankcij ter civilne odgovornosti za zavajajoče zelene trditve.

● Ali bi po vašem mnenju lahko uprava podjetja pravno odgovarjala zaradi zelenega

zavajanja že po sedaj veljavni zakonodaji?

Iris Pensa: Da. Že ob veljavni zakonodaji ima poslovodstvo pravno dolžnost, da pri trženju in poročanju ne zavaja o okoljskih lastnostih izdelkov ali podjetja. Ta dolžnost se bo s prihajajočo evropsko reformo še zaostila. V Sloveniji je trenutno zeleno zavajanje primarno presoano po Zakonu o varstvu potrošnikov (ZVPot-1). Če je okoljska trditev neresnična, nepreverljiva ali prikrije pomembne omejitve, jo Tržni inšpektorat lahko sankcionira kot zavajajočo prakso, podjetje in tudi odgovorna oseba (torej poslovodstvo) pa nosi prekrškovno odgovornost

● *Če člani organov vodenja teh obveznosti ne izpolnijo, jim grozi večnivojska odgovornost: od klasične odškodninske do prekrškovnih sankcij ter civilne odgovornosti za zavajajoče zelene trditve.*

Regulativni okvir se dodatno zaostrojuje. Direktiva (EU) 2024/825 v zvezi s krepitvijo vloge potrošnikov za zeleni prehod z boljšim varstvom pred nepoštenimi praksami in boljšim obveščanjem izrečno prepoveduje pavšalne trditve tipa »okolju prijazno« brez dokazov, lastne trajnostne oznake brez neodvisne verifikacije ter neutemeljene obljube o prihodnji ogljični nevtralnosti. Države članice morajo nova pravila prenesti do leta 2026, stopnja tolerance do zelenega zavajanja pa bo še nižja, ko bo sprejeta tudi posebna Direktiva o zelenih trditvah, ki bo uvedla obvezno znanstveno utemeljitev in predhodno preverjanje okoljskih izjav.

● Kje vidite največje tveganje za pravne spore na področju poročanja o trajnostnosti?

Iris Pensa: Največje pravno tveganje leži v netočnih ali zavajajočih podatkih in seveda v primerih ignoriranja zavez in ne oddaje poročil.

● Katere so glavne ovire, da civilna družba ali posamezniki v Sloveniji sprožijo okoljsko ali ESG tožbo? Ali menite, da bi morali razširiti pravico do tožbe (locus standi) v okoljskih zadevah, podobno kot v zadevi People's Climate Case?

Nina Bakovnik: Največje procesne in materialne ovire za okoljske oziroma ESG tožbe v Sloveniji izhajajo iz strogega pojma »pravnega interesa«, ki ga določata Zakon o pravnem postopku (ZPP) in Zakon o upravnem

sporu (ZUS-1). Posameznik ali nevladna organizacija mora dokazati neposredno, osebno prizadetost, kar pri razpršenih okoljskih škodah, kakršne so emisije toplogrednih plinov, praviloma ni mogoče.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) sicer priznava procesno legitimacijo »okoljskim NVO«, vendar le tistim, ki delujejo najmanj dve leti in izpolnjujejo dodatne pogoje; civilne pobude ali nove organizacije so zato izključene.

V primerjavi z »People's Climate Case« (Carvalho) pred Sodiščem EU, kjer je bila tožba zavrnjena zaradi preozkega pojma individualne prizadetosti, so slovenski standardi podobno restriktivni. Razširitev aktivne legitimacije bi bila zato smiselna – bodisi z uvedbo izrecne actio popularis za podnebne in okoljske zadeve bodisi z znižanjem dokaznega praga za »zadostno verjetnost« posega v človekove pravice iz člena 72 Ustave (pravica do zdravega življenjskega okolja). Slovenija bi pri tem lahko sledila priporočilom Aarhuške konvencije in novi Direktivi (EU) 2021/2118 o dostopu do sodnega varstva v okoljskih zadevah, ki zahteva široko in stroškovno dostopno udeležbo javnosti.

● Kateri so po vašem mnenju ključni pravni trendi na področju ESG v naslednjih petih letih v Sloveniji in EU? Ali pričakujete prvo tožbo zaradi zelenega zavajanja v Sloveniji? Na katerem področju najverjetneje, bančni sektor, energenti, moda ipd.?

Iris Pensa: Kljub »stop-the-clock« direktivi in širšemu predlogu Omnibus paketa menim, da ni realno pričakovati, da bi EU spremenila smer. Verjamem, da je bil ukrep mišljen kot tehnični »predah«, ne pa kot odstop od ciljev Zelenega dogovora. Menim, da se bo težišče iz ESRS-poročanja (CSRD) postopno premikalo k dejanskim dolžnostim ravnanja iz CSDDD. Direktiva sicer uvaja – potem ko jo bodo države implementirale – zahteve le za največja podjetja, vendar pa ta podjetja zavezuje k ukrepanju v celotni dobavni verigi. Zato pričakujemo kaskadno prenašanje zahtev po vsej verigi, kar bo vplivalo tudi na mala in srednje velika slovenska podjetja.

Drugi močni trend je horizontalno uveljavljane ESG. Recimo direktiva (EU 2023/970) o preglednosti plačil že odpira pot zahtevkom zaradi plačne vrzeli.

Ne dvomim, da bomo v Sloveniji prej ali slej imeli tudi spor zaradi zelenega zavajanja. Če že moram napovedati, bi rekla, da iz prehrambene industrije ali morda mode, ampak pustimo se presenetiti.

E S G

Pripravljeni na **zahteve, izzive** in **priložnosti** trajnostnosti (ESG)

Za zakonodajno skladnost,
tržno konkurenčnost,
kreativno agilnost in
dolgoročno uspešnost

STORITVE
NA KLJUČ

Izkušena strokovna ekipa
storitve izvaja na ključ.

- Priprava poročila o trajnostnosti, skladna z ESRS
- Izdelava analize vrzeli z zakonodajnimi, tržnimi in drugimi zahtevami s področja trajnostnosti
- Priprava matrike dvojne pomembnosti
- Snovanje trajnostne (ESG) strategije in strategije razogljichenja
- Izračun ogljičnega odtisa in analiza LCA
- Delavnice in izobraževanja s področja trajnostnega razvoja v praksi po vaši meri

Več informacij: info@fitmedia.si, tel.: 03/42 66 700

OKOLJSKE DEKLARACIJE O IZDELKIH (EPD)

Preverjanje vpliva izdelka in storitev na okolje z leti vse bolj narašča

Vpliv ponudnika, njegove organizacije, izdelka in storitve na okolje postaja vse pomembnejši dejavnik pri nabavnih odločitvah. Ponudniki zato iščejo rešitve, kako na visoko konkurenčnem trgu kupcem in drugim zainteresiranim dokazati družbeno odgovoren in okolju prijazen način delovanja. Informacije morajo temeljiti na znanstveno utemeljenih, preverljivih in primerljivih podatkih, da lahko zainteresirane strani objektivno ocenijo okoljske in druge vplive in kupci sprejmejo odločitve o nakupu. Okoljske deklaracije o izdelkih (EPD) so namenjene zagotavljanju te vrste informacij.

2. Na podlagi LCA ugotovimo in izračunamo vplive na okolje. V EPD so povzeti ključni okoljski podatki iz obsežne LCA analize in predstavljeni na standardiziran, primerljiv način za 16 najpomembnejših okoljskih vplivov izdelka.
3. Nato se izvede neodvisna zunanja verifikacija in odobritev kakovosti EPD-ja s strani akreditirane, nevtralne tretje stranke.
4. Na koncu lahko EPD objavimo na specializiranih mednarodnih platformah in registrih, ki so namenjeni zbiranju in distribuciji ter ponudimo letno posodobitev deklaracij.

Okoljska deklaracija proizvoda EPD

Z naraščajočim povpraševanjem po transparentnih okoljskih informacijah se pričakuje, da bodo EPD-ji v prihodnosti postali ključno orodje pri odločanju o nabavah v poslovnem in javnem sektorju. EPD podaja opis proizvoda in kvantificirane emisije povezane s proizvodom v celotnem življenjskem ciklu, kar temelji na rezultatih ocenjevanja življenjskega cikla LCA (Life cycle assessment). Omogoča primerjavo okoljskih vplivov med proizvodi z isto funkcijo, kar kupcem olajša sprejemanje odločitev pri nabavi. Prav tako služi kot pomoč podjetjem pri doseganju okoljskih ciljev in izboljšanju njihove konkurenčnosti na trgu.

Okoljska deklaracija proizvoda se uporablja za vse izdelke in storitve, ne glede na njihov namen ter uporabo. Primerna je za ocenjevanje izdelkov in storitev vzdolž celotne proizvodne verige, od pridobivanja primarnih surovin do končne potrošnje.

4 koraki do okoljske deklaracije proizvoda

1. Postopek se začne z izvedbo ocene življenjskega cikla (LCA), s katero se natančno preslika in ovrednoti celoten vpliv izdelka na okolje. To je potrebno, saj mora celotna ocena trajnosti izdelka določiti, ali je izdelek trajnostno proizveden, kako dolgo lahko traja in ali ga je mogoče ponovno uporabiti ali reciklirati.

Kakšne koristi prinaša izveden EPD?

- Organizacija, ki se loti postopka izvedbe okoljske deklaracije proizvoda kupcu dokaže, kako izdelek vpliva na okolje, s čimer mu olajša izbiro med različnimi ponudniki,
- okrepi svojo zavezanost trajnosti in le-to na ustrezen način sporoči tudi javnosti,
- se lahko odzove na razpise zelenih javnih naročil,
- uvede sistem nenehnih izboljšav na področju ravnanja z okoljem in 'okoljske kakovosti' njenih izdelkov in storitev.

Bureau Veritas vam lahko pomaga

Bureau Veritas je vodilni ponudnik storitev na področju kakovosti, okolja, varnosti in zdravja pri delu ter družbene odgovornosti. Obiščite www.bureauveritas.si in se povežite s kompetenčnimi strokovnjaki z globokim poznavanjem področja ocenjevanja življenjskega cikla izdelkov ter storitev.

ZNANJE ZA PRIHODNOST

Pomembna vloga izobraževanj za trajnostno upravljanje

V času, ko trajnost ni več le dodana vrednost, temveč osrednji del poslovne strategije, postajajo znanja s področja trajnostnega upravljanja ključnega pomena za dolgoročno uspešnost. Organizacije se danes ne soočajo le z novimi zakonodajnimi zahtevami, temveč tudi z vse večjimi pričakovanji strank, partnerjev in vlagateljev. Transparentnost, verodostojno poročanje in strateški pristopi k zmanjševanju okoljskih vplivov so postali temelj zaupanja in konkurenčnosti.

SIQ – partner pri sistemski trajnostni preobrazbi

SIQ Ljubljana že vrsto let deluje kot neodvisen certifikacijski organ in zaupanja vreden strokovni partner organizacijam pri certificiranju sistemov vodenja po mednarodnih standardih (npr. ISO 14001, ISO 50001, EMAS) ter izvaja izračune in verifikacije ogljičnih odtisov organizacij ali izdelkov. Na ta način organizacijam omogoča boljše razumevanje okoljskih vplivov in dostop do mednarodnih pristopov za zmanjševanje emisij ter doseganje ciljev trajnostnega razvoja.

Ob uveljavitvi nove Uredbe o okoljevarstvenem dovoljenju za emisije toplogrednih plinov in razširitvi sistema ETS 2 na nove sektorje (promet, goriva, stavbe) je pravočasna priprava še pomembnejša. SIQ organizacijam nudi strokovno podprte informacije in

neodvisne vsebine, namenjene razumevanju novih zahtev ter krepitevi njihove trajnostne naravnosti.

Izobraževanja, ki omogočajo strateški preboj

Za organizacije, ki želijo trajnostne strategije uresničevati sistematično in znotraj vodstvenih struktur, SIQ ponuja dve ključni izobraževanji:

1. Strokovnjak za trajnostno upravljanje | Sustainability Management Expert

Ta program udeležencem omogoča pridobitev poglobljenih znanj in praktičnih veščin za strateško vodenje trajnostnih projektov. Udeleženci spoznajo orodja za trajnostno poročanje, merjenje vplivov, upravljanje z ogljičnim odtisom in vključevanje trajnostnih ciljev v poslovne procese.

2. Trajnostno vodenje: zgradite zaupanje, povečajte zavzetost, razvijte odgovorne time

Uspostavljanje je namenjeno vodjem in

tistim, ki želijo prevzeti vodilno vlogo pri prehodu v trajnostno delovanje. Udeleženci razvijajo mehke veščine trajnostnega vodenja: kako zgraditi zaupanje, komunicirati z namenom, povečati zavzetost sodelavcev in vzpostaviti odgovorne in proaktivne ekipe.

Znanje, ki krepi odpornost in trajnostni ugled

Vlaganje v izobraževanje in razvoj vodij na področju trajnostnosti je danes eden najbolj učinkovitih načinov za obvladovanje okoljskih tveganj, doseganje skladnosti z zakonodajo in utrjevanje zaupanja deležnikov. SIQ ponuja znanje, ki ga organizacije potrebujejo za samozavestno, preverljivo in strateško trajnostno preobrazbo.

Postanite zgled za prihodnost. Vlagajte v znanje in trajnostnost.

SPODBUJANJE ENERGETSKIH PRIHRANKOV

Nižajte stroške z uvajanjem najboljših praks sistemov upravljanja z energijo

Organizacije se med seboj razlikujejo po ravni energetske učinkovitosti. Vrsta dejavnikov vpliva na naš odnos do rabe energije, ki določa tudi način, kako energijo rabimo. V času presežka informacij, ki so si velikokrat tudi nasprotujoče, je potrebno vzpostaviti in izvajati čim boljše upravljanje z energijo.

Pojme zelenega prehoda, čiste industrije in druge je potrebno umestiti v aktualno tržno dogajanje. Preveriti moramo naš odnos do rabe energije tudi skozi očala jutrišnjega sveta.

Na področju rabe energije je nedvomno potrebno ukrepati. Pričakuje se, da bo v prihodnje vpliv uspešnosti ukrepanja na tem področju za poslovanje organizacij vedno bolj pomemben.

Eno od načel Evropske Unije je Energy Efficiency First. Na dobičkonosnost organizacij neposredno vpliva nižanje stroškov rabe energije. Stroški rabe energije so določeni s ceno energentov in stopnjo učinkovitosti

Optimizacija rabe energije s sistemskim pristopom je izziv tudi za najboljše.

rabe energije. Na cene energentov vpliva trg in v glavnem smo v položaju, da se moramo prilagajati obstoječim razmeram, medtem ko je energetska učinkovitost poslovnih procesov v naši domeni. Poleg navedenega bo na stroške poslovanja v prihodnje bistveno vplival proces snovanja rabe energije.

Opazovalci, sledilci ali razvijalci

Kljub veliki popularnosti pojma energetska učinkovitost predstavlja le - ta organizacijam

velik izziv. Razvoj vodenja rabe energije, informacijskih tehnologij, kakor tudi najboljših razpoložljivih tehnologij energetske učinkovitosti nas lahko postavi v vlogo opazovalca, sledilca ali pa razvijalca dogajanja.

Notranji energetski pregled

Veliko novejših pojmov s področja rabe energije v slovenskem prostoru še nima svojega imena oziroma pravega pomena. Na primer energy review. Uporabljeni prevod

Mag. Bogomil Kandus, SAVENA, Inštitut za spodbujanje energetskih prihrankov, d.o.o.

SAVENA, Inštitut za spodbujanje energetskih prihrankov, d.o.o.

- Imetnik registriranih blagovnih znamk:
 - » NEP – razvoj in implementacija procesov notranjega energetskega pregleda,
 - » ENERGY EFFICIENCY BRAINSTORMING – kreativna diskusija idej za izboljšanje energetske učinkovitosti.
- Razvija algoritme za evidentiranje in vrednotenje odstopanj od pričakovane rabe energije.
- Si prizadeva za nadgradnjo sistemov upravljanja z energijo organizacij, predvsem v smeri zagotavljanja osnov za kontinuirano obvladovanje rabe energije in doseganja energetskih prihrankov.

energetski pregled je enak oziroma preveč spominja na v slovenskem okolju udomačen pojem energetski pregled (energy audit). Energy review bi lahko opisali kot notranji energetski pregled, saj gre za enega osnovnih notranjih procesov organizacij, ki določa ukrepanje na področju rabe energije.

Kakovostno vodenje notranjega energetskega pregleda je ključ do trajnostne in stroškovno učinkovite rabe energije.

Plan zbiranja energetskih podatkov

Govori se že o industriji 5.0. Potrebno se je vprašati, kako učinkovito uporabljamo naše podatke in pri tem pomisliti še na rabo energije. Izziv je nadgradnja plana zbiranja energetskih podatkov, ki predstavljajo osnovo za vrednotenje energetske učinkovitosti.

Prvi korak, pred investicijami v nadgradnjo sistema meritev ali informacijskega sistema, je lahko učinkovita izraba obstoječih podatkov.

Kazalniki energetske učinkovitosti

Pravilno določanje podatkov in njihova transformacija sta ključni za učinkovito vrednotenje. Energetska učinkovitost je širok pojem. Vrednotenje specifične porabe energije na enoto proizvoda je potrebno nadgraditi tako v smeri načina vrednotenja, kot tudi v smeri razvoja kazalnikov, ki nam omogočajo vrednotenje učinkovitosti področij in procesov, ki jih do sedaj nismo vrednotili.

Bistveno je, da na osnovi kazalnikov ustrezno zaznamo odstopanja od pričakovane rabe energije in se nanje tudi ustrezno odzovemo. Energetske kazalnike sicer lahko uporabljamo tudi pri optimizaciji vodenja tehnoloških procesov.

Pomembna raba energije

Uporaba algoritmov pri generiranju in vrednotenju kazalnikov omogoča lažje prepoznavanje pomembne rabe energije.

Med pomembno rabo energije uvrščamo največje porabnike energije ali pa procese, kjer so večje možnosti za optimizacijo. Obravnava pomembne rabe energije poteka v okviru notranjega energetskega pregleda.

Zakonske zahteve

V praksi je pri organizacijah opazen trend izboljševanja sistemov upravljanja z energijo. Pomembno je, da novih pristopov na področju sistemov upravljanja z energijo v organizacijo ne uvedemo le formalno, ampak se potrudimo čim bolj celostno uvesti dobre prakse, skladno s potrebami naše organizacije. Kljub temu, da bo certifikacija sistemov upravljanja z energijo za večje porabnike energije kmalu zakonsko obvezna, naj nas pri nadgradnji oziroma uvajanju sistema vodi želja po spodbujanju procesov, ki omogočajo doseganje izboljšanja energetske učinkovitosti.

ŽIVLJENJE, STKANO IZ ODKRITIJ. Šestdeset let izjemnih potovanj, stkanih iz tisočerih zgodb, ki nas z dragocenimi izkušnjami in inovativnimi pristopi navdihujejo do današnjih dni.

INOVACIJA NA FAKULTETI ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO

Našli so cenejšo in okolju prijaznejšo alternativo **vakuumskim izolacijskim panelom**

Na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo (FGG) so našli alternativo vakuumskim izolacijskim panelom (VIP) iz pirogene silike. Slednji imajo večji okoljski vpliv kot vakuumski izolacijski paneli (VIP) iz drugih materialov ter tudi večji vpliv kot konvencionalni toplotni izolatorji, npr. mineralna volna, polistiren. Poleg tega so VIP iz pirogene silike dragi.

VIP v gradbeništvu predstavljajo novo vrsto naprednih toplotnoizolacijskih materialov z izjemno nizko vrednostjo toplotne prevodnosti. Ta je tipično 5 do 10-krat nižja kot pri konvencionalnih toplotnoizolacijskih materialih. Večina VIP na trgu je proizvedena z jedri na osnovi pirogene silike (SiO_2) ali steklenih vlaken. Zaradi ugodne korelacije med vrednostjo tlaka in toplotne prevodnosti, se v gradbenem sektorju najpogosteje uporabljajo VIP iz pirogene silike, ki lahko dosežejo daljše življenjske dobe (25 let) — uspešno se uporabljajo tudi že v slovenskih stavbah.

Navkljub ugodnim toplotnim lastnostim pa so študije dokazale, da izkazujejo VIP iz pirogene silike večji okoljski vpliv kot VIP-i iz drugih materialov ter tudi večji vpliv kot konvencionalni toplotni izolatorji, npr. mineralna volna, polistiren. Sočasno ima vakuumška izolacija iz pirogene silike visoko nabavno ceno, približno 3.000 evrov na kubični meter. Zaradi navedenih razlogov je

Vzorec jedra vakuumsko izolacijskega panela iz hibridnih eko-nanomaterialov

razvoj alternativnih materialov, primernih za jedro VIP, izjemno aktualen iz ekonomskega, predvsem pa okoljskega vidika. Kot obetavna rešitev se izkaže uporaba hibridnih materialov, pri katerih se kombinira nanoporozno pirogeno siliko z alternativnimi nano/mikro poroznimi materiali, ki so stranski produkt industrijskih procesov.

- *Hibridni VIP imajo potencial, ki bi ga lahko razvili na nivo industrijske kakovosti.*

Iskanje boljše možnosti

Dosedanje študije so pokazale, da je lahko okoljski odtis VIP iz pirogene silike tudi za 100 % višji od okoljskega odtisa konvencionalnih materialov. Poleg tega je pirogena silika zelo specifičen material, katerega ne izdeluje veliko proizvajalcev. Ključna lastnost pirogene silike je nanoporoznost, ki je dosežena z dodelanim in energijsko intenzivnim proizvodnim procesom, kar vpliva na visoko ceno pirogene silike.

Na FGG so se v sodelovanju s Tehniško univerzo v Brnu (TU Brno) in Zavodom za gradbeništvo Slovenije (ZAG) lotili raziskovanja toplotne lastnosti alternativnih hibridnih eko-nanomaterialov, primernih za VIP jedra (izpostavljeni nizkemu tlaku), s čimer želijo prispevati k trajnostnemu razvoju gradbenega sektorja. Njihove analize so temeljile na laboratorijskih meritvah, primerjanju matematičnih modelov in eksperimentalnimi meritvami v realnih pogojih. Poleg preučevanja fizikalnih lastnosti so spremljali tudi vseživljenjski cikel, s poudarkom na okoljskem vplivu.

Nova spoznanja

Prva spoznanja se nanašajo na materialne karakteristike hibridnih VIP, pri katerih se jedro izdelava z dodajanjem alternativnih materialov v njegovo jedro. Na FGG so v sklopu raziskav pirogeno siliko nadomestili z lesnim in celuloznim prahom. Izkazalo se je, da lahko izdelajo hibridna jedra, ki dosegajo zelo nizke vrednosti toplotne prevodnosti. Poleg tega so ugotovili, da pri hibridnih VIP iz celuloznih vlaken ne pride do pojava izplinjevanja, ko so podvrženi procesu staranja. To je ključna lastnost za ohranjanje dolgih življenjskih dob. »So pa vrednosti toplotne prevodnosti za okvirno

20 % višje, kot pri VIP-ih iz pirogene silike. Če pri teh dosegamo vrednosti toplotne prevodnosti v centru panela 0,0045 W/mK, smo pri vzorcih hibridnih VIP-ov z dodatkom celuloznih vlaken dosegali vrednosti pod 0,006 W/mK,« pravi dr. Mitja Košir, vodja raziskovalnega projekta.

Druga skupina spoznanj pa se nanaša na okoljski vpliv. Rezultati LCA analiz (ang. life cycle assessment) nakazujejo, da VIP iz pirogene silike dosegajo nekoliko višji vseživljenjski okoljski odtis kot običajni materiali, ki se uporabljajo v gradbeništvu (npr. EPS, kamena volna). Vseeno pa aplikacija VIP v ovoj stavb lahko vodi do okoljskih koristi pri aplikacijah, kjer kombinacija nizke debeline in visokega toplotnega upora vodi do prihranka pri drugih materialih. Takšen primer je aplikacija v terasah ali strehah, kjer lahko z uporabo VIP dosežemo enostavnejšo tehnično rešitev, ki vodi do prihranka pri materialih izven področja aplikacije (npr. stene, zvočna izolacija, estrihi) in rabi energije. Na produktnem nivoju pa LCA rezultati pokažejo nižji okoljski odtis hibridnega VIP, vendar ne tako izrazitega, kot bi pričakovali. V LCA analizi je potrebno upoštevati tudi vpliv na tehnične lastnosti in primerjavo izvajati glede na ustrezno funkcionalno enoto. Tako LCA analize VIP v stavbnih aplikacijah in na nivoju proizvoda pokažejo tudi širšo sliko, ki jo je treba upoštevati pri načrtovanju gradbenih proizvodov z nižjim okoljskim odtisom.

- *Potreba po alternativnih gradbenih proizvodih, s katerimi lahko dosežemo nižji okoljski vpliv stavb ter zmanjšamo potrebo po primarnih surovinah, bo naraščala.*

Cenejša in okolju prijaznejša alternativa

Stavbe zahtevajo ogromno surovin in energije, zato je ena izmed strategij nižanja okoljskega odtisa stavbnega sektorja tudi zmanjševanje potreb po primarnih surovinah ter vgradnja proizvodov z nižjim okoljskim odtisom. V skladu s posodobljeno Uredbo o gradbenih proizvodih bodo podatki o okoljskemu vplivu postali del izjave o lastnostih proizvoda. Poleg tega bo LCA analiza postala del načrtovalske prakse, kar je posledica

Pri izdelavi vzorcev so raziskovalci koristili prostore in surovine podjetja Turvac iz Šoštanja

nove Direktive o energetske učinkovitosti stavb. Zaradi tega bo naraščala potreba po alternativnih gradbenih proizvodih, s katerimi lahko dosežemo nižji okoljski vpliv stavb ter zmanjšamo potrebo po primarnih surovinah. Pomembno je torej, da bodo imeli proizvajalci gradbenih materialov v naboru proizvodov tudi alternative, ki vodijo do nižjega okoljskega vpliva.

Rezultati raziskave FGG nakazujejo, da bi lahko s hibridnimi VIP-i dosegli okoli 20 % nižji okoljski odtis v življenjski dobi. So pa potrebna še dodatna testiranja in izdelave vzorcev, ki lahko vplivajo na to oceno. Proizvodni stroški pa bi se lahko znižali od 10 % do 30 %, odvisno od zahtevane geometrije in karakteristik proizvedenega VIP, pri čemer je treba upoštevati tudi zunanje dejavnike (ponudbo in povpraševanje).

»V sklopu raziskovalnega projekta smo dokazali, da imajo hibridni VIP potencial, ki bi ga lahko razvili na nivo industrijske kakovosti. Za doseg tega je potrebna optimizacija tehnologije receptur in izdelave, kar bi po naši oceni proizvajalci VIP-ov, v primeru zanimanja, lahko dosegli v obdobju 1–2 let,« še dodaja dr. Košir.

PRIDOBIVANJE SONČNE ENERGIJE V SLOVENIJI

Predstavitev možnosti identifikacije primernih območij

Slovenija uvaža več kot 50 % svoje energije in je za proizvodnjo električne energije še vedno močno odvisna od fosilnih goriv (IEA, 2022). Energetski sektor države se trenutno sooča s številnimi negotovostmi, saj naj bi se termoelektrarna v Šoštanju, ki proizvede 20 % domače električne energije (IEA, 2022), predvidoma zaprla pred letom 2032 (ITA, 2024; Š., 2024). Javno mnenje o postavitvi druge jedrske elektrarne je deljeno (ITA, 2024). Tudi v primeru postavitve nove jedrske elektrarne bodo potrebni drugi viri energije za premostitev energetske vrzeli, dokler ta ne začne delovati. Za Slovenijo je strateško pomembno zmanjšati odvisnost od uvoza, kot se je pokazalo tudi z vojno v Ukrajini (ITA, 2024).

STELLA HEATH

Slika 1: Digitalni višinski model Slovenije (Katedra za hidrologijo in hidravlično tehniko, n.d.).

Glede na energetske negotovosti in na nujnost zmanjšanja emisij toplogrednih plinov (TPG) za blažitev podnebnih sprememb izvajata Vlada Republike Slovenije zakonodajo za povečanje deleža obnovljivih virov energije (OVE) (Vlada RS, 2020). Ker je večina hidroenergetske zmogljivosti v državi že izkoriščene, se Slovenija osredotoča na sončno energijo kot glavni in najbolj okoljsko in tehnično sprejemljiv obnovljiv vir za prihodnost (Vlada RS, 2024). Vlada je namreč napovedala, da bo v okviru Nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN) do leta 2040 v Sloveniji pridobljeno 3,2–9 TWh elektrike iz sončnih elektrarn (Vlada RS, 2024). 80 % te energije bi dobavljale srednje velike in velike sončne elektrarne z zmogljivostjo od 100 do 600 kWh, na degradiranih območjih pa do 1.000 kWh (Vlada RS, 2020).

Večji del Slovenije je neprimeren za postavitev sončnih elektrarn zaradi visoke gozdne površine (58 %) ter gorskega in hribovitega

terena (Slika 1) (Tič, 2019; Shao et al., 2020). Strateška umestitev sončnih elektrarn je posledično ključna za optimizacijo rabe razpoložljivih zemljišč, saj poveča energetske učinkovitost in zmanjša stroške (Colak et al., 2020). Kvantifikacija potencialne proizvodnje sončne energije je pomembna in je lahko podlaga Vladi za odločitev, v kolikšni meri razvijati tudi druge OVE, hkrati pa omogoča tudi identifikacijo regij, kjer potencial proizvodnje sončne energije presega obstoječe zmogljivosti električnega omrežja, in je potrebna pravočasna nadgradnja omrežja.

Za kvantifikacijo potencialne proizvodnje sončne energije predlagamo oceno primernosti zemljišč za srednje in velike sončne elektrarne v Sloveniji z uporabo hibridne metodologije geografskih informacijskih sistemov in večkriterijske odločitvene analize. Specifično gre za uporabo analitičnega hierarhičnega procesa (AHP), ki je najpogosteje uporabljena metoda večkriterijske

odločitvene analize za ocenjevanje lokacij (Shao et al., 2020) in hierarhično strukturira cilje in kriterije za odločanje (Sánchez-Lozano et al., 2013).

Metodologija za izbiro območij za sončne elektrarne

Primernost območij za namestitev sončnih elektrarn ni odvisna le od potencialne sončne energije, temveč tudi od drugih okoljskih, gospodarskih in tehničnih dejavnikov (Uyan, 2013; Colak et al., 2020). Za obravnavo potrebe po iskanju optimalnih prostorskih kombinacij številnih meril se za izbiro lokacije za izkoriščanje OVE vse pogosteje uporabljajo kombinacije metode geografskih informacijskih sistemov (GIS) in večkriterijske odločitvene analize (ang. Geographic Information Systems and Multicriteria Decision Analysis) (Shao et al., 2020). GIS omogoča sistematično zbiranje, upravljanje in vizualizacijo prostorskih podatkov, ki prispevajo k primernosti lokacije (Sánchez-Lozano et al., 2013). Večkriterijska odločitvena analiza podpira kompleksno odločanje, saj omogoča transparentno vključitev strokovnjakov in deležnikov in pregledno in sistematično opredelitev pomembnosti kriterijev (Lozano et al., 2013; Uyan, 2013; Colak et al., 2017; Shao et al., 2020). Zaradi koristi večkriterijske odločitvene analize je integrirani pristop pogosto bolj koristen za izbiro primernih območij kot izključno GIS

analiza (Pušnik in Sučić, 2014; Colak et al., 2020). Kljub pogosti uporabi v mednarodni literaturi in njeni koristnosti je v Sloveniji uporaba hibridne metodologije geografskih informacijskih sistemov (GIS) in večkriterijske odločitvene analize za izbiro primernih območij za OVE še zelo neraziskana.

Predstavitev metodologije

Kriteriji in uteži

Za pridobitev kriterijev za izbiro lokacije za pridobivanje sončne energije je potrebno opraviti pregled literature (Shao et al., 2020). Prva vrsta kriterijev so izključitveni kriteriji, ki geografska območja opredelijo kot neprimerna za pridobivanje sončne energije (Shao et al., 2020) (Preglednica 1). Druga vrsta so tehtani kriteriji (Shao et al., 2020) (Preglednica 2). Na primernost lokacije vplivajo stroški gradnje sončnih elektrarn,

ki jih je mogoče zmanjšati z zmanjšanjem razdalje do cest in daljnovodov ter z zmanjšanjem naklona terena (Colak et al., 2020). Poleg tega je energetska učinkovitost višja na območjih, obrnjenih proti jugu, in na območjih z visokim potencialom sončne energije (Al Garni in Aswathi, 2017). Izgube pri prenosu se lahko zmanjšajo tako, da se sončni kolektorji postavijo bližje stanovanjskim območjem, ki imajo veliko povpraševanje po energiji (Uyan, 2013). Kljub temu se je potrebno izogibati neposredni bližini stanovanjskih območij in cest zaradi estetskih razlogov in morebitnih učinkov bleščanja (Preglednica 1) (Colak et al., 2020). Uporaba degradiranih ali nerodovitnih območij za proizvodnjo sončne energije je koristna za razbremenitev zemljišč primernih za druge rabe (Uyan, 2013).

Prednost večkriterijske analize je možnost vključitve strokovnjakov v proces odločanja. Ti lahko preverijo primernost in prilagodijo opredeljene kriterije in podkriterije glede na slovenske razmere (Vaidya in Kumar, 2006) (Preglednica 1, Preglednica 2). Ko so končni kriteriji opredeljeni, se za mnenje o pomembnosti kriterijev in podkriterijev za primernost območij za proizvodnjo sončne energije anketira širši krog strokovnjakov. Za ta namen je najpogosteje uporabljena metoda večkriterijske analize imenovana analitični hierarhični proces (AHP), ki jo je razvil Saaty (1977). Strokovnjaki so pozvani, da na lestvici od 1 do 9 parno primerjajo vsak kriterij in podkriterij (Preglednica 3), da odkrijejo njihovo relativno pomembnost (Saaty, 1977).

Izključitveni kriteriji

1	500 m okoli stanovanjskih območij
2	100 m okoli cest
3	500 m okoli gozda
4	500 m okoli okoljsko zaščitene območij
5	Reke, jezera, mokrišča in jezovi

Preglednica 1: Primer izključitvenih kriterijev za postavitev sončnih elektrarn (Uyan, 2013; Shao et al., 2020).

Področje: okoljsko	
Kriterij	Podkriterij
Oddaljenost od stanovanjskih območij (m)	<500
	500–2.000
	2.000–5.000
	>5.000
Raba zemljišč	Nerodovitno
	Kmetijstvo
	Degradirano

Področje: ekonomsko	
Kriterij	Podkriterij
Oddaljenost od cest (m)	<100
	100–1.000
	1.000–3.000
	3.000–5.000
	>5.000
Naklon (%)	<2
	2–3
	3–5
	5–10
	>10
Oddaljenost od daljnovodov (m)	<3.000
	3.000–6.000
	6.000–10.000
	>10.000

Področje: tehnično	
Kriterij	Podkriterij
Oddaljenost od cest (m)	<100
	100–1.000
	1.000–3.000
	3.000–5.000
	>5.000
Naklon (%)	<2
	2–3
	3–5
	5–10
	>10
Oddaljenost od daljnovodov (m)	<3.000
	3.000–6.000
	6.000–10.000
	>10.000

Preglednica 2: Primer tehtanih kriterijev in podkriterijev (Uyan 2013; Colak et al., 2020; Al Garni in Aswathi, 2017; Shao et al., 2020). Potencial za proizvodnjo sončne energije in naklon sta prilagojena Sloveniji (Solargis, 2020).

Na primer, strokovnjak začne s primerjavo kriterijev oddaljenosti od stanovanjskih območij in rabe zemljišč. Če meni, da je raba zemljišč bolj pomembna, se ta vzame kot kriterij *i* v Preglednici 3. Če strokovnjak meni, da je raba zemljišč veliko pomembnejša od oddaljenosti od stanovanjskih območij, se v matriko (Preglednica 4) zapiše numerična vrednost 5. Potem se primerja oddaljenost od stanovanjskih območij z oddaljenostjo od cest. Če strokovnjak meni, da je oddaljenost od stanovanjskih območij zmerno pomembnejša, ta dobi numerično vrednost 3. Nato se primerjata še kriterija raba zemljišč in oddaljenost od cest. Matrika se izpolni po tem postopku za vse kriterije, s tem da se druga polovica matrike izpolni z obratnim številom. Tako na primer celica za oddaljenost od stanovanjskih območij v primerjavi z rabo zemljišč dobi vrednost 1/5, saj je strokovnjak rabi zemljišč v primerjavi z oddaljenostjo od stanovanjskih območij dodelil vrednost 5. Z računanjem matrik se pridobi končna utež za vsak kriterij in podkriterij (Colak et al., 2020). V izogib protislovjem v primerjavi pomembnosti se izračuna tudi razmerje doslednosti, s katerim se preveri, da v zgornjem primeru ne dobimo zaključka kot na primer, da je

Numerična vrednost P_{ij}	Pomen
1	<i>i</i> in <i>j</i> sta enako pomembna
3	<i>i</i> je zmerno pomembnejši od <i>j</i>
5	<i>i</i> je veliko pomembnejši od <i>j</i>
7	<i>i</i> je močno pomembnejši od <i>j</i>
9	<i>i</i> je izjemno pomembnejši od <i>j</i>
2, 4, 6, 8	Vmesne vrednosti

Preglednica 3: Ocenjevalna lestvica za strokovnjake za parno primerjavo kriterijev in podkriterijev v okviru metode AHP (Uyan et al., 2013). P_{ij} se nanaša na prednostno raven (pod)kriterija *i* v primerjavi z *j*.

Kriterij <i>i</i>	Oddaljenost od stanovanjskih območij
	Raba zemljišč
	Oddaljenost od cest

	Kriterij <i>j</i>		
	Oddaljenost od stanovanjskih območij	Raba zemljišč	Oddaljenost od cest
Kriterij <i>i</i>	1	1/5	3
	5	1	4
	1/3	1/4	1

Preglednica 4: Primer matrike za metodologijo AHP.

oddaljenost od cest 7-krat bolj pomembna od rabe zemljišč. Takšen rezultat ni smiseln, saj je raba zemljišč v tem pojasnjevalnem primeru bolj pomembna od oddaljenosti od stanovanjskih območij, ki je bolj pomembna od oddaljenosti od cest.

GIS analiza se začne z izključitvijo vseh območij, ki ustrezajo izključitvenim kriterijem (Preglednica 1). Če je na primer analizirano območje 50 m stran od stanovanjskega območja, se ne glede na primernost tehtanih kriterijev kot potencial sončne energije območje takoj izključi iz analize. Na preostalih območjih se izračuna indeks primernosti zemljišča. Praktično je to seštevek plasti podatkov tehtanih kriterijev, pri čemer je vsaka plast pomnožena s svojo utežjo (pomembnostjo). Pred tem je potrebno vse podatkovne plasti primerno pripraviti, da so na univerzalni merilni lestvici od 0 do 1. To vodi v oceno območij na lestvici od 0 do 1, kjer 1 pomeni najboljšo primernost območja za sončne elektrarne. Ta ocena se lahko potem prerazvrsti v stopnje primernosti za proizvodnjo sončne energije, na primer nizka, zmerna, dobra in zelo dobra primernost (Uyan, 2013; Al Garni in Awasth, 2017). Nato se glede na površino primernih območij izračuna potencial za proizvodnjo električne energije (Charabi in Gastli, 2011), da se ugotovi, koliko načrtovanega povečanja proizvodne kapacitete sončne energije je mogoče izpolniti v vsakem razredu primernosti. Vsako območje, ki ne dosega zmogljivosti najmanj 100 kWh, se izključi, saj ni zadostno za srednje in velike sončne elektrarne. Zmogljivost na nedegradiranih območjih je glede na pravila Vlade RS (2020) omejena na 600 kWh. Za vsako pridobljeno lokacijo se ugotovi, kateri je njen najbližji električni transformator. Za vsak transformator se lahko tako izračuna koliko električne energije mora prenesti glede na potencialno proizvodno kapaciteto bližnjih identificiranih zemljišč (Univerza v Ljubljani, 2020) in se tako ugotovi, ali je potencialna proizvodnja električne energije znotraj obstoječe zmogljivosti omrežja.

Zaključek

Za Slovenijo je strateško ključno, da razvije uporabo obnovljivih virov energije (OVE) za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov (TPG) in povečanje lastne proizvodnje energije ter s tem zmanjšanje energetske odvisnosti. To pomeni, da se mora proizvodna kapaciteta za glavni identificiran vir OVE, sončno energijo, razvijati čim bolj učinkovito. Ker je eden izmed ciljev NEPN, da se OVE umešča na čim bolj sprejemljiva območja, saj se s tem poveča energijska proizvodnja, ekonomski izkoristek ter zniža vpliv na okolje, smo predlagali celovito študijo za identifikacijo primernih območij za postavitev sončnih elektrarn (Vlada RS, 2024).

Večkriterijska analiza omogoča prilagoditev metodologije na slovenske razmere, in omogoča vključitev vzročno-posledične zveze med kriteriji in primernostjo območij z dodeljevanjem uteži kriterijem. Kombinacija večkriterijske analize z geografskim informacijskim sistemom (GIS) omogoča nazoren prikaz podatkov in končnih rezultatov v prostoru.

Izvedba predstavljene hibridne metodologije ugotovi maksimalno kapaciteto sončne energije v Sloveniji, kar pripomore k načrtovanju deleža sončne energije v NEPN. Omogoča tudi hiter pregled nad najbolj primernimi območji za sončne elektrarne, kar lahko pospeši njihovo gradnjo. Pomembna je tudi analiza o (ne)zadostnosti elektroenergetskega sistema (EES) v regijah z visokim potencialom za izgradnjo sončnih elektrarn. Problem zanesljivosti elektroenergetskega sistema (EES) je eden najbolj kompleksnih korakov v postopku povečanja proizvodne kapacitete OVE (Vlada RS), zato lahko predstavljena študija poda

pomembne informacije za pravočasno načrtovanje nadgradnje EES.

Ta študija se je osredotočila na predstavitev hibridne metodologije geografskih informacijskih sistemov in večkriterijske odločitvene analize za identifikacijo primernih območij za sončno energijo, saj je to najpomembnejši OVE. Ta metodologija pa se lahko s spremenjenimi kriteriji in podkriteriji uporabi tudi za identifikacijo primernih območij za druge OVE in za mnogo drugih prostorskih problemov.

Potrebno se je zavedati, da je potrebno narediti vse, da Slovenija čim hitreje in učinkovito proizvede zadostno količino električne energije iz OVE za lastno uporabo in zmanjša ogljični odtis, saj dobivajo učinki podnebnih sprememb z dnevom v dan večje razsežnosti.

REFERENCE

- Al Garni, H. Z., & Awasthi, A., 2017, "Solar PV power plant site selection using a GIS-AHP based approach with application in Saudi Arabia," *Applied energy*, 206, 1225-1240. <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2017.10.024>
- International Energy Agency (IEA), 2022, Slovenia. <https://www.iea.org/countries/slovenia>
- Katedra za hidrologijo in hidravlično tehniko, n.d., Kazalo EWN-SI – slovensko, Ksh.fgg.uni-Lj.si. <http://ksh.fgg.uni-lj.si/ewnsi/>
- Colak, H. E., Memisoglu, T., & Gercek, Y., 2020, "Optimal site selection for solar photovoltaic (PV) power plants using GIS and AHP: A case study of Malatya Province, Turkey," *Renewable energy*, 149, 565-576. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2019.12.078>
- Gašparović, I., & Gašparović, M., 2019, "Determining Optimal Solar Power Plant Locations Based on Remote Sensing and GIS Methods: A Case Study from Croatia," *Remote Sensing*, 11(12). <https://doi.org/10.3390/rs11121481>
- Vlada Republike Slovenije, 2020, Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN 5.0). https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf
- Vlada Republike Slovenije, 2024, Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt. https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn2024_final_dec2024.pdf#page=46.19
- International Trade Administration, 2024, Slovenia - Energy. <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/slovenia-energy#:~:text=Roughly%20one%2Dthird%20of%20Slovenia>
- Pušnik, M., & Sučić, B., 2014, "Integrated and realistic approach to energy planning – a case study of Slovenia," *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 25(1), 30-51. <https://doi.org/10.1108/MEQ-05-2013-0060>
- Saaty, T. L., 1977, "Ascaling method for priorities in hierarchical structures," *Journal of mathematical psychology*, 15(3), 234-281. [https://doi.org/10.1016/0022-2496\(77\)90033-5](https://doi.org/10.1016/0022-2496(77)90033-5)
- Sánchez-Lozano, J. M., Teruel-Solano, J., Soto-Elvira, P. L., & García-Cascales, M. S., 2013, "Geographical Information Systems (GIS) and Multi-Criteria Decision Making (MCDM) methods for the evaluation of solar farms locations: Case study in south-eastern Spain," *Renewable and sustainable energy reviews*, 24, 544-556. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2013.03.019>
- Solargis, 2020, Solar resource maps of Slovenia, solargis.com. <https://solargis.com/maps-and-gis-data/download/slovenia>
- Shao, M., Han, Z., Sun, J., Xiao, C., Zhang, S., & Zhao, Y., 2020, "A review of multi-criteria decision making applications for renewable energy site selection," *Renewable Energy*, 157, 377-403. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2020.04.137>
- Š, T. L., 2024, Se bosta Teš in Premogovnik Velenje predčasno zaprta? [rtvslo.si. https://www.rtvlo.si/gospodarstvo/se-bosta-tes-in-premogovnik-velenje-predcasno-zaprta/706579](https://www.rtvlo.si/gospodarstvo/se-bosta-tes-in-premogovnik-velenje-predcasno-zaprta/706579)
- Tič, K., 2019, Land cover and land use | Okoljski kazalci, kazalci.arso.gov.si. <https://kazalci.arso.gov.si/en/content/land-cover-and-land-use-0>
- Univerza v Ljubljani, Oddelek za geografijo, 2020, SODOKart, geo-portal.si. <https://geo-portal.si/gisapp/sodokart?public=on&lang=sl>
- Uyan, M., 2013, "GIS-based solar farms site selection using analytic hierarchy process (AHP) in Karapinar region, Konya/Turkey," *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 28, 11-17. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2013.07.042>
- Vaidya, O. S., & Kumar, S., 2006, "Analytic hierarchy process: An overview of applications. *European Journal of operational research*, 169(1), 1-29. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2004.04.028>

JUB | JUBIZOL

” Priporočam JUBIZOL fasadni sistem!

do **40%** prihranek energije

do **25** let garancije

Promocija

KAKO SE PODJETJA SOOČAJO Z IMPLEMENTACIJO EUDR?

Uredba prinaša večjo transparentnost, a tudi veliko birokracije

Bo EUDR dejansko ustavila krčenje gozdov?

»Ob uvajanju uredbe EU o proizvodih, ki ne povzročajo krčenja gozdov (EUDR) se brez dvoma odpirajo številna vprašanja – naj gre za vplive na gospodarstvo in potrošnike znotraj EU ali vprašanje, kako bodo morala slovenska podjetja prilagoditi procese za doseganje skladnosti z novimi pravili igre,« pravi Matic Ceglar, svetovalec v GS1 Slovenija.

Uredba je bila sprejeta maja 2023 z namenom zmanjšanja prispevka EU k svetovnemu krčenju in degradaciji gozdov ter zmanjšanju toplogrednih emisij in izgube biotske raznovrstnosti. Določa, da morajo gospodarski subjekti in veliki trgovci v okviru svojih sistemov potrebne skrbnosti zagotoviti, da pri uvozu blaga iz tretjih držav, izvozu ali dajanju na trg EU ne obstaja tveganje, da so vključeni primarni proizvodi pridelani na površinah, ki so bile izkrčene po 31. decembru 2020, in so prispevale k degradaciji gozdov.

Vsi gospodarski subjekti in veliki trgovci, med njimi tudi domači kmetje in lastniki gozdov, bodo morali pred dajanjem na trg (npr. les, govedo, sojo) posredovati zahtevane podatke v okviru izjave o potrebni skrbnosti v nov informacijski sistem EU. Zagotoviti bodo morali informacije o količini, dobavitelju, državi proizvodnje, geografske koordinate zemljišč, na katerih so bili proizvedeni primarni proizvodi. Poleg tega bodo morali imeti pri sebi še vzpostavljen sistem potrebne

skrbnosti, kjer bodo na voljo še drugi podatki in dokumentacija v zvezi s poreklom pošiljke ter glede zakonitosti proizvodnje.

Datum začetka uporabe je 30. december 2025 za velika in srednja podjetja ter 30. junij 2026 za mikro in mala podjetja. Slednje ne velja za mikropodjetja ali mala podjetja, ki proizvajajo oziroma dajejo na trg les in lesne izdelke.

Kako bo uredba vplivala na podjetja

Vpliv nove uredbe na gospodarske družbe bo nedvomno velik. »Podjetja se bodo z novo zakonodajo srečevala predvsem na področju uvoza in izvoza izdelkov, ki bi lahko bili povezani z nezaželenim krčenjem gozdov. Logistični operaterji bodo morali zagotavljati potrebne podatke o izvoru blaga oziroma proizvodih, kjer se srečujejo s proizvodi, ki so predmet uredbe. Vse to kliče po vzpostavitvi robustnih sistemov sledenja in pridobivanju

dokumentacije, ki bo dokazovala skladnost z EUDR. Birokratska obremenjenost bo višja! Uvozniki bodo morali predložiti pristojnim organom izjave o skladnosti, ki vključujejo informacije o lokaciji proizvodnje in zagotovilo, da proizvod ni povezan z nedovoljenim krčenjem gozdov, kar prinaša potrebo po dodatnem usposabljanju in nadgradnji IT opreme,« pojasnjuje Matic Ceglar.

Matic Ceglar, GS1 Slovenija

Dodaja še, da bo zaradi povečanega preverjanja lahko prišlo do zamud pri carinskih postopkih. »To bi lahko vplivalo na pravočasnost dobave in povečalo stroške skladiščenja. Nekatera podjetja bodo morala poiskati tudi nove dobavitelje ali logistične poti, saj se bo izkazalo, da določeni poslovni subjekti ne izpolnjujejo zahtev EUDR. Sledilo bo prestrukturiranje določenih logističnih omrežij, kar bi lahko vplivalo na cene prevozov. Zaradi potrebe po dodatnih pregledih, certifikatih in nadzoru bo prišlo še do povečanja stroškov skladnosti, kar lahko vpliva na konkurenčnost podjetij in zahteva vlaganja v tehnologijo za sledenje (npr. blockchain za transparentnost dobavnih verig),« našteta sogovornik, ki opozarja še, da bo EUDR močno vplivala na logistiko, saj bo od podjetij zahtevala večjo transparentnost, boljše upravljanje dobavnih verig in prilagoditve pri uvozu ter izvozu določenih surovin in izdelkov.

Za kaj mora poskrbeti država?

Evropske države morajo uredbo implementirati v nacionalne zakonodaje. To pomeni prilagoditev predpisov za zagotavljanje sledljivosti proizvodov in vzpostavitev mehanizmov za preverjanje, ali podjetja in dobavitelji izpolnjujejo zahteve glede trajnosti svojih dobaviteljev.

Slovenska vlada je za pripravo nacionalne zakonodaje ustanovila Delovno skupino vlade za pripravo izhodišč za izvajanje Uredbe EUDR, ki jo vodi Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,

sodelujejo pa še predstavniki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo, Ministrstva za finance, Finančne uprave RS, Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport, ter Tržnega inšpektorata RS. Ker uredba vključuje zelo širok nabor različnih proizvodov in dobavnih verig, bo zlasti pri nadzoru treba veliko medresorskega sodelovanja.

V prihodnjih mesecih pričakujemo sprejem izvedbenih predpisov, ki bodo določili ključne elemente izvajanja uredbe, vključno z razvrstitvijo držav glede na stopnjo tveganja za krčenje gozdov. Ta seznam bi naj bil objavljen najpozneje do 30. julija letos.

S kakšnimi izzivi se soočajo podjetja?

V GS1 Slovenija pravijo, da je po njihovih informacijah med podjetniki še veliko nejasnosti glede implementacije EUDR. Opažajo, da so večja podjetja s številčnejšim kadrom v tem trenutku z uredbo in njenimi zahtevami bolje seznanjena.

Na MKGP pravijo, da je največ nejasnosti glede implementacije EUDR glede:

- kreiranja t. i. izjave o potrebni skrbnosti v novem informacijskem sistemu EU,
- zagotavljanja sledenja obravnavanih proizvodov skozi dobavno verigo,
- tega, ali so v skladu z uredbo podjetja gospodarski subjekt ali trgovec ter
- ali njihov proizvod sodi v obseg uredbe ali ne.

Vprašanja naslavlja vsa podjetja iz dobavnih verig, ki so v obsegu uredbe. Podjetja se glede nejasnosti in dodatnih vprašanj lahko po navedbi MKGP obrnejo na spletne strani Evropske komisije in spletne strani MKGP.

Kljub temu se zgodi, da podjetja tudi tam ne najdejo pojasnil prav za svoj primer.

Kam torej po več informacij?

Uredba EUDR bo brez dvoma od podjetij zahtevala večjo transparentnost, boljše upravljanje dobavnih verig in prilagoditve pri uvozu ter izvozu določenih surovin ter izdelkov. Da bodo ti procesi potekali hitreje in z manj zapleti, je GS1 v Evropi pred kratkim izdala dopolnjeno verzijo tako imenovane »Bele knjige o krčenju gozdov«, kjer so navedena priporočila za uporabo standardov GS1 za

soja

palmovo olje

kakav

kava

guma

les

govedo

7 primarnih proizvodov, ki so po EUDR odgovorni za degradacijo gozdov.

učinkovito in uspešno skladnost delovanja pravnih subjektov glede na uredbo EUDR.

Številne informacije o uvajanju nove uredbe ponujajo tudi v GS1 Slovenija, kjer so za te namene v okviru Akademije GS1 sredi marca izvedli delavnico z naslovom Gozdovom na sledi - poslovanje v skladu s trajnostno uredbo. Posnetek delavnice je na voljo na spletni strani GS1 Slovenije, na njihovi spletni strani pa boste pod zavihkom »deforestacija« našli še druge povezave in dostop do gradiva.

Z izzivi implementacije se soočajo tudi drugod

Evropske države aktivno pripravljajo zakonodajne in institucionalne okvire za učinkovito

izvajanje EUDR. Veliko teh aktivnosti je po besedah Matica Ceglarja še vedno v začetni fazi, dela se na pilotnih projektih s ponudniki rešitev, ustvarjajo se platforme. »Manjša podjetja so bistveno manj pripravljena kot večja, distributerji so po mnenju kolegov iz Francije najbolj pripravljeni. S strani Poljske imamo informacijo, da je v EDI (Electronic Data Interchange oz. računalniški izmenjavi podatkov) referenčna številka že v pilotnih primerih uporabljala kot ključni identifikator, ki omogoča povezovanje in sledenje posameznim dokumentom (npr. naročilom, dobavnici, računom) med partnerji v poslovnem procesu.«

Bolje gre Nemčiji in skandinavskim državam, ki imajo že vzpostavljene mehanizme za sledljivost, močno okoljsko politiko in so

tako bolj pripravljene na hitro in učinkovito implementacijo.

Primer dobre prakse: Atlantic Grupa

»V Atlantic Grupi smo že takoj na začetku prepoznali zahtevnost in obsežnost same Uredbe (EU) 2023/1115 o krčenju in degradaciji gozdov (EUDR) uredbe, ki zadeva delovanje številnih služb v podjetju.

Implementacije smo se lotili tako, da smo najprej formirali širši tim sodelavcev iz različnih oddelkov, kot so pravna služba, nabava, upravljanje kakovosti, logistika in IT. Izvedli smo pregled procesov v našem podjetju in identificirali surovine in gotove

EUDR v praksi

● **Kaj se bo zgodilo, če nek izdelek po roku, ki je določen, ne bo v skladu z določili in zahtevami EUDR?**

»V primeru suma neskladnosti in kadar je primerno, pristojni organi na podlagi 23. člena sprejmejo začasne ukrepe za preprečitev dajanja proizvodov, ki so predmet preiskave, na trg, omogočanja njihove dostopnosti na trgu in njihovega izvoza.

Ko pristojni organi ugotovijo, da gospodarski subjekt ali trgovec ne ravna skladno s to uredbo ali da je obravnavani proizvod, ki se da na trg ali se izvozi, neskladen, brez poseganja v 25. člen uredbe od gospodarskega subjekta ali trgovca brez odlašanja zahtevajo, da sprejme ustrezne in sorazmerne popravne ukrepe za odpravo neskladnosti v določenem in razumnem roku.

Če gospodarski subjekt ali trgovec ne sprejme popravnih ukrepov, ki jih določi pristojni organ ali kadar se neskladnost nadaljuje, pristojni organi po izteku tega roka zagotovijo uporabo zahtevanega popravnega ukrepa z vsemi sredstvi, ki so jim na voljo na podlagi nacionalnega prava.

Naložene kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Za pravne osebe najvišja možna predpisana kazen ne sme biti nižja od 4 % skupnega letnega prometa gospodarskega subjekta ali trgovca v celotni Uniji v poslovnem letu pred odločbo o globi, izračunanega v skladu z izračunom skupnega prometa za podjetja, določenim v prvem odstavku 5. člena Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004.« (Pojasnilo MKGP)

● **Recimo, da neko podjetje dokazuje skladnost določenega izdelka z nekim dokumentom, ob preverbi se pa izkaže, da podatki niso bili resnični. Kateri podatki oziroma informacije bodo nesporno veljavni?**

»Gospodarski subjekti so tisti, ki so dolžni v okviru ravnanja s potrebno skrbnostjo to presoditi ali na podlagi zbranih informacij in dokumentov ter izvedene ocene tveganja ugotoviti, da je tveganje glede izpolnjevanja določb uredbe zanemarljivo. Pri tem je gospodarskim subjektom prepuščeno, katere informacije in dokumente za tako oceno potrebujejo in uporabijo.

Pristojni organi držav članic bodo svoje preglede osredotočili na preglede sistemov potrebne skrbnosti, preglede evidenc in dokumentov, s katerimi se dokazuje skladnost z uredbo. Poleg tega pristojni organi lahko izvajajo preglede na kraju samem, uporabijo vse tehnične in znanstvene metode za ugotavljanje porekla in podatke iz javnih in zasebnih virov, s katerimi lahko preverjajo navedbe in dokumente, ki so bili uporabljeni v postopku potrebne skrbnosti. Za te namene je Evropska komisija vzpostavila observatorij za gozdove kot orodje, ki se lahko uporabi za grobo oceno, ali so proizvodi proizvedeni na površinah, ki so bile izkrcene po 31. 12. 2020.

Pomembno orodje za izboljšanje izvajanja uredbe je možnost, da lahko fizične ali pravne osebe posredujejo pristojnim organom utemeljene pomisleke, kadar menijo, da eden ali več gospodarskih subjektov ali trgovcev ni skladen s uredbo. Pristojni

organi so dolžni oceniti ali so navedbe dobro utemeljene, ter lahko sprejmejo potrebne ukrepe, vključno z izvedbo pregledov in zaslišanj gospodarskih subjektov in trgovcev, da bi odkrili morebitne neskladnosti s to uredbo.

Glede na navedeno je težko podati odgovor, katere evidence in podatki bodo veljali za nesporno točne, saj bo treba vedno postopati od primera do primera.« (Pojasnilo MKGP)

● **Kaj je z embalažo?**

Za škatle, zaboje, kasete, vreče in druge izdelke za pakiranje velja, da se kateri od teh izdelkov da na trg kot samostojni proizvod in ne kot pakiranje za drug izdelek, je zajet v uredbi. Če se ga pa uporablja, da zaščiti, podpira ali nosi drug proizvod, ga uredba ne zajema.

● **Ali uredba velja za lesne sekance in žagovino, ki so stranski proizvodi pri žaganju?** Zanje velja uredba, ker se lahko uporabljajo za gorivo in niso zaključili svojega življenjskega cikla. Izjema bi bili v primeru, da se uporabljajo kot material za pakiranje za podporo, zaščito ali nošenje drugega proizvoda.

● **Ali uredba velja za proizvode iz papirja, izdelanega iz recikliranega papirja?**

Ne velja, če so proizvodi v celoti izdelani iz recikliranega materiala. Če pa vsebujejo kakršno koli količino nerekicilirane celuloze, uredba zanje velja.

Mojca Kodre, Atlantic Grupa

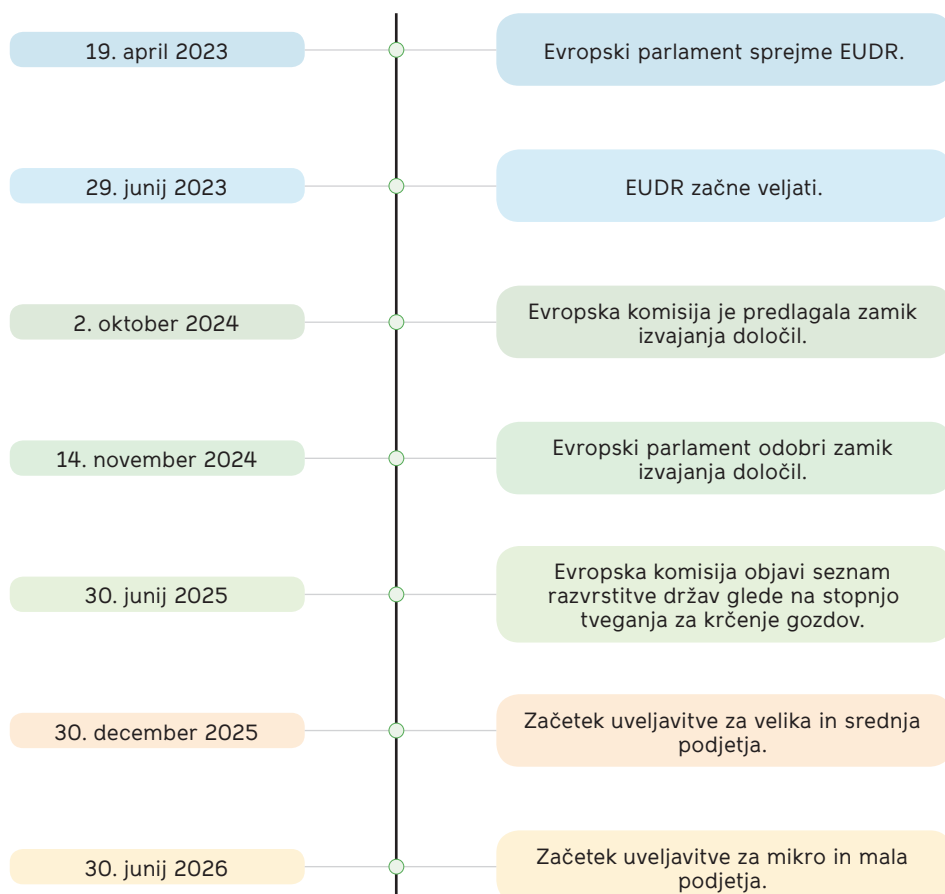
izdelke, na katere se Uredba nanaša (HS oznaka), kar je bila osnova za naše nadaljnje aktivnosti.

Kot skupina Atlantic Grupa nastopamo v različnih vlogah, ki jih opredeljuje Uredba, saj so nekateri pravni subjekti našega podjetja v vlogi gospodarskega subjekta, ki postavi na trg zadevni proizvod, nekateri pravni subjekti pa v vlogi trgovca in gospodarskega subjekta skupaj. Prav tako pa moramo zagotoviti skladnost izdelkom, ki se proizvajajo na naših lokacijah izven EU in se uvažajo na evropske trge.

Vzpostavili smo tudi kontakt z našimi dobavitelji surovin, ki so predmet Uredbe, in si

že zagotovili kavo z znanimi podatki o geo-lokacijah. Tako že od začetka leta k nam prihajajo kave z ustrezno EUDR dokumentacijo, dodatno leto za pripravo torej koristimo kot odlično vajo, da bomo 1. 1. 2026, ko Uredba stopi v veljavo, že polno utečeni. Pridobljeni podatki pa nam bodo pomagali tudi pri izdelavi zahtevane analize tveganja.

Ključni izziv pri tem je ustrezna digitalizacija, ki bo podpirala proces, zato intenzivno nadgrajujemo naše informacijske sisteme in delamo na avtomatskem povezovanju s Traces-EUDR. Če ponazorim s primerom: ena pošiljka kave, ki pride do nas, prihaja iz številnih plantaž, ki izpolnjujejo zahtevne standarde in kriterije, saj se navadno kava goji na manjših plantažah številnih pridelovalcev, ki ima torej vsaka svojo geolokacijo. Pri praznjenju, da zagotovimo prepoznaven okus in armo kave Barcaffè, mešamo številne vrste kave iz različnih pošiljk, ki vsebujejo torej kavo iz različnih virov. Tako gre za obsežen nabor geo-lokacij, ki morajo na koncu proizvodnje združeno pristati v izjavi o potrebni skrbnosti (DDS izjavi) in zato brez ustreznih digitalnih rešitev ne bo šlo, pravi Mojca Kodre, strokovna sodelavka za sisteme kakovosti v Atlantic Grupi.

Zakaj analiza LCA?

- Obvladajte in zmanjšajte emisije, odpadke in porabo virov,
- prepoznajte neučinkovite procese, kjer lahko dosežete prihranke,
- analizirajte izvor težav v povezavi oziroma primerjavi določenih izdelkov/proizvodov,
- optimizirajte izdelek/proizvod,
- spremenite izdelke/proizvode ob upoštevanju trajnostnih predlogov,
- primerjajte izdelke/proizvode (okoljsko označevanje),
- krepite organizacijo na zelenih trgih,
- izboljšajte podobo izdelka/proizvoda ter procese odločanja,
- poročajte in izpolnite zahteve celotne vrednostne verige,
- omogočajte izbor izdelka/proizvoda z manjšimi vplivi na okolje,
- potrdite družbeno odgovornost,
- pridobite konkurenčno prednost,
- primerjajte alternativne postopke ravnanja z odpadnimi materiali ter
- ocenjujete učinke alternativnih tehnologij ter posredujete informacije o vplivih na okolje širši javnosti in drugim deležnikom.

SímaPro

Naša analiza LCA je izdelana z uporabo profesionalne programske opreme SímaPro, ki je opremljena s posodobljenimi metodami ocene učinka in podatkovnimi bazami, ki vključujejo tudi najnovejšo bazo podatkov Ecoinvent.

[®]**Zelena**
Slovenija

Kontakt za več informacij:
Ana Brodar, mag. okolj. ved
ana.brodar@fitmedia.si
064 286 886

GLOBALNE DOBAVNE VERIGE

V novodobnem suženjstvu več kot 50 milijonov ljudi

Prisilno delo pomeni med drugim, da delavec opravlja neko delo iz strahu pred izgubo pravnega statusa.

Sodobno suženjstvo prizadene več kot 50 milijonov ljudi po vsem svetu, od tega jih je 28 milijonov ujetih v prisilno delo. To so podatki iz e-knjige Stanje novodobnega suženjstva in človekovih pravic v globalnih dobavnih verigah, ki ga je po podatkih Mednarodne organizacije dela pripravil The Ethixbase360 Team, ki se zavzema za odpravo novodobnih oblik suženjstva.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

V e-knjigi boste našli kritično analizo izziva kršitev človekovih pravic v dobavnih verigah in načrt za pomoč podjetjem, da bodo poskrbela za odgovornejše ravnanje na vseh ravneh dobavne verige, uvedla izvedljive ukrepe za zagotavljanje skladnosti in obvladovanja tveganj, pri tem ostala konkurenčna in izvedla strategije za zaščito svojega poslovanja.

Na svetu ni države, ki je ne bi prizadela – vsaj v okviru globalne dobavne verige – nevarnost novodobnega suženjstva. Sem spada prisilno delo (delavec opravlja neko delo iz strahu pred izgubo pravnega statusa), zloraba delovnih pogojev, prenizko plačano delo ali delo brez plačila, nehumane razmere, omejen dostop do pravne zaščite, trgovina z ljudmi ...

Reglativno okolje je jasno

Lansko leto predstavlja pomemben mejnik na področju prizadevanj za bolj etične globalne dobavne verige.

Svet EU je sprejel Direktivo o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti (CSDDD), ki vzpostavlja pravno odgovornost za podjetja, povezano s kršitvami okolja in človekovih pravic v njihovi dobavni verigi. Prav tako so lani v Kanadi zaostriili prizadevanja za omejevanje zlorab človekovih in delavskih pravic, v Avstraliji je parlament sprejel zakon, ki dopolnjuje zakon o novodobnem suženjstvu z imenovanjem komisarja za bolj proti tej vrsti suženjstva. V Združenem kraljestvu ugotavljajo, da so na tem področju rahlo

zaostali. Odbor lordske zbornice je tako priporočil, naj Združeno kraljestvo sprejme zakonodajo o dolžni skrbnosti na tem področju, da bi se tako približali mednarodnim prizadevanjem.

Regulatorji v različnih jurisdikcijah so sprejeli izvršilne ukrepe v obstoječih pravih okvirih. V Italiji naj bi tako zaradi izkoriščanja delavcev že preiskovali več mednarodnih modnih znamk. V ZDA je Carinska in mejna zaščita okrepila prizadevanja za preprečevanje vstopa blaga, izdelanega s prisilnim delom. Leta 2022 je v ZDA (v EU pa že dve leti prej) začel veljati zakon o preprečevanju prisilnega dela Ujgurov. Samo iz tega naslova so v ZDA zaradi morebitnih kršitev pregledali več kot 2.000 pošilk v vrednosti 3,46 milijarde dolarjev. Pošilke zajemajo širok nabor izdelkov, vključno z oblačili, avtomobilskimi deli, kemikalijami in elektroniko.

Razširjenost novodobnega suženjstva povečujejo mednarodni konflikti, šibko upravljanje in pohlep po dobičku. O vlogi vlad in podjetij pri reševanju tega izziva so razpravljali lani voditelji 125 držav na srečanju Svetovnega gospodarskega foruma. Pripravili so naslednje ukrepe: partnerstvo v dobavni verigi pri povečanju preglednosti in izvajanju skrbnega pregleda, uporaba tehnoloških inovacij, spodbujanje ozavešanja in poudarjanje pomena etičnih praks, krepitev prakse odgovornega zaposlovanja v dobavnih verigah in spodbujanje rasti manjših in srednje velikih podjetij.

- Svet EU je z Direktivo o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti (CSDDD) vzpostavil pravno odgovornost za podjetja, povezano s kršitvami okolja in človekovih pravic v njihovi dobavni verigi.

Nasveti podjetjem

V e-knjigi Stanje novodobnega suženjstva in človekovih pravic v globalnih dobavnih verigah so za podjetja pripravili pregled ključnih napotkov.

Na prvem mestu je razumevanje globine in širine dobavne verige na vseh njenih ravneh. Morda ste v podjetju zadovoljni s svojim dobaviteljem, toda ali veste, ali so dobavitelji

Pogoste so zlorabe delovnih pogojev, delo je prenizko plačano ali celo brez plačila.

in partnerji, ki jih uporabljajo le-ti, etični? Vključite dobavitelje v postopek ocenjevanja tveganj, ki bo vam bo omogočil 360° pogled na celoten ekosistem vrednostne verige. Ne pozabite, da se tveganja tretjih oseb lahko pojavijo kadar koli, zato ocena tveganja ni enkraten ukrep. Potrebujete možnost ponovne ocene tveganja.

- 50 milijonov ljudi po vsem svetu je novodobnih sužnjev, od tega je 28 milijonov ujetih v prisilno delo.

Opremite svoje podjetje in vrednostno verigo s pravimi orodji in najnovejšo tehnologijo. V nenehno razvijajočem se sistemu skladnosti je avtomatizacija zbiranja informacij za ocenjevanje tveganj in postopke skrbnega pregleda nujna za doslednost in večjo učinkovitost.

Zavedajte se, da je skrb za izboljšanje etičnosti vaše dobavne verige naložba v vaš prihodnji uspeh. Vaš poslovni odnos z vašo celotno dobavno verigo je treba negovati. Pomagajte izboljšati skladnost vsem članom v vaši verigi. Vključite jih v procese usposabljanja in certificiranja ter jih spodbujajte k sprejemanju strogih pravilnikov.

Dobro korporativno državljanstvo omogoča dobro poslovanje. Skladnost s predpisi z zakoni o novodobnem suženjstvu in človekovih pravicah je nujna. Biti dober korporativni državljan pomaga graditi zaupanje potrošnikov in javnosti, kar posledično krepi

vaše podjetje in blagovno znamko. Predvsem pa vlade in zagovorniške skupine same ne morejo odpraviti sodobnega suženjstva. Družba potrebuje vašo dolgoročno zavezanost in podporo v gospodarstvu, ki vse bolj temelji na vrednotah.

Kako te usmeritve upoštevajo v podjetju Lidl Slovenija?

Kot primer dobre prakse urejenosti pregleda nad dobavno verigo smo podjetje Lidl vprašali, kako je za to področje poskrbljeno pri njih. Odgovor objavljamo v celoti:

»Pri našem poslovanju prevzemamo odgovornost za spoštovanje in zaščito temeljnih pravic vseh deležnikov na vseh stopnjah naših dobavnih verig. Kršitve človekovih pravic za celotno mednarodno Skupino Lidl, s tem pa tudi Lidl Slovenija, niso sprejemljive.

Skladnost naših poslovnih partnerjev z družbenimi in okoljskimi standardi zagotavljamo s podpisom dveh temeljnih dokumentov, ki so priloga pogodbi o sodelovanju: kodeksa ravnanja za poslovne partnerje in trajnostne nabavne politike. Če zaznamo konkretna dejstva v zvezi s kršitvami teh standardov, zadevo nemudoma raziščemo in ustrezno ukrepamo.

Da bi nenehno izboljševali življenjske in delovne pogoje ljudi, ki delajo za nas, smo na ravni Skupine Lidl razvili strategijo za varovanje človekovih pravic, ki sestoji iz štirih stebrov:

1. Nenehno ugotavljanje vplivov: Nenehno ugotavljamo tveganja in priložnosti za izboljšave na lokacijah, kjer delujemo. V ta namen v naših dobavnih verigah povečujemo transparentnost ter izvajamo analize tveganja in ocene vpliva na človekove pravice.

2. Zagotavljanje standardov: Spodbujamo ukrepe za krepitev in skladnost s temeljnimi delovnimi standardi Mednarodne organizacije dela (ILO). Na primer, uporabljamo mednarodno priznane certifikate ter neodvisni pregledi družbene odgovornosti (t. i. social audit programs) ter delavcem v naših dobavnih verigah omogočamo dostop do orodij za podajanje pritožb.

3. Širitev pravične trgovine: Spodbujamo plače in dohodke, ki omogočajo preživetje, ter pravično porazdelitev vrednosti vzdolž celotne dobavne verige.

4. Spodbujanje sprememb: sodelujemo pri razvojnih programih, pobudah in projektih za proaktivno spodbujanje sprememb tudi izven naše mednarodne skupine.”

Kako je s pravicami delavcev pri nas?

Inšpektorat RS za delo (IRSD) ugotavlja kršitve na treh področjih dela: delovna razmerja, varnost in zdravje pri delu ter socialna inšpekcija. Največ kršitev, zlasti s področja varnosti in zdravja pri delu, ugotavlja v gradbeništvu (30,9 %), predelovalni dejavnosti (13,5 %), trgovini (8,8 %) in gostinstvu (9,5 %). Največ nepravilnosti delovnopravne

zakonodaje je bilo iz področja plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja, zabeležili so tudi kršitve pri sklepanju pogodb o zaposlitvi, o delovnem času, odmorih in počitkih.

Pri tem opozarjajo, da ne ločujejo med slovenskimi in tujimi državljani. Je pa v zadnjem obdobju občuten porast tuje delovne sile iz Azije. Tuji delavci so zaradi nepoznavanja jezika in zakonodaje pogosto v ranljivem položaju, zato kršitev praviloma ne prijavijo takoj, temveč šele po prenehanju delovnega razmerja.

● *V ZDA je Carinska in mejna zaščita okrepila prizadevanja za preprečevanje vstopa blaga, izdelanega s prisilnim delom.*

»Za leto 2024 lahko izpostavimo, da je ne samo v inšpekcijskih postopkih ampak tudi pri drugih nalogah izstopala problematika, povezana s precejšnjim pomanjkanjem delovne sile. Še posebej se je to odrazilo v dejavnosti gostinstva in turizma, mednarodnega cestnega prometa, gradbeništva in v proizvodnih dejavnostih. V teh dejavnostih so delodajalci manjkajočo delovno silo nadomeščali z zaposlovanjem tujcev iz daljnih azijskih držav, posluževali so se različnih načinov pogodbenega sodelovanja z delodajalci, ki so jim zagotavljali delovno silo, pri čemer so delovno silo zagotavljali tudi delodajalci iz držav s sedežem v EU in delavce zagotavljali v obliki čezmejnega izvajanja storitev.«

IRSD navaja, da so se pojavljale so se agencije kot posredniki, ki tujcev niso zaposlovali, ampak so našim delodajalcem iskali delavce, ki so jih nato zaposlili. Svoje storitve so zaračunali, kar ni sporno, dokler jih ne zaračunajo delavcem.

»Potrebe po delavcih so izkoriščali tudi posamezniki, sicer lastniki in odgovorne osebe pravnih oseb, ki so na različne načine, tudi preko socialnih omrežij, iskali delavce z območja nekdanje skupne države in jih nato posredovali drugim delodajalcem, pogosto tudi v EU, včasih še preden so jih zaposlili.« Pri tovrstnem načinu poslovanja IRSD sicer nima, razen, da v primerih suma kaznivih dejanj ali prekrškov, ki sodijo v pristojnost drugih nadzornih organov, le te obvešča.

»Pomanjkanje delovne sile je imelo posledice tudi v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva in sicer na način, da je bilo zaradi pomanjkanja kadra težko sestaviti razporede delovnega časa, ne da bi zaradi tega nastale kršitve, povezane s počitki, obsegom ur ipd. Gre za dejavnosti, v katerih mora delovni proces nepretrgano teči, pomanjkanja delavcev pa ni preprosto nadomestiti s tujo delovno silo.«

Nevralgična točka je posredovanje delavcev

Zaradi kulturnih, družbenih in jezikovnih razlik ter oddaljenosti od svojih matičnih držav so tuji delavci iz azijskih ali drugih oddaljenih držav pogosto še bolj ranljivi, ko gre za spoštovanje njihovih pravic iz delovnega

Novodobno suženjstvo za delavca so tudi nehumane razmere, omejen dostop do pravne zaščite, trgovina z ljudmi ...

- Na IRSD že vrsto let ugotavljajo, da delodajalci, ki izvajajo posredovanje delavcev k uporabniku (t.i. posojanje delavcev), pogosto ne izpolnjujejo zakonskih pogojev.

razmerja. Zato bo IRSD v letu 2025 okrepil nadzor na tem področju, pri čemer bo sodeloval z Zavodom RS za zaposlovanje glede izdajanja delovnih dovoljenj. »Na podlagi tega sodelovanja, pa tudi podatkov drugih nadzornih organov in prejetih prijav, bomo izvajali ciljno usmerjene nadzore pri delodajalcih, pri katerih obstaja sum kršitev pravic delavcev.«

V zvezi z opravljanjem čezmejnih storitev bo pozornost posvečena tudi slovenskim delodajalcem, ki delavce napotujejo v države EU, vendar ne izpolnjujejo vseh pogojev za napotitev. »Na tem segmentu bomo nadgradili sodelovanje z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije.«

Na inšpektoratu že vrsto let ugotavljajo, da delodajalci, ki izvajajo posredovanje delavcev k uporabniku (t.i. posojanje delavcev), pogosto ne izpolnjujejo zakonskih pogojev. V letošnjem letu bodo v zvezi s problematiko delodajalcev, ki zagotavljajo delo delavcev uporabniku, opravili določeno število nadzorov pri delodajalcih, ki sicer izpolnjujejo zakonske pogoje za izvajanje te dejavnosti (imajo dovoljenje, vpisani so v register ali evidenco), vendar pri njenem izvajanju ne spoštujejo zakonskih določb, predvsem tistih, ki zahtevajo zagotavljanje enakih pravic napotenemu delavcu, kot jih imajo delavci, zaposleni pri uporabniku.

V primeru suma kršitve lahko delavec poda pobudo za uvedbo inšpekcijskega nadzora (prijavo), ki je lahko tudi anonimna, in sicer:

- na elektronski naslov gp.irsdd@gov.si ali
- osebno na pristojno območno enoto IRSD glede na sedež delodajalca v času uradnih ur, ki jih zagotavljamo ob ponedeljkih in sredo med 9.00 in 11.00 uro ali
- pisno na naslov IRSD, Štukljeva cesta 44, 1000 Ljubljana.

V Sloveniji beležimo občuten porast števila tujih delavcev iz Azije.

Hiter odziv Sektorja za prednostno odzivanje

Na terenu kršitve preverja devet inšpektorjev iz Sektorja za prednostno odzivanje. Zanje je po navedbah IRSD »odločilna proaktivnost, odzivnost, sposobnost analitične presoje in hitrega odločanja v kompleksnih okoliščinah, sposobnost prilagajanja in

- *Tuji delavci so zaradi nepoznavanja jezika in zakonodaje pogosto v ranljivem položaju, zato kršitev praviloma ne prijavijo takoj, temveč šele po prenehanju delovnega razmerja.*

delovanja na spremembe ali nepričakovane situacije, zavezanost za sodelovanje, hitra in učinkovita komunikacija ter sposobnost gradnje zaupanja z vsemi deležniki.« Prav ta sektor in njegova hitra odzivnost sta se izkazali kot pomemben člen pri zagotavljanju zaščite pravic delavcev.

Prednostne naloge teh inšpektorjev vključujejo nadzore v primerih, »ko so kršene pravice večjega števila delavcev, ko je znana predkaznovanost zavezanca, ko gre za varovanje javnega interesa, po merilih teže kršitve za prizadete oziroma varovane vrednote in po obsegu kršitev, ko je potrebna takojšnja časovna odzivnost, ali ko gre za

kršitve pri zaposlovanju tujcev in zagotavljanju dela delavcev uporabniku v nasprotju s predpisi.«

Inšpekcijski nadzori Sektorja za prednostno odzivanje so se tako v relativno kratkem času (od 1. oktobra 2024) izkazali kot zelo uspešni, saj so inšpektorji ugotovili nekatere večje kršitve, med katerimi izstopajo:

- zlorabe agencijskega dela oziroma zagotavljanje dela delavcev uporabniku brez ustreznih pravnih podlag (kršitev 163. člena Zakona o urejanju trga dela),
- neizpolnjevanje obveznosti, povezanih s čezmejnimi izvajanjem storitev tujih in domačih delavcev (napotitve delavcev v nasprotju z Zakonom o čezmejnem izvajanju storitev),
- kršitve na področju zaposlovanja, samozaposlovanja in dela tujcev, zlasti glede ustreznosti soglasij za delo tujcev,
- kršitve s področja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu ter varne delovne opreme in delovnega okolja – inšpektorji so v nadzorih preverjali tudi nastanitvene pogoje za tujce in v nekaj primerih ugotovili, da so bili ti neprimerni.

Zgodi se tudi, da se med izvajanjem nadzora pri enem zavezancu ugotovi, da je vpletenih več zavezancev. To so lahko kompleksni primeri, kjer so postopki dolgotrajnejši. Ključni del uspešnosti in učinkovitosti pa je intenzivno sodelovanje s Policijo ter drugimi organi (FURS, TIRS ...).

POKOJNINSKA REFORMA

Med zaposlenimi in delodajalci raste zavedanje o načrtovanju varne starosti

Pokojninska reforma, ki jo je v začetku maja sprejela vlada, potrditi pa jo mora še Državni zbor, predstavlja odgovor na demografske spremembe. Reforma med drugim postopoma uvaja nekoliko višjo upokojitveno starost, spreminja se način izračuna pokojnin, pokojninska doba za upokojitev pa ostaja enaka. Obvezno pokojninsko zavarovanje predstavlja le prvi steber. Dodatno pokojninsko zavarovanje, ki predstavlja drugi steber, še naprej ostaja prostovoljno, se pa z reformo uvajajo nekatere obveznosti delodajalcev, zavedanje o pomenu načrtovanja varne starosti bo tako naraščalo. Ponudniki pokojninskih produktov to že zaznavajo, vprašali pa smo jih še, ali načrtujejo tudi uvedbo trajnostnih pokojninskih produktov, skladnih z 8. ali 9. členom uredbe SFDR. O svoji politiki vključevanja zaposlenih v dodatno pokojninsko zavarovanje so za ESG spregovorili tudi nekateri večji slovenski delodajalci.

JOŠT ŽAGAR

V začetku maja je vlada sprejela Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki predstavlja novo pokojninsko reformo. Ta je del zavez v okviru Načrta za okrevanje in odpornost (NOO), potrebna pa je zlasti zaradi demografskih sprememb. Slovenija ima namreč pretočni pokojninski sistem, s staranjem prebivalstva pa se vztrajno zmanjšuje razmerje med zavarovanci, ki s prispevki financirajo pokojnine in upokojenci. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v sporočilu za javnost navaja, da je danes starejši od 65 let vsak peti prebivalec, čez 35 pa bo tej starostni skupini pripadal že vsak tretji. Evropska komisija in Organizacija za evropsko sodelovanje in razvoj (OECD) sta leta 2021 napovedali, da bomo namesto današnjih 10,3 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP) za pokojnine do leta 2050 namenili dobrih 16 odstotkov BDP. Reformo mora potrditi še Državni zbor, prve spremembe bodo začele veljati že s 1. januarjem 2026, v celoti pa bo zaključena leta 2040.

S pokojninsko reformo se ohranja pokojninska doba 40 let, dviguje pa se, tudi v luči kasnejšega vstopanja mladih na trg dela, upokojitvena starost. Predviden je postopen dvig starostne meje za upokojitev s 40 leti pokojninske dobe iz trenutnih 60 let na 62 let ter z vsaj 15 leti pokojninske dobe iz 65 let na 67 let. Obe starostni meji se začneta dvigovati postopoma leta 2028, in sicer za tri mesece vsako leto do vključno leta 2035. Starostno mejo bo možno znižati za delo pred 20. letom, za skrb za otroka v prvem letu starosti in za služenje vojaškega roka.

Novosti pri izračunu pokojnin

Postopoma se bo zviševal odmerni odstotek, in sicer s trenutnih 63,50 odstotka postopoma na 70 odstotkov do leta 2035. Z ostajanjem v aktivnosti v 41., 42. in 43. letu pokojninske dobe se odmerni odstotek dodatno poveča za 1,5 odstotne točke za vsakih 6 mesecev podaljšane pokojninske dobe, kar velja tudi za zavarovance, ki bodo dopolnili 40 let pokojninske dobe, ne pa še starostne meje. Tisti od staršev, ki je v večji meri uporabil starševski dopust in ni uveljavljal skrbi za otroka za nižanje starostne meje bo lahko uveljavil 1,6 odstotne točke višji odmerni odstotek za vsakega otroka, do največ treh otrok oz. skupno 4,8 odstotne točke. Kdor služenja vojaškega roka ne bo uveljavil za znižanje starostne meje, bo to lahko uporabil za višanje odmerne odstotka od 5 do 9 mesecev za 0,8 odstotne

točke, od 12 do 15 mesecev za 1,6 odstotne točke in nad 15 mesecev služenja obveznega vojaškega roka za 2 odstotni točk. Obdobje za izračun pokojninske dobe se iz sedanjih 24 najboljših zaporednih let podaljšuje na 40 let, od katerih se bo odštelo 5 najslabših, ne nujno zaporednih. V obdobju prejemanja nadomestil za brezposelnost se bo kot osnova za izračun upoštevala plača pred nastankom brezposelnosti, študentsko delo pa se pri izračunu osnove ne bo upoštevalo.

Letni dodatek bo po novem urejen sistemsko in se bo prejemnikom pokojnin izplačeval v petih razredih, od 160 evrov do 470 evrov. Uvaja se tudi zimski dodatek, ki bo letos znašal 150 evrov, nato pa se bo vsakoletno poviševal za 20 evrov, do leta 2030, ko bo znašal 250 evrov.

K skupnemu odstotku za uskladitev pokojnin trenutno 40 odstotkov prispeva inflacija in 60 odstotkov rast plač, z letom 2040 pa bo inflacija predstavljala 80 odstotkov teže, rast plač pa 20 odstotkov. To je ena glavnih zahtev NOO, kritiki ob tem izpostavljajo, da so plače do sedaj rasle hitreje od inflacije.

Ponudba dodatnih pokojninskih zavarovanj v Sloveniji

Z vprašanji smo se obrnili na ponudnike dodatnega pokojninskega zavarovanja.

V Modri zavarovalnici tržijo in upravljajo pokojninski sklad za javne uslužbenke ter pokojninski sklad, namenjen zaposlenim v gospodarstvu. Oba sklada izvajata naložbeno politiko življenjskega cikla, kar pomeni, da ju sestavljajo 3 podskladi, ki so prilagojeni starosti varčevalcev. Varčevanje v dodatnem pokojninskem zavarovanju je namreč lahko veliko bolj donosno, če varčujemo skladno z življenjskim ciklom. »Ko smo mlajši, vlagamo v dinamični sklad, nato pa postopno prehajamo skozi bolj konservativno naložbeno politiko proti zajamčenemu skladu, ki je primeren predvsem za tiste, ki jim do upokojitve manjka zgolj še nekaj let,« pojasnjujejo in dodajajo, da na ta način zmanjšamo tržna tveganja, optimiziramo donose skozi različna življenjska obdobja ter poskrbimo za bistveno višjo pokojninsko rento, ki jo prejemo po upokojitvi do konca življenja.

»Smo tudi največji izplačevalec pokojninskih rent v Sloveniji, z več kot 60 odstotnim tržnim deležem. Leta 2024 je Modra zavarovalnica izplačala 42,2

Prvi steber ni dovolj

Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje pa predstavlja le prvega izmed pokojninskih stebrov, ki za večino prebivalcev ne zagotavlja zadostnih sredstev za kakovostno življenje po upokojitvi. Kot izhaja iz letnega poročila ZPIZ je v letu 2024 povprečna izplačana neto starostna pokojnina znašala 869,20 evrov, povprečna izplačana neto plača v tem obdobju pa je bila 1.526,02 evra. Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje predstavlja drugi steber, ki ga država spodbuja z davčnimi olajšavami. V dodatno pokojninsko zavarovanje je bilo v mesecu decembru 2023 vključenih 613.683 zavarovancev, kar je predstavljalo 61,33 odstotka zavarovancev obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, na svojih spletnih straneh navaja Direktorat za delovna razmerja in pravice iz dela. V navedenem mesecu je svojim zaposlenim dodatno pokojninsko zavarovanje omogočalo 7.647 delodajalcev. Za 210.147 zavarovancev se takrat premije niso vplačevale in so imeli sredstva imeli zadržanju ali v mirovanju.

milijona evrov dodatnih pokojnin 52.378 zavarovancem. V mesecu aprilu 2025 smo rento izplačevali že več kot 57.000 upokojencem,« izpostavljajo.

Generali zavarovalnica na področju dodatnega pokojninskega zavarovanja ponuja zavarovanje LEON, ki se izvaja preko Krovnega vzajemnega pokojninskega sklada LEON 2 že od leta 2002. »Da smo uspešni, potrjujejo tudi naši člani, ki nam zaupajo svoja sredstva v upravljanje ter skrb za njihovo dodatno pokojninsko rento kot cilj tega njihovega varčevanja,« izpostavljajo ter dodajajo, da jim zaupajo predvsem dobra slovenska in tuja podjetja, ki svojim zaposlenim pomagajo nuditi varnost na starost preko dodatnega pokojninskega varčevanja oziroma dodatne pokojninske rente.

Skupina Triglav ponuja naslednje produkte, ki jih ureja Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju: Kolektivno in individualno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje (varčevalna faza) ter izplačevanje pokojninskih rent iz naslova privarčevanih sredstev v okviru prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (faza izplačevanja).

Pokojninska reforma predvideva spremembe tudi za drugi steber, in sicer se spreminjajo določbe glede izplačila rent. Izračun dosmrtnih rent temelji na precej konservativnem pravilniku, zaradi česar so te rente razmeroma nizke. Zato bo odpravljena zahteva, da so rente dosmrtni, kar bo izboljšalo privlačnost dodatnega zavarovanja in razširilo možnost tako imenovane pospešene rente. Dlje bo dopuščena vključitev v dinamični podsklad v okviru politik življenjskega cikla. Dinamični podskladi predstavljajo večja tveganja, a v povprečju tudi višje donose. V prehodnem obdobju bodo morali delodajalci izbrati ponudnika prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja in z delavci opraviti razgovor o kolektivni shemi, navaja Ministrstvo. Dogovorijo se lahko, da premijo vplačuje samo delodajalec, samo delavec ali pa vsak del premije. Možen je tudi dogovor, da nihče ne vplačuje ničesar. Prehodno obdobje traja eno leto za velika podjetja in je daljše za mala in srednja podjetja.

Pod črto, pokojninska reforma ima široko podporo vlade in socialnih partnerjev. Gospodarstvo izraža zadovoljstvo nad nespremenjeno prispevno stopnjo in neobveznostjo vključevanja v drugi steber, saj so slovenske plače že sedaj med najbolj obremenjenimi v OECD. Kritični pa ostajajo nekateri sindikati in organizacije civilne družbe, predvsem zaradi spremenjenega načina indeksacije.

Zavedanje pomena načrtovanja raste

Pri vprašanju, kakšne trende s strani delodajalcev in posameznikov zaznavajo pri povpraševanju po produktih dodatnega pokojninskega zavarovanja, Dubravka Derossi Uršič, izvršna direktorica sektorja za prodajo in operativni marketing na Modri zavarovalnici izpostavlja izrazito rast zavedanja o pomembnosti varčevanja za starost, tako med obstoječimi kot potencialnimi varčevalci: »V

Sloveniji je večina članov v dodatno pokojninsko zavarovanje vključenih kolektivno prek delodajalcev, zaradi česar je bil v preteklosti odnos do tovrstnega varčevanja precej pasiven.« Danes pa se ta odnos znatno spreminja, saj se ljudje vse bolj aktivno zanimajo za svoje pokojninske načrte. »To se odraža v povečanem povpraševanju po predstavitev, ki jih izvajamo na sedežih podjetij ali na daljavo, ter v vse širši uporabi našega spletnega portala in mobilne aplikacije m.Modra, ki ponujata personalizirane informacije o varčevalnih računih,« pojasnjuje sogovornica ter dodaja, da beležijo tudi več klicev in konkretnih vprašanj v svojem kontaktnem centru, kar kaže na večjo ozaveščenost in zaupanje v naše produkte.

● *V štirih letih se je vrednost naložb hrvaških pokojninskih skladov v slovenskih podjetjih več kot podvojila.*

Večinoma gre za podjetja, ki razumejo današnjo potrebo svojih zaposlenih po finančno varni upokojitvi in so jih že vključili v dodatno pokojninsko zavarovanje, pa pojasnjuje Robert Leskovar, vodja pokojninskih zavarovanj pri Generali zavarovalnici d.d. »Podjetja, ki z vključitvijo odlašajo zaradi drugih prioritet, se ne zavedajo pomembnosti varčevanja ter skrbijo za finančno varnost v starosti, hkrati pa izgubljajo dragocen čas, ki močno vpliva na višino privarčevanih sredstev,« opozarja. Predlog pokojninske reforme, ki podjetjem brez pokojninskega načrta za zaposlene nalaga, da ga oblikujejo, četudi brez obveznosti plačevanja delodajalca, je po njegovih besedah zagotovo pozitiven korak: »Na ta način se lahko zaposleni v varčevanje vključijo vsaj sami, brez vplačil delodajalca.« Dodatno pokojninsko zavarovanje je še zlasti izrednega pomena zlasti za zaposlene z nižjimi plačami in posledično tudi nižjimi

pokojninami, ki se težje odločijo za različne oblike varčevanja za upokojitev, opozarja in dodaja, da bi s tem predlogom tudi njim omogočili varčevanje za starost.

Pri skupini Triglav opažajo, da se povečuje delež članov, ki varčujejo skladno z naložbeno politiko življenjskega cikla: »Za mlajše člane je npr. optimalnejše varčevanje v bolj tveganih (večja nihajnost gibanja premoženja), a potencialno donosnejših skladih. Povečujejo se tudi povprečna vplačila članov in delodajalcev ter zbrana sredstva v skladih.« Obenem se povečuje tudi delež upokojencev, ki poleg pokojnine iz obveznega pokojninskega zavarovanja prejema še pokojninsko rento iz prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, izpostavljajo. Po njihovi oceni je takšnih upokojencev že približno 10 odstotkov.

Pokojninska reforma bo spodbudila drugi steber

Glede pokojninske reforme Derossi Uršičeva iz Modre zavarovalnice izpostavlja, da napovedana pokojninska reforma prinaša pomembno spodbudo: »Vsa srednja in velika podjetja bodo med letoma 2026 in 2028 morala s predstavniki zaposlenih opraviti pogovor o vključitvi v drugi pokojninski steber ter o tem tudi poročati.« Tako pozdravljajo predlagane spremembe, ki dodatnemu pokojninskemu zavarovanju prinašajo večjo fleksibilnost, tako v fazi varčevanja kot v fazi izplačevanja. »Na strani naložbene politike se pričakuje podaljšanje obdobja investiranja v delniške sklade ter več svobode pri izbiri naložb s sprostitev nekaterih naložbenih omejitev,« pojasnjuje in dodaja, da kot pozitivno ocenjujejo tudi druge predlagane spremembe, kot je dvig mejnega zneska za enkratno izplačilo, možnost enkratnega izplačila v primeru invalidnosti ali hujše bolezni ter odpravo obveznosti doživljenjske rente: »Te novosti pozdravljajo tako varčevalci kot delodajalci, zato pričakujemo povečano zanimanje in več vplačil v naše sklade.«

Pri Generali podpirajo večino predlogov in upajo, da bodo še ne vključeni delodajalci postopoma sprejeli vključitev v dodatno pokojninsko zavarovanje kot nekaj samoumevnega, saj to prinaša prednosti tako gospodarstvu kot zaposlenim. »Delodajalci morajo razmišljati dolgoročno in se zavedati, da izgubljajo dragoceni čas posledično tudi čas svojih zaposlenih za varčevanje,« pojasnjuje Leskovar. Ob tem izpostavlja primer Hrvaške: »Njihovi pokojninski skladi

Dubravka Derossi Uršič, izvršna direktorica sektorja za prodajo in operativni marketing, Modra zavarovalnica

Robert Leskovar, vodja pokojninskih zavarovanj, Generali zavarovalnica d.d.

Foto: Klemen Jekic

Skrb delodajalca za finančno varnost po upokojitvi je pomemben dejavnik zadovoljstva zaposlenih

kupujejo slovenska podjetja, podpirajo nacionalno gospodarstvo in dosega visoke donose za člane v hrvaških pokojninskih skladih.« Hrvaški pokojninski skladi po njegovih besedah »služijo iz slovenskih naložb«, medtem pa prebivalci Slovenije nimajo veliko donosa od denarja na bančnih računih, prav tako ne naše gospodarstvo: »Če ne bomo sedaj ukrepali, ko je pokojninska reforma na mizi, se bomo čez 10 let še bolj čudili, kako drugim uspeva, nam pa ne. Izgubljenega časa od zadnje pokojninske reforme 2013 pa tudi ne moremo povrniti.«

Od konca leta 2020 do zadnjega dne minulega leta se je vrednost naložb hrvaških pokojninskih skladov zvišala s 434,4 milijona na 1,01 milijarde evrov, so maja poročale Finance.

Napovedana reforma bo zelo verjetno precej povišala število varčevalcev v pokojninskih skladih, ki so zaposleni v manjših in mikro družbah, predvidevajo v skupini Triglav. Ta segment zaposlenih je po njihovih pojasnilih namreč pretežno brez prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja in zakonodajalec jih želi z novo zakonodajo čim več privabiti k zavarovanju: »Nova zakonodaja predvideva, da vsi delodajalci, ki svojim zaposlenim še ne zagotavljajo te oblike

zavarovanja, to možnost zaposlenim predstavijo oz. ponudijo, pri čemer delodajalec ni obvezan financirati premije. Zavarovanje ostaja še naprej prostovoljno, delodajalec pa se lahko z zaposlenimi dogovori, da premijo financira on sam, samo zaposleni ali pa premijo financirata zaposleni in delodajalec skupaj.«

Bodo na voljo trajnostni pokojninski produkti?

V zadnjem času se je sicer na slovenskem trgu pojavilo vse več trajnostnih naložbenih produktov, med njimi tistih, skladnih z 8. ali 9. členom Uredbe EU o razkritjih, povezanih s trajnostnostjo, v sektorju finančnih storitev (SFDR). V okviru 8. člena gre za finančne produkte, ki »med drugimi značilnostmi spodbujajo okoljske ali socialne značilnosti ali kombinacijo teh značilnosti«, 9. člen pa govori o produktih, katerih cilj so trajnostne naložbe. Pri sogovornikih smo preverili, ali tudi pri pokojninskih produktih upoštevajo trajnostne kriterije, ponujajo specifične trajnostne naložbene produkte, to morda načrtujejo ter kakšno povpraševanje po tem zaznavajo s strani svojih strank.

Modra zavarovalnica trenutno še ne ponuja finančnih produktov v skladu z 8. ali 9. členom SFDR, je pa to del njihove strategije: »V prihodnosti načrtujemo uvedbo skladov po 8. členu SFDR. Pri upravljanju pokojninskih skladov je naša prva odgovornost stabilna in dolgoročno vzdržna rast sredstev naših članov.« ESG dejavnike že zdaj do določene mere vključujejo v naložbene odločitve, vedno v okviru varnega in skrbnega poslovanja ter v skladu z načelom preudarne osebe, pojasnjuje Derossi Uršičeva. Presojajo dolgoročne vplive naložb na okolje in družbo ter tudi upravljalvske prakse podjetij. Izogibajo se neposrednim naložbam v panoge, kot so sporno orožje, tobak, igre na srečo ali proizvodnja električne energije iz fosilnih goriv, prav tako pa tudi naložbam v državne obveznice držav z visokim korupcijskim tveganjem. »Nekaj zanimanja za trajnostne naložbe zaznavamo, predvsem v luči večje prepoznavnosti teh tem v javnosti, a za zdaj to še ni odločilni dejavnik pri izbiri produktov. Verjamemo pa, da se bo zanimanje v prihodnje še krepilo,« še izpostavlja sogovornica.

Trajnostnost in prehod v varno podnebno nevtrarno in na podnebne spremembe odporno krožno gospodarstvo sta v zadnjem obdobju v središču dogajanja, tudi pri naložbeni politiki vlagateljev, ki so pri svojih

Pokojninska reforma med drugim prinaša višjo upokojitveno starost

odločitvah usmerjeni v odgovornost do okolja, boljšo poslovno etiko, spoštovanje človekovega dostojanstva in preprečevanje korupcije, opazajo pri Generali. Zato trajnostni vidiki postajajo sestavni del odločitev o investiranju, tudi pri naložbah pokojninskih skladov. »To velja tudi za pokojninske sklade Generali zavarovalnice. Odločanje o zasledovanju tega cilja sicer velja, pri čemer pa opredelitev še ni formalno umeščena v podlage, kar je naslednji korak - pri naložbenih odločitvah zasledovati vlaganje v naložbe po določbah 8. in 9. člena SFDR. Žal ponudbe naložb, ki bi ustrezala kriterijem po navedenih podlagah, na trgu še ni veliko,« pojasnjuje Leskovar. Je pa po njegovih besedah zagotovo pomembno, da tudi vidik trajnostnosti in trajnostni razvoj na področju vlaganja v naložbe, ki izpolnjujejo trajnostne kriterije, v čim večji meri vključijo v ponudbo svojih pokojninskih skladov in tako članom skušajo zagotoviti izpolnjevanje tudi teh njihovih preferenc in jim pokazati, da jim je pri izvažanju dodatnega pokojninskega zavarovanja pomembno zagotavljati čim boljše donose kot tudi skrbeti, da je naložbeni portfelj čim bolj trajnostno naravnan.

V Triglav pokojninski družbi trajnostno naravnost uresničujejo na okoljskem, družbenem in upravljalškem področju (ESG), skladno s poslanstvom Skupine Triglav, ki temelji na ustvarjanju varnejše prihodnosti. »Zavezani smo odgovornemu upravljanju premoženja, pri čemer dosledno upoštevamo glavne škodljive vplive investicijskih odločitev na dejavnike trajnostnosti. Naše naložbene odločitve temeljijo na

sprejeti Trajnostni politiki investiranja,« izpostavljajo. »Naš trajnostni pristop se med drugim odraža v povečevanju deleža zelenih in trajnostnih obveznic ter obveznic s pozitivnim družbenim učinkom. Obenem postopoma zmanjšujemo izpostavljenost do dejavnosti z večjimi negativnimi vplivi na okolje in družbo. Izogibamo se naložbam v podjetja, ki širijo zmogljivosti na področju premogovništva ali termoelektrarn ter redno prepoznavamo in analiziramo ključne škodljive vplive naložbenih odločitev na trajnostne dejavnike,« pojasnjujejo. Poleg tega sledijo zahtevam SFDR, načelom odgovornega investiranja Združenih narodov (UN PRI) in ciljem trajnostnega razvoja (SDG). »Trenutno preučujemo tudi možnosti razvoja produktov, skladnih z 8. in 9. členom uredbe. Čeprav zaenkrat še ne beležimo izrazitega porasta povpraševanja po pokojninskih produktih s trajnostnimi značilnostmi, smo na nadaljnji razvoj tega segmenta pripravljeni,« izpostavljajo.

Različne politike delodajalcev

Z vprašanji glede pokojninske reforme in vključevanja zaposlenih v drugi steber smo se obrnili tudi na nekatere večje slovenske delodajalce. V Lidlu Slovenija uvodoma pojasnjujejo, da so se celovito odzvali na posebnosti slovenske zakonodaje, povezane s pokojninsko dobo, ki zaposlene s krajšim delovnim časom v primerjavi z zaposlenimi za polni delovni čas postavlja v neenakovreden položaj. Tako so že pred leti začeli aktivno

iskati rešitve znotraj svojega poslovnega modela: »Eden prvih korakov je bila leta 2016 uvedba vplačevanja premij za dodatno pokojninsko zavarovanje. Letni znesek, ki ga v ta namen po uspešno opravljeni poskusni dobi vplačujemo za vsakega zaposlenega, znaša 480 evrov.« Kot nadgradnjo tega ukrepa so leta 2022 uvedli spremembo poslovnega modela za zaposlene v prodaji in skladišču: »Za delovna mesta prodajalec, skladiščnik in viličarist smo uvedli 36-urni delovni teden kot polni delovni čas, ki smo ga poimenovali Lidlova 36-ka. Ta model zaposlenim omogoča, da kljub 36-urnemu tednu pridobijo polno delovno in pokojninsko dobo, pri čemer so vsi pogoji za upokojitve izenačeni s pogoji zaposlenih, ki delajo 40 ur na teden.« Pred uvedbo tega sistema je bil zaposlenim v prodaji in skladišču večinoma na voljo model 30-urnega delovnega tedna, ki pa zaradi slovenske zakonodaje ni bil optimalen, saj je kljub konkurenčnim plačam krajši delovni čas pomenil slabše pogoje ob upokojitvi v primerjavi z zaposlenimi s polnim delovnim časom.

● *Trajnostni vidiki postajajo sestavni del odločitev o investiranju, tudi pri naložbah pokojninskih skladov.*

Družba Petrol za svoje zaposlene vplačuje v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje (PDPZ - drugi pokojninski steber). »V zavarovanje so vključeni vsi zaposleni po 12 mesecih neprekinjenega delovnega razmerja v podjetju. Višina premije znaša 3,5 % bruto plače posameznega zaposlenega. Za vplačevanje v dodatno pokojninsko zavarovanje smo se odločili z namenom krepitve dolgoročne socialne varnosti zaposlenih, povečanja privlačnosti podjetja za nove sodelavce in zadržanja obstoječih,« pojasnjujejo in dodajajo, da njihova politika temelji na načelih transparentnosti, pravičnosti in dolgoročni vzdržnosti.

Za svoje zaposlene pri Telemachu ne vplačujejo v drugi pokojninski steber, izpostavljajo pa oblikovano celostno strategijo skrbi za zaposlene, ki vključuje različne oblike ugodnosti, podpore in razvoja: »Med drugim nudimo kolektivno nezgodno zavarovanje ter druge ukrepe za dobrobit zaposlenih. Redno spremljamo njihove potrebe in pričakovanja prek internih anket in dialoga, kar nam omogoča, da oblikujemo politike, ki so skladne z dejanskimi prioritetami naših sodelavcev.«

Prvi steber ne zagotavlja enakega življenjskega standarda po upokojitvi

V Leku, članu skupine Sandoz so ponosni, da kot družbeno odgovoren delodajalec, ki želi svojim zaposlenim zagotoviti čim večjo finančno varnost v prihodnosti, podpirajo varčevanje za dodatno pokojnino, in tako svojim zaposlenim že vse od leta 2001, ko je Lek skupaj s skupino drugih večjih gospodarskih družb ustanovil Pokojninsko družbo A, omogočajo kolektivno dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje: »Premija dodatnega pokojninskega zavarovanja se vplačuje v maksimalnem znesku davčne olajšave, na podlagi katere naši sodelavci ob upokojitvi prejema dodatno pokojninsko rento, ki jim omogoča ne le boljši življenjski standard po koncu delovno aktivnih let, ampak tudi boljšo socialno varnost. Dodatna pokojnina namreč predstavlja pomemben element zagotavljanja boljše socialne varnosti naših že upokojenih sodelavcev in sodelavcev, ki jih ta mejnik še čaka.« Zaposleni lahko izbira svoji starosti primeren sklad, v katerega bodo vloženi njegovi prihranki za dodatno pokojnino. Izbira lahko med tremi kritnimi skladi naložbene politike življenjskega cikla

Drugi steber pomemben dejavnik zadovoljstva zaposlenih

Na vprašanje, kako po njihovem zaznavanju na zadovoljstvo zaposlenih vpliva vplačevanje v drugi pokojninski steber pri Lidl Slovenija pojasnjujejo: »Zaposleni so to novost ob uvedbi zelo dobro sprejeli in jo še danes prepoznajo kot ugodnost. Prav tako

● *Povečujejo delež zelenih in trajnostnih obveznic ter obveznic s pozitivnim družbenim učinkom.*

naše interne raziskave kažejo, da zaposleni ukrep vplačevanja dodatnega pokojninskega zavarovanja prepoznajo kot enega pomembnejših ukrepov, ki vpliva na njihovo zadovoljstvo z delodajalcem. V raziskavi o zadovoljstvu v ukrepi, ki jih imamo v podjetju uvedene v okviru certifikata Družini prijazno podjetje iz leta 2024, je večina zaposlenih kot najpomembnejšo ugodnost navedla prav dodatno pokojninsko zavarovanje. »Z omenjenimi ukrepi ne naslavljajo le vprašanj, povezanih s pokojninsko dobo, temveč se hkrati odzivajo na dinamične razmere na trgu dela in si prizadevajo ostati konkurenčen delodajalec: »Sledimo tudi naši strategiji dobrega počutja za zaposlene Dober lajf, ki vključuje privlačne delovne pogoje, številne priložnosti za karierno rast, ukrepe za dobro mentalno in fizično počutje zaposlenih na delovnem mestu in izven njega, krepitev ekipe povezanosti in ugodne dodatke.«

Vplačevanje v drugi pokojninski steber pozitivno vpliva k večjemu zadovoljstvu zaposlenih, saj pomeni dolgoročno skrb delodajalca za njihovo finančno varnost po upokojitvi, opazajo tudi pri Petrolu: »Zaposleni to prepoznajo kot pomembno dodatno ugodnost. Obenem ta praksa krepi ugled družbe kot odgovornega in zanesljivega delodajalca.«

V Telemachu se zavedajo, da so dodatna dolgoročna zavarovanja lahko pomemben element finančne varnosti zaposlenih, zlasti v luči negotovosti glede prihodnjih pokojnin. »Vendar pa naši redni interni vpogledi kažejo, da zaposleni trenutno večjo vrednost pripisujejo drugim oblikam podpore – kot so fleksibilni delovni pogoji, možnosti za razvoj in izobraževanje ter ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem,« opazajo in sklepajo, da k temu verjetno prispeva tudi razmeroma nizka povprečna starost zaposlenih.

Kot opazajo v Leku in na podlagi povratnih informacijah sodelavcev ta oblika dolgoročnega varčevanja pomembno prispeva k večjemu občutku stabilnosti in varnosti zaposlenih: »Zaposlenim je zelo pomembna družbena odgovornost delodajalca in dolgoročno razmišljanje ter skrb za zaposlene tudi po zaključku aktivne delovne dobe. V času, ko se posamezniki vse bolj zavedajo pomena osebne pokojninske varnosti, je tovrstna podpora s strani delodajalca še toliko bolj dragocena.«

Delodajalci pokojninsko reformo pozorno spremljajo

Kako delodajalci komentirajo pokojninsko reformo in ali nameravajo v tej luči spremeniti oz. prilagoditi svojo politiko vplačevanja v drugi pokojninski steber? »Napovedano pokojninsko reformo pozorno spremljamo, saj bo vplivala tako na podjetje kot na zaposlene,« so odgovorili iz Petrola.

Napovedano pokojninsko reformo pozorno spremljamo tudi v Telemachu: »Ko bodo znani konkretni zakonodajni predlogi, jih bomo skrbno analizirali in po potrebi ustrezno prilagodili našo kadrovsko politiko. Naš ključni cilj ostaja enak – zagotavljati dolgoročno varnost in zadovoljstvo zaposlenih ter delovati v skladu z zakonodajo in odgovorno kadrovsko prakso.«

Napovedano pokojninsko reformo pozdravljajo v Leku, saj jo v luči sprememb vidijo kot pozitiven premik naprej: »Odmik od trenutnih limitov bi prav gotovo še povečal socialno varnost v letih po upokojitvi. Na ta način bi se glede na predloge s strani vlade, podjetja prilagodila in bo to vsekakor pomembni pomemben vidik pri odločitvi za zaposlitev pri delodajalcih.« Predlog se po njihovih pojasnilih dejansko približuje modelu, ki je v večini evropskih držav vpeljan že mnogo let.

ZELENI UTRIP PRED VRHUNCEM TURISTIČNE SEZONE

Komuniciranje in informiranje

ključna pri trajnostnem ozaveščanju gostov

Pred vrhuncem turistične sezone, ki bo po napovedih sodeč odlična, smo se o trendih trajnostnega razvoja v turizmu pogovarjali s predstavniki destinacij, prejemnic znaka Slovenia Green Destination Platinum. Pogoji za pridobitev najvišje kategorije je povprečje šestih ocen vsaj 9,1, pri čemer velja, da ima destinacija v vsaki posamezni kategoriji oceno najmanj 6,1, da ima v kategoriji Destinacijski management in Poslovanje turističnih podjetij oceno vsaj 8,1 ter da ima najmanj en nastanitveni objekt z veljavnim znakom Slovenia Green Accommodation. Poleg destinacij Brežice, Kranj, Ljubljana in Laško, za ESG svoje poglede in izkušnje izpostavljajo tudi predstavniki JGZ Brdo in Term Snovik. Več sogovornikov prav informiranje izpostavlja kot največji izziv, ki bo pripomogel k nadaljnji rasti ozaveščenosti gostov glede trajnosti.

Uvodoma smo destinacije povprašali o njihovih pričakovanjih glede letošnje turistične sezone ter trendih, ki jih zaznavajo v turizmu na splošno in na področju trajnosti v turizmu. »V Brežicah tudi v letošnji turistični sezoni pričakujemo nadaljevanje pozitivnih trendov, zlasti na račun termalne in družinske ponudbe. Ob tem narašča zanimanje za pohodništvo, kolesarjenje ter obiske lokalnih vinarjev in restavracij z lokalno kulinariko. Opazno je tudi večje zanimanje za zelena doživetja, kar nas spodbuja k nadaljnjemu razvoju trajnostne ponudbe,« pojasnjuje **Ana Ponikvar**, zelena koordinatorka destinacije Brežice (Zavod za podjetništvo, turizem in mladino Brežice).

Ana Ponikvar

Destinacija Kranj je že v lanskem letu dosegla rekordno število nočitev, in sicer 133.003. Glede na referenčno leto 2019 pred covidom se je število nočitev povečalo za okoli 10 odstotkov. »Kar je najpomembnejše, je, da se je doba bivanja zvišala iz 1,71 na 2 dni,« izpostavlja **Klemen Malovrh**, direktor Zavoda za turizem in kulturo Kranj. »Če primerjamo samo prve štiri mesece lanskega in letošnjega leta, potem letos številke prihodov in nočitev rastejo za približno 11 odstotkov. Pričakujemo torej odlično leto v smislu turističnega obiska ter ponovne rekordne številke,« napoveduje Malovrh. Konkretno sicer zaznavajo precejšen porast gostov iz nemškega, madžarskega in srbskega trga, kar nekoliko odstopa od splošnega slovenskega trenda, kjer so v tem letu prevladujoči trgi Italija, Hrvaška in Avstrija. »Vedno več je zanimanja za počasni turizem v zeleni

Klemen Malovrh

okolici ter aktivni turizem, v mestu pa namesto organiziranih skupin prevladujejo individualni turisti in manjše skupine,« še pojasnjuje sogovornik. Glede trajnostnega razvoja turizma se tudi v Kranju zavedajo, kako pomembno je, da ohranjamo Slovenijo ter svoje okolje, čisto, zdravo in zeleno: »Seveda pa so tudi obiskovalci Slovenije v tej smeri vedno bolj osveščeni oziroma si želijo zdrave turistične izkušnje.«

Trendi za leto 2025 kažejo, da naj bi se število turističnih prihodov na globalni ravni glede na leto 2024 nekoliko povečalo, ob predpostavki, da se gospodarske in geopolitične razmere ne bodo bistveno poslabšale, pravijo v Ljubljani. »Vse večji delež popotnikov bodo predstavljali milenijci in generacija Z, ki iščejo avtentične izkušnje, kot so kulturna doživetja, avanturizem in stik z lokalno skupnostjo. Za destinacije se odločajo na podlagi svojih vrednot, velik poudarek dajejo varovanju okolja, prispevati želijo k sodobnim trajnostnim in krožnim praksam ali ohranjanju dediščine,« izpostavlja **mag. Petra Stušek**, direktorica Turizma Ljubljana. V Ljubljani zato ponudbo za tovrstne goste že več let skrbno razvijajo in obiskovalce nagovarjajo na podlagi svojih vrednot. »Pomembno nam je, da naši obiskovalci cenijo dediščino, trajnost, da ne pridejo le na ogled znamenitosti, ampak želijo tu doživeti nekaj avtentičnega, se povezati z lokalnim prebivalstvom, da niso le opazovalci, ampak v doživetju aktivno sodelujejo,« še pravi.

Mag. Petra Stušek

Destinacija Laško, prav tako prejemnica znaka Slovenia Green Platinum, vključuje dva ključna nosilca turistične ponudbe. To sta Thermana Laško in Rimske terme, ponaša pa se z razvejano celoletno turistično ponudbo, kjer obisk ni izrazito sezonski. »V lanskem letu smo skupaj zabeležili 276.639 nočitev, skoraj enakomerno razporejenih med domače, ki jih je bilo 142.571 in 134.068 tujih gostov, kar potrjuje stabilen in uravnotežen obisk skozi vse leto,« pravi **Miha Mirt**, direktor Centra za šport, turizem informiranje in kulturo Laško. V Thermani Laško po njegovih besedah pričakujejo visoko

Miha Mirt

poletno zasedenost, zlasti med družinami iz Slovenije in tujine, ter poudarjajo vlogo tradicionalnih športnih dogodkov, kot sta košarkarski kamp Gorana Dragiča in športne priprave. Zaznavajo tudi porast gostov, ki prihajajo z bolj trajnostnimi oblikami prevoza, kot je vlak, ter večje zanimanje za lokalno kulinariko in doživetja. V Rimskih termah, ki so od začetka letošnjega leta namenjene le odraslim gostom, opažajo povečano povpraševanje s tujih trgov in izpostavljajo rast ozaveščenosti gostov glede trajnostnih navad, kot sta varčna uporaba vode in manj pogosto menjavanje perila. »Skupen trend, ki ga opažata oba ponudnika in destinacija kot celota, je naraščajoča zavest obiskovalcev o pomenu trajnostnega vedenja, od načina prihoda in odnosa do lokalnega okolja, do večje zahteve po trajnostno naravnanih storitvah,« izpostavlja Mirt.

Z vprašanji smo se obrnili tudi na nekatere ponudnike nastanitev, nosilce znaka Slovenia Green. »Za letošnjo sezono pričakujemo nadaljnjo rast zanimanja za destinacije, ki gostom omogočajo stik z naravo, avtentična doživetja in odgovoren odnos do okolja. Trendi kažejo na utrjevanje usmeritve v počasni turizem, trajnostno mobilnost, lokalno kulinariko in zeleni prehod. V JGZ Brdo te trende že vrsto let aktivno uresničujemo z vpeljavo trajnostnih praks na vseh ravneh našega delovanja,« **Tamara Lemut**, vodja hotela v JGZ Brdo.

Letošnjo sezono z optimizmom pričakujejo tudi v Termah Snovik Kamnik. »Prvomajske počitnice so bile dobro zasedene, enako napovedujemo za poletje, ko pričakujemo številne goste iz tujine, teh je okoli 60 odstotkov, predvsem iz Italije, Češke, Nizozemske, Belgije, Hrvaške ter domače goste. Naša prednost je prav posebna lega v osrčju Kamniško-Savinjskih Alp in neokrnjeni naravi Tuhinjske doline, le streljaj od Ljubljane. Posebnost Term Snovik je razvoj ponudbe po načelih Kneippove filozofije petih stebrov zdravega življenja, s čimer smo postali prvi in edini Kneipp center v Sloveniji. Gostje iščejo avtentičnost, mir in zdravje, mi pa

jim to ponudimo skozi raznolika doživetja, termalno vodo in neposreden stik z naravo. Pri nas se odlično počutijo tako družine, ki jim namenimo posebne programe kot aktivni iskalci doživetij za sprostitev in dobro počutje,« izpostavlja **Katarina Adam**, direktorica term, kjer trajnost in zdrav način bivanja postajata središče turistične izbire. To opažajo tudi pri rezervacijah in povpraševanju pri gostih, čeprav so njihova trajnostna prizadevanja del poslovanja že vse od prvih idej term.

Katarina Adam

Zavedanje o trajnosti med gosti narašča

Kako na destinacijah zaznavajo odnos svojih gostov do trajnosti in kakšne razlike pri tem opažajo med domačimi in tujimi ter zasebnimi in poslovnimi gosti? »Gostje postajajo vse bolj občutljivi za okoljska vprašanja. Opažamo večjo pozornost ločevanju odpadkov, uporabi pitne vode in dostopnosti informacij o trajnostnih praksah. Tujci, zlasti iz zahodne Evrope, so pogosto bolj ozavešeni, domači gostje pa izpostavljajo praktične vidike. Promocijo zato izvajamo

ciljno na sosednjih trgih, zavedajoč se vpliva ogljičnega odtisa,« odgovarja Ponikvarjeva iz Brežic.

V Kranju že nekaj let zapovrstjo med obiskovalci mesta izvajajo ankete, ki vključujejo tudi vprašanja na temo trajnosti. »V lanske letni raziskavi je bilo razvidno, da so bili obiskovalci s trajnostnimi prizadevanji na destinaciji zadovoljni, žal pa so bili premalo informirani kakšne so naše usmeritve in kako jim slediti. Najbolje so ocenili pitno vodo iz pipe ter dovolj mest za ločevanje odpadkov, čisto mesto. Ugotavljamo, da je ravno v informiranju največ priložnosti za izboljšave, na primer nagovarjanje k trajnostni mobilnosti, saj je več kot polovica turistov k nam prišla s svojim avtom,« pojasnjuje Malovrh. Če gostje na destinaciji dobijo ustrezne informacije, se znotraj te z veseljem odločajo za trajnostno mobilnost, dodaja.

Gostje, tako domači kot tuji, zasebni in poslovni, so vse bolj trajnostno ozavešeni, opažajo tudi v Turizmu Ljubljana. »V Ljubljani razvijamo rešitve, ki bodo za začetek predvsem poslovnim gostom, tj. organizatorjem dogodkov in podjetjem, omogočile sofinanciranje projektov za izravnavo ogljičnega odtisa, od sajenja dreves in obnove mokrišč do projektov prilagajanja mesta na podnebne spremembe, s tem pa pozitivno zapuščino dogodkov na destinaciji,« pojasnjuje Stuškova. To od njih nenazadnje zahtevajo tudi nove evropske smernice o trajnostnem poročanju.

Gostje trajnost vedno bolj razumejo kot del vsakdana, pojasnjuje Mirt iz Laškega, kjer opažajo večje spoštovanje do naravnih virov, hrane in ravnanja z odpadki: »Če so bili v

preteklosti bolj kritični predvsem tuji gostje, danes tudi domači kažejo visoko stopnjo ozaveščenosti. Posebej izstopajo gosti iz severne Evrope. Zasebni gostje trajnostnim ukrepom namenijo več pozornosti, saj ostanejo dlje in imajo več časa za vključevanje v trajnostne aktivnosti. Poslovni gostje zaradi krajše prisotnosti običajno vplivajo manj, čeprav se tudi pri njih čuti rast zavesti o trajnostnih načelih.«

Tudi po besedah Lemutove iz JGZ Brdo vse kategorije gostov izkazujejo veliko naklonjenost trajnostnim praksam, še posebej ko so le-te jasno predstavljene in vključene v njihovo izkušnjo: »Zavedanje in zanimanje za trajnost se med gosti razlikujeta – nekateri bolj poudarjajo okoljsko ozaveščenost, drugi pa cenijo predvsem stik z naravo, mirno okolje in bogato lokalno kulinariko, ki jo ponujamo.«

Gostje postajajo vedno bolj pozorni na trajnostna prizadevanja ponudnikov, opažajo v Snoviku. Adamova izpostavlja, da tujci pogosto že prihajajo z višjo stopnjo okoljske ozaveščenosti. A tudi domači gostje vse bolj cenijo zelene pristope: »Zlasti poslovni gostje so izrazito naklonjeni inovativnim, trajnostnim rešitvam, kar jim tudi predstavljamo kot našo edinstveno prednost.« V anketah po obisku prejemajo številne pohvale za ločevanje odpadkov, uporabo recikliranih izdelkov, opozorila za varčno rabo vode in energije, urejenost narave ter zeliščne vrtove: »Pomembno nam je, da goste tudi informiramo – z oznakami, nasveti in zgledom. Naša trajnostna naravnost je prepoznana in cenjena, kar nas dodatno motivira k še večjemu spoštovanju narave, ki nas obdaja.«

Brežice

Ključne aktivnosti in izzivi na področju trajnosti

Na področju trajnosti v Brežicah izpostavljajo naslednje aktivnosti: »Pridobitev platinaste ga znaka Slovenia Green Destination, stalno merjenje zadovoljstva gostov, promocija lokalnih ponudnikov pod znamko Brežice Izbrano, izobraževanja s področja trajnosti ter organizacija dogodkov z zmanjševanjem odpadkov – med njimi tudi certificirana Zero waste prireditve Mestna promenada Brežice, ki je najdaljša prireditev s tovrstnim nazivom v Sloveniji.«

Prav na področju razvoja turizma so poglobitve smernice skrb za naravno in kulturno

dediščino destinacije Zavoda za turizem in kulturo Kranj: »Dva konkretna primera v skrbi za kulturno dediščino sta razvoj in promocija Kabineta Janeza Puharja ali pa največji tradicionalni dogodek ob slovenskem kulturnem prazniku Prešernov smenj. Dva konkretna primera v skrbi za naravno dediščino pa bi bila razvoj in promocija Info centra SOS proteus v Rovih pod starim Kranjem ter promocija in ozaveščanje o pomenu kanjona reke Kokre, ki slovi kot drugi največji mestni kanjon v Evropi.« V nadaljevanju navajajo še zeleni kulinarčni dogodek Kranjska dolga miza, kjer so povezali kranjske chefe in v ospredje postavili lokalne sestavine, pridelovalce in predelovalce, kratke dobavne verige. »Na dogodku merimo tudi ogljični odtis, rezultate pa potem prenašamo tudi na ostale dogodke v organizaciji ZTKK: spodbujanje trajnostnega prihoda v destinacijo in na dogodke, uporaba embalaže za večkratno uporabo, ki jo izposojamo tudi ostalim organizatorjem v destinaciji, skrbno ločevanje odpadkov in skrb za čiščenje mesta po dogodkih, promoviramo tudi uporabo kvalitetne vode iz kranjskih pip,« izpostavlja Malovrh.

Kot izzive, s katerimi se soočajo, Malovrh navaja finance, sodelovanje turističnega sektorja, usklajevanje med vizijami in dejanskimi zmožnostmi: »V Kranju imamo veliko srečo, da tudi mestna občina močno podpira trajnostne teme v vseh pogledih. Ravno se sprejema Trajnostna prehranska strategija, osvežuje se Trajnostna urbana strategija Kranja, velik poudarek se daje trajnostni mobilnosti, Kranj ima članstvo v Misiji podnebno nevtralnih in pametnih mest do leta 2030.« Skupaj tako počasi, a zanesljivo gradijo okolju prijazno mesto ter trajnostno naravnani turizem.

Elegans Hotel Brdo

Ključni poudarek v Ljubljani namenjajo sezonalizaciji turizma z organizacijo festivalov, kot so LUV fest, November Gourmet Ljubljana in December v Ljubljani, v turistično manj obiskanih mesecih. »Da bi razbremenili mestno središče in spodbudili enakomeren razvoj turizma, obiskovalce usmerjamo v manj obiskane predele mesta in regijo Osrednja Slovenija,« nadaljuje sogovornica. Razvijajo avtentična doživetja, ki temeljijo na lokalni kulturni dediščini in ustvarjalnosti, kot so kreativne rokodelske delavnice, doživljajsko vodenje po Plečnikovih stvaritvah Mojster Plečnik ali kulinarčni sprehod po osrednji ljubljanski tržnici Dobimo se na plac: »Ta obiskovalcem omogočajo globlje razumevanje naše zgodovine, dediščine in stik z lokalnimi ponudniki in ustvarjalci. Pomemben steber

trajnostnega delovanja je vključevanje lokalnega prebivalstva.« Z rednimi raziskavami spremljajo njihov odnos do turizma in jih s kampanjo Turizem dela Ljubljano ozaveščajo o koristih, ki jih turizem prinaša mestu. »V Tednu ljubljanskega turizma jih omogočamo, da na posebnih doživetjih, ogledih in degustacijah turistično ponudbo Ljubljane tudi aktivno spoznavajo,« pojasnjuje sogovornica, ki izzive vidi predvsem pri zagotavljanju enakomernega obiska skozi vse leto, razbremenjevanju mestnega središča ter zagotavljanju ravnotežja med rastjo turizma in ohranjanjem kakovostnega bivalnega okolja za meščane.

Med ključne aktivnosti, ki so povezane z vzdrževanjem platinastega standarda v destinaciji Laško navajajo načrtno spremljanje

Kranj

Veduta Laškega

trajnostnih kazalnikov, vključevanje lokalne skupnosti ter usklajevanje razvojnih politik z zelenimi načeli. »K trajnosti pomembno prispeva tudi kolektivna blagovna znamka Okusiti Laško, s katero povezujemo lokalne pridelovalce, gostince in obrtnike ter poudarjamo pomen lokalne identitete. Celotna občina Laško pa je vključena tudi v mrežo Zero Waste občin, kar dodatno podpira prizadevanja za zmanjševanje odpadkov in krožno gospodarstvo,« pojasnjuje sogovornik in našteje številne konkretne ukrepe, ki se izvajajo na ravni turističnih ponudnikov v destinaciji:

- uporaba LED razsvetljave in energetske učinkovitih sistemov,
- ponovna uporaba brisač in posteljnine (na željo gostov),
- zbiranje deževnice za zalivanje zelenic,
- ločeno zbiranje odpadkov v sobah in skupnih prostorih,
- zmanjševanje uporabe plastične embalaže za enkratno uporabo,
- vključevanje lokalnih in sezonskih sestavin v kulinariko,
- tesno sodelovanje z lokalnimi kmeti in dobavitelji,
- zaposlovanje lokalnega prebivalstva.

Med izzivi pa ostaja dolgoročno ohranjanje visokih standardov, redno ozaveščanje gostov in ponudnikov ter vpeljevanje novih trajnostnih praks ob upoštevanju ekonomskih in logističnih omejitev, pravi Mirt.

Na področju trajnosti izvajajo številne aktivnosti tudi ponudniki nastanitvev. JGZ Brdo izpostavlja skrbno upravljanje z viri, zmanjševanje količine odpadkov, uporabo okolju prijaznih čistil in materialov, ter prenovo objektov ob ohranjanju kulturne dediščine. »Z lokalnimi dobavitelji gradimo trdne vezi, pri čemer se zanašamo na njihove kakovostne in trajnostno naravnane izdelke in storitve,« pravi sogovornica. Veliko pozornosti namenjajo tudi spodbujanju mehke

mobilnosti, ki jo omogočajo tako gostom kot zaposlenim. Prav tako aktivno sodelujejo v okoljskih programih in sledimo mednarodnim standardom, s čimer potrjujejo svojo zavezanost trajnostnemu razvoju tudi navzven. »Naše delovanje je skladno z usmeritvami Strategije JGZ Brdo 2023–2027, kjer je trajnost umeščena kot ključna razvojna komponenta. Strategija vključuje zmanjševanje vplivov na okolje pri vseh dejavnostih zavoda, uvedbo krožnih tokov in zelenega javnega naročanja, postopno digitalizacijo z namenom zmanjšanja materialne porabe ter vključevanje trajnostnih meril v vse faze obnove in razvoja infrastrukture,« navaja.

V Snoviku izpostavljajo svoj apartmajski kompleks, ki je zgrajen iz naravnih materialov, kot je jesenov les, in v celoti ogrevan z obnovljivimi viri energije. Že od leta 2007 za ogrevanje vode in zraka uporabljajo 100 odstotno obnovljive vire energije – 84 odstotkov predstavljajo biomasa, 12 odstotkov toplotne črpalke in 4 odstotke sončna energija, kar pomeni 650 ton manj emisij CO₂ letno. »Naši apartmaji delujejo v sistemu varčne porabe energije, uporabljamo 70 odstotkov ekoloških čistil, postavili smo ekološke otoke za ločeno zbiranje odpadkov, imamo električne polnilnice in spodbujamo uporabo javnega prevoza ter električnih koles. Hrano pridobivamo lokalno in sezonsko, tudi z lastnega vrta,« našteva direktorica. Povezujejo se z lokalnimi kmeti in ponudniki ter prispevamo h gospodarskemu in družbenemu razvoju kraja, celotne lokalne skupnosti v Tuhinjski dolini, v sklopu katerih so prejeli tudi številne nagrade in priznanja. »Izziv ostaja predvsem v konstantni prilagoditvi novim standardom in ohranjanju ravnovesja med poslovno učinkovitostjo in zeleno zavezo, a verjamemo, da je to edina prava pot, zavezani smo k trajnosti in varovanju narave, darila narave spoštujemo in vanje ne posegamo, temveč jih ohranjamo,« pravi.

V Termah Snovik pa izpostavljajo še gradnjo

novega NaturHotela Snovik 4*S, ki predstavlja prelomnico v razvoju term in širše regije. Investicija, ocenjena na 22 milijonov evrov, vključuje tudi širitev wellness in kongresnih zmogljivosti ter utrjuje pozicijo Term Snovik kot vodilne trajnostne turistične destinacije. Hotel, katerega odprtje je predvideno v juniju 2026, bo ponujal 72 nastanitvenih enot, sodoben wellness, Kneipp terapije, tri kongresne dvorane, bogato gastronomsko ponudbo ter neposredno povezavo z obstoječim termalnim kompleksom. »Zasnovan bo iz naravnih materialov, predvsem lesa, z nizkim ogljičnim odtisom, kar bo nadaljevalo našo zavezo k energetske učinkovitosti in zdravemu bivanju. Investicija v vrednosti 22 milijonov evrov bo v celoti trajnostna in bo pomembno prispevala k razvoju regije – tako z novimi delovnimi mesti kot z razvojem vsebinske ponudbe za letoletni turizem,« razlaga direktorica in izpostavlja, da je bil projekt prepoznan tudi na nacionalni ravni.

Na razpisu Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport (MGTS) so namreč prejeli 1,8 milijona evrov nepovratnih sredstev. »Terme Snovik so prejele izjemno visoko oceno za svoj projekt trajnostnega razvoja nove infrastrukture in spremljevalnega programa,« se lahko pohvalijo. Predviden je tudi nakup stiskalnice odpadkov, nakup in vgradnja energetske učinkovitega pohištva, energetske učinkovitega sistema ogrevanja in hlajenja, naprav ki zmanjšujejo porabo pitne in sanitarne vode, sistem inteligentnih sobe, sistem za nadzor in regulacijo energetskih sistemov, toplotna izolacija.

Delež obnovljivih gradbenih materialov bo znašal 40 odstotkov. »Še naprej bomo uporabljali obnovljive vire energije: biomasa, fotovoltaika. 52 odstotkov stroškov hotela bo namenjeno za večjo snovno in energetske učinkovitost,« nadaljuje sogovornica. Prav tako bo stekla prenova oz. posodobitev sheme ozaveščanja gostov glede pomembnih tem, povezanih z varčevanjem z energenti, vodo,

pravilnim ločevanjem odpadkov in zmanjšanju količine odpadkov. NaturHotel Snovik bo, kot napovedujejo, še utrdil položaj Term Snovik kot pionirja trajnostnega turizma in bo še naprej zgled dobre prakse v Sloveniji.

Kateri trajnostni certifikati narekujejo trende v turizmu?

Za konec smo destinacije povprašali, kakšne so njihove izkušnje z znakom Slovenia Green ter o drugih certifikatih/označbah, s katerimi se še ponašajo in kakšne pri tem vidijo prednosti ter izzive. »Izkušnje s Slovenia Green so pozitivne, a izpostavljamo potrebo po še večji komunikaciji – po izvedenih anketah znak pozna le 40 % gostov. Dodatno se ponašamo z uvrstitvijo med TOP 100 trajnostnih zgodb na svetu in sodelovanje z nosilci okoljskih znakov, ki jih je v destinaciji kar 13,« razkriva Ponikvarjeva, ki v nadaljevanju kot izzive navaja nizko prepoznavnost znaka, šibko javno mobilnost ter vključevanje zasebnih ponudnikov k pridobivanju okoljskih znakov. »Kljub temu trajnost v turizmu, ki ga v Brežicah upravlja ZPTM Brežice vidimo kot ključno strateško usmeritev prihodnosti in odgovornost vseh deležnikov destinacije,« sklene.

V Kranju so bili leta 2023 nosilci naziva Evropska destinacija odličnosti, ZTKK pa se lahko pohvali s certifikatom Voda iz pipe, pristopili so tudi k izzivu Polni zagona kolesarimo v službo. Rovi pod starim Kranjem so nosilci certifikata Green Key. Info center SOS Proteus je nosilec naziva Green destinations Top 100 Stories 2023 ter nagrade Turistična prizma. Kmetija odprti vrat Pr' Končovc je prejemnik znaka Slovenia Green Cuisine. Posestvo Brdo in Kongresni center Brdo sta prejemnika znaka Slovenia Green Accommodation in Slovenia Green Cuisine. »V prvi vrsti so trajnostni znaki, nazivi, nagrade osnova in spodbuda za vključevanje trajnostnih aktivnosti v destinacijski razvoj. Takoj za tem je velika prednost dobra promocijska odskočna deska – izkušnja je, da te nagrade in nazivi močno prispevajo pri uveljavitvi Kranja kot trajnostnega mesta v domačem in mednarodnem okolju,« še izpostavlja Malovrh.

Ljubljana je bila prva destinacija v Sloveniji, ki se je vključila v Zeleno shemo slovenskega turizma, prva je pridobila zlati znak in kasneje tudi prva platinastega, izpostavlja Stuškova: »Pri tem smo dosegli največje možno število točk med vsemi destinacijami (9,3), kar potrjuje našo zavezanost

Umestitev NaturHotela Snovik

trajnostnemu razvoju. Zelena shema deluje kot svojevrsten učbenik trajnosti. Ponuja celovit pregled vseh pomembnih vidikov in hkrati spodbuja sodelovanje različnih deležnikov znotraj destinacije. Nekoliko manj nam shema koristi kot orodje za primerjalno analizo, saj v Sloveniji ni veliko primerljivih mestnih destinacij. »Vključeni so tudi v mednarodni program primerjalne analize trajnosti destinacij Global Destinations Sustainability Index (GDS-Index). V njem vsako leto poročajo o svojih trajnostnih dosežkih, kar jim omogoča primerjavo z drugimi svetovnimi mesti. »Sistem je hkrati izobraževalno orodje, ki nas usmerja in nam omogoča boljše razumevanje lastnega trajnostnega napredka v širšem, globalnem kontekstu,« sklene sogovornica.

Znak Slovenia Green Platinum, po Mirtovih besedah predstavlja najvišjo raven priznanja v okviru nacionalnega trajnostnega programa Slovenia Green: »Gre za pomembno potrditev dolgoročnega, celostnega in strateškega prizadevanja k trajnostnemu razvoju celotne destinacije. Znak nam omogoča večjo prepoznavnost, povečuje zaupanje gostov in odpira dodatne možnosti za povezovanje ter promocijo na domačih in tujih trgih.« Tudi posamezni ponudniki v destinaciji se ponašajo z uglednimi okoljskimi in družbeno odgovornimi certifikati. »Thermana Laško je nosilka mednarodnega okoljskega znaka Eko marjetica, ki potrjuje visoke okoljske standarde v hotelu Thermana Park, ter certifikata Invalidom prijazno, ki zagotavlja dostopnost in inkluzivnost za vse goste v prenovljenem hotelu Zdravilišče Laško. Rimske terme kot del destinacije aktivno sodelujejo v trajnostnih pobudah, Aqua Roma pa je prejemnica okoljskega certifikata Zeleni ključ (Green Key), ki je mednarodni znak za okolju prijazno in trajnostno delovanje turističnih

nastanitev,« navaja. Prednosti certifikatov vidijo v večji konkurenčnosti in jasni komunikaciji trajnostnih vrednot. Med izzivi pa po njihovih izkušnjah izstopa potreba po stalnem ozaveščanju in prilagajanju trajnostnih standardov vsakdanjemu poslovanju.

Znak Slovenia Green pomembno potrditev usmerjenosti v trajnostno delovanje in odgovoren turizem pomeni tudi za JGZ Brdo, kjer so poleg tega ponosni nosilci certifikata Zeleni Ključ. »Oba krepita naš ugled in prispevata k prepoznavnosti destinacije Brdo kot zelene, napredne in trajnostno upravljane točke na zemljevidu slovenskega turizma. Prav tako sta nam v pomoč pri nadgradnji znanja zaposlenih in spodbujanju okoljsko odgovornih praks med gosti in za večjo verodostojnost pri trajnostno ozaveščenih gostih,« sklene Lemutova.

Poleg tega, da ponosno nosijo znak Slovenia Green Accommodation in so del ZSST, so Terme Snovik že leta 2008 kot prve v Sloveniji prejele okoljski znak EU Ecolabel, kar potrjuje zavezo k varčni rabi energije in vode, zmanjševanju odpadkov ter sodelovanju z lokalnim okoljem. Danes to priznanje uspešno obnavljajo. »Potrebnih je 31 točk, dosegli pa smo kar 66 izbirnih meril,« izpostavlja direktorica. Poleg tega poslujejo skladno s standardi ISO 9001 (kakovost) in ISO 14001 (okolje). »Ti certifikati so pomembni kazalniki kakovosti in odgovornosti, hkrati pa tudi izziv, saj zahtevajo stalno izboljševanje, preverjanje in vključevanje vseh zaposlenih v trajnostno filozofijo,« še sklene.

Vabljeni, da si več o Zeleni shemi slovenskega turizma, ki letos obeležuje deseto obletnico, preberete v članku v 198. številki revije ESG, ki je v celoti dostopna tudi na spletu.

SPODBUJANJE TRAJNOSTNIH NAVAD

Kakšne izbire trgovci nudijo svojim kupcem?

Trgovine z živili igrajo pomembno vlogo v življenjih potrošnikov. V njih preživimo precej časa, na naše nakupne odločitve pa vplivajo s svojimi komunikacijskimi aktivnostmi in ponudbo. Pri večjih trgovcih smo preverili, katere aktivnosti in ukrepe na področju trajnosti so na voljo njihovim kupcem. Spar, Tuš, Lidl in Hofer tako predstavljajo svoja prizadevanja za več lokalne in regionalne ponudbe na njihovih policah. V nadaljevanju razkrivamo, kakšne ukrepe so sprejeli za zmanjševanje količin odpadne embalaže ter certifikate, s katerimi potrjujejo trajnostne lastnosti svojih izdelkov. Dotaknili smo se tudi teme trajnostne mobilnosti.

JOŠT ŽAGAR

Trgovske verige lahko pomembno vplivajo na našo izbiro

Uvodoma smo trgovce vprašali o njihovi ponudbi slovenskih in specifično regionalnih pridelkov ter izdelkov in jih prosili tudi za odstotek takšnih produktov na njihovih policah.

Vodja oddelka trajnostni razvoj v Spar Slovenija, **Maša Šprajcar-Rančič**, v svojem odgovoru poudarja, da že od vsega začetka svojega delovanja podpirajo lokalne slovenske pridelovalce hrane. »Zavedamo se,

Maša Šprajcar-Rančič

da s tem podpiramo samooskrbo, lokalne pridelovalce in izdelke, ki so za pot na police so prepotovali krajše razdalje in so zato tudi bolj kakovostni in sveži,« poudarja in izpostavlja ponudbo sezonsko razpoložljive slovenske zelenjave in sadja. Odkupijo vse, kar lahko slovenski pridelovalci zagotovijo: »Ko je na voljo dovolj slovenskih živil, ustavimo uvoz iz tujine in damo prednost lokalnim pridelkom.« V posameznih trgovinah nudijo prostor tudi manjšim pridelovalcem in podjetnikom, čeprav ti lahko zagotavljajo svojo ponudbo le v posameznih poslovnih enotah.

V določenih trgovinah imajo posebej izpostavljeno ponudbo izdelkov v oddelku »Lokalne dobrote, 'naš ponos'«: »Oddelk smo uvedli, saj smo zaznali potrebo in željo naših kupcev po teh izdelkih in izkoristili možnost in prostor, da posebej izpostavimo lokalne izdelke. Ponudba v tem kotičku obsega samo slovenske pridelke in izdelke, ki prihajajo s kmetij in od pridelovalcev iz neposredne bližine.« Na tem oddelku ponujajo svoje izdelke

lokalni slovenski pridelovalci in proizvajalci iz bližnje okolice, ki so od trgovine oddaljeni največ do 40 km. Oddelk postopoma širijo v trgovine po Sloveniji, največji je trenutno v trgovini Interspar Europark v Mariboru.

»Nabavne vire prilagajamo tako, da kupcem lahko ponudimo čim širši nabor sadja, zelenjave in drugih izdelkov po konkurenčnih cenah. V ponudbi imamo tako izdelke slovenskega kot tujega porekla, opazamo pa, da

Saša Vidmar

se kupci¹ v trenutnih gospodarskih razmerah za nakup večinoma odločajo glede na ceno izdelkov,« odgovarja **Marko Razdevšek**, vodja področja trajnosti pri Tušu. Podatkov o tem, kolikšen delež v skupni ponudbi predstavljajo izdelki lokalnega porekla, nimajo.

V Lidlu Slovenija kupcem nudijo številne lokalne izdelke več sto slovenskih dobaviteljev, ki predstavljajo približno tretjino ponudbe na njihovih prodajnih policah, pravi **Saša Vidmar**, svetovalka za družbeno odgovornost in trajnostni razvoj: »Z mnogimi med njimi, tako v okviru Lidlovih lastnih blagovnih znamk, ki predstavljajo 80 odstotkov naše ponudbe, kot tudi blagovnih znamk sodelujemo že od prihoda na slovenski trg.« Še posebej izpostavljajo lastno blagovno znamko Naše nam paše, ki združuje kakovostne izdelke slovenskega porekla, izdelane po tradicionalnih recepturah, od svežega mesa, pekovskih in mlečnih izdelkov do mesnin, testen in drugih dobrot, ter projekt Lidlova lojtr'ca domačih, s katerim dajejo prednost slovenskim butičnim proizvajalcem. »S projektom spodbujamo domačo samooskrbo, obenem pa slovenskim dobaviteljem prek mednarodne Skupine Lidl omogočamo dostop do tujih trgov ter s tem podpiramo rast domačega gospodarstva,« pojasnjuje sogovornica.

Pri Hoferju stremijo k stalni širitvi lokalne ponudbe na svojih policah in uspešno sodelujejo z več kot 120 slovenskimi dobavitelji. »Lokalna dobava predstavlja kar četrtno našega rednega sortimenta, pri sveže pečenih pekovskih izdelkih in svežem mesu presega 90 %, ponudba sadja in zelenjave pa je v času sezone prav tako večinsko iz slovenskih njiv, vrtov in sadovnjakov. Pri Hoferju se namreč zavedamo, da sodelovanje z lokalnimi pridelovalci poleg krajših dobavnih poti in nižjih transportnih stroškov prinaša tudi več svežine za naše kupce,« pravi **Bor Trček**, vodja za trajnost in zagotavljanje kakovosti izdelkov pri podjetju Hofer. Da so lokalni izdelki lažje prepoznavni, so tudi opazno označeni z oznako v obliki srčka. Tri različice označujejo izdelke, ki so tako ali

Bor Trček

Oddelek Lokalne dobrote naš ponos v Europarku v Mariboru

drugače plod slovenskega dela in znanja: 100 odstotno slovensko, proizvedeno v Sloveniji in kakovost iz Slovenije. Z linijo izdelkov Fer podeželje so uvedli tudi nov standard živalim prijaznejše reje in ti izdelki nosijo oznako »100% slovensko«.

Trajnostna naravnost, potrjena s certifikati

V nadaljevanju smo sogovornike vprašali, koliko izdelkov na njihovih prodajnih policah ima okoljsko ali trajnostno certifikacijo, npr. bio, fair trade, ekološko ipd. Zanimalo nas je tudi, koliko izdelkov njihovih lastnih blagovnih znamk se ponaša s katerim izmed znakov.

»Na naših policah ponujamo številne izdelke z različnimi okoljskimi certifikati. V celotni ponudbi živil na naših policah nosi oznako BIO kar 1.300 izdelkov, med neživili pa ima oznako EKO več kot 650 izdelkov. Izdelkov s certifikatom FAIRTRADE je v celotni ponudbi 163,« odgovarja Šprajcar-Rančičeva. Tudi pri razvoju lastne znamke SPAR so vseskozi usmerjeni v trajnostne rešitve.

V Tušu ne razpolagajo s podatkom o deležu artiklov s trajnostnimi certifikati, imajo pa ekološki certifikat za skladiščenje, distribucijo in prodajo ekoloških živil ter ekološkega semenskega materiala skladno z evropsko shemo kakovosti: »Z njim potrjujemo skladnost označitev dobaviteljev oziroma proizvajalcev ekoloških živil in ekološkega semenskega materiala.«

Vidmarjeva pri certificiranju izpostavlja ločnico med izdelki Lidlovih lastnih blagovnih znamk in izdelki blagovnih znamk njihovih dobaviteljev: »V obeh primerih za določeno oznako stoji dobavitelj, ki tudi nosi odgovornost za izpostavljanje določene lastnosti izdelka, ki so skladne z zahtevami certifikata.« V določenih primerih pa k certificiranju pristopajo tudi kot trgovec. Do konca leta 2025 si prizadevajo imeti 100 odstotno certificirane vse ključne surovine, npr. palmino olje, kakav, kava, celuloza itd. in tako zmanjšati vpliv na krčenje in izkoriščanje gozdov. »Ponosni smo, da imamo trenutno certificiranih že več kot 90 odstotkov vseh ključnih surovin,« pravi sogovornica, več informacij pa imajo na svojih spletnih straneh.

Izdelki, ki predstavljajo bolj trajnostne izbire, so v trgovinah Hofer označeni z različnimi certifikati, kot so BIO, Fairtrade, Rainforest Alliance, FSC in drugi.

Zmanjševanje količin odpadne embalaže

Pri sogovornikih smo preverili, ali omogočajo kupcem nakupe svežih izdelkov, npr. sadja in zelenjave, z njihovo lastno embalažo. Povprašali smo jih še, ali imajo dostopna in označena mesta, kjer lahko kupci vrnejo embalažo za večkratno uporabo.

»Zmanjšujemo delež plastične embalaže, in sicer z uvajanjem okolju prijaznejše embalaže in z uporabo recikliranih embalažnih materialov. Embalažo primerno označujemo z relevantnimi informacijami za kupce, ki lahko razberejo iz njih vse od sestave embalažnega materiala do navodila za ustrezno

SPodbujanJE Trajnostnih Navad

odlaganje embalaže,« odgovarja Šprajcar-Rančičeva. Na vseh postrežnih oddelkih je kupcem omogočen nakup tudi z lastno embalažo. »V začetku leta 2024 smo kot prvi trgovec v Sloveniji v celoti umaknili plastične vrečke za enkratno uporabo na oddelku sadja in zelenjave,« poudarja. Namesto teh so na oddelku na voljo le plačljive bio razgradljive vrečke ali SPAR mrežaste vrečke za večkratno uporabo. Ob koncu leta 2024 na ta način zmanjšali porabo plastičnih vrečk za tretjino. »V Sparu se zavedamo pomembnosti trajnostnega ravnanja z viri in na pomen reciklaže ter kroženja snovi, zato smo v svojih trgovinah poskrbeli tudi za možnost oddaje uporabljene povratne steklene embalaže,« nadaljuje sogovornica. Kupcem omogočajo enostavno in odgovorno vračanje stekla v posebnih avtomatih za povratno embalažo, kamor lahko oddajo prazne povratne steklenice in pripadajoče zaboje. »Ob oddaji prejmejo embalažni listek, ki ga unovčijo ob nakupu v isti trgovini, kjer so steklo oddali, hkrati pa s tem dejanjem spodbujajo krožno gospodarstvo in prispevajo k varovanju okolja. Zbiranje povratne steklene embalaže omogočamo v vseh svojih trgovinah razen v najmanjših City formatih in franšiznih trgovinah SPAR partner,« pojasnjuje. Navaja, da so s kupci v lanskem letu v avtomatih za povratno stekleno embalažo zbrali več kot 2,7 milijona povratnih steklenic in 324 tisoč povratnih nosilk, v zadnjih štirih letih pa skupaj več kot 11,2 milijona povratnih steklenic in 1,2 milijona povratnih nosilk.

● Prek krajših razdalj pridelki na police prispejo bolj sveži

V Tušu pri nakupu sadja in zelenjave omogočajo uporabo vrečk za večkratno uporabo in so jih v preteklih letih tudi brezplačno delili kupcem, vendar se praksa uporabe omenjenih vrečk še ni uveljavila, ugotavljajo.

»Našim kupcem za nakup nepakiranega sadja in zelenjave od leta 2020 ponujamo trajnostne vrečke za večkratno uporabo iz blaga, ki so zelo dobro sprejete. Kupci tudi pogosto nakupujejo z lastnimi vrečkami, nekateri jih izdelajo tudi sami,« pravi Vidmarjeva iz Lidla. Vračila embalaže za večkratno uporabo trenutno ne ponujajo, podpirajo pa uveljavitev kavcijskega sistema plastične embalaže v Sloveniji, s katerim bi lahko dodatno zmanjšali vpliv plastike na okolje. »Zbiranje plastenjk je trenutno dovoljeno le, če jih v humanitarne ali vzgojno-izobraževalne

Tuš supermarket Rače

namene zbira vzgojno-varstveni ali izobraževalni zavod, društvo ali nevladna organizacija. Na tej podlagi je kavcijski sistem za plastično embalažo jeseni 2023 prvič začelno zaživel v treh Lidlovih trgovinah (Kranj Šuceva, Ljubljana Toplarniška in Maribor Titova). Po dveh izjemno uspešnih akcijah, v katerih je bilo v dobrem letu zbranih več kot milijon plastenjk, trenutno podpiramo tretjo zbiralno akcijo v sodelovanju z Društvom prvih posredovalcev,« pojasnjuje.

Trček pravi, da Hoferjevi kupci lahko nepakirano sadje in zelenjavo namesto v plastične vrečke vedno naložijo v lastno embalažo, recimo v mrežaste vrečke za večkratno uporabo, ki so občasno na voljo tudi v njihovi posebni ponudbi. Sistema za vračilo povratne embalaže pa za zdaj pri Hoferju še nimajo vzpostavljenega.

Podpora trajnostni mobilnosti

Odrpli smo tudi temo trajnostne mobilnosti, pri čemer nas je zanimalo, ali kupcem omogočajo parkiranje koles ter polnjenje električnih vozil, ki bistveno pripomorejo k zmanjšanju izpustov, zlasti v mestih.

Na področju e-mobilnosti imajo v Spar Slovenija lastni vozniki z električnimi vozili, ki so ga lani dopolnili tudi z električnim dostavnim vozilom spletne trgovine SPAR Online, pred svojimi objekti pa postavljajo e-polnilnice. »Trenutno imamo postavljenih pred svojimi trgovinami skupaj 18 e-polnilnic, mrežo pa vseskozi širimo. Prav tako so urejena parkirna mesta za kolesa naših

kupcev pred vsemi našimi trgovinami,« razlaga sogovornica. Kot podjetje z več kot 5.100 zaposlenimi že tretje leto aktivno sodelujejo tudi v iniciativi Polni zagona, ki spodbuja kolesarjenje v službo kot okolju prijazen in zdrav način transporta. Pred nekaterimi trgovinami imajo za zaposlene, ki se pripeljejo na delo s kolesom, zagrajene tudi kolesarnice, da varno parkirajo svoja kolesa ali skiroje.

● Pri odločitvi kupcev prevlada cena

Mesta za polnjenje električnih vozil so na voljo v večjih trgovskih centrih, kjer je to smiselno zaradi daljšega trajanja obiska, pravi Razdevšek iz Tuša. »V manjših poslovalnicah, kjer obiskovalci svoje nakupe opravijo v manj kot pol ure, polnjenje električnih vozil ni smiselno,« dodaja.

V Lidlu Slovenija v okviru trajnosti podpirajo trajnostno mobilnost ter pomembno prispevajo k varovanju podnebja. »V skladu s cilji in ukrepi podjetja imamo med drugim na Lidlovih lastnih lokacijah in/ali lokacijah v najemu skupno trenutno tudi 68 električnih polnilnic, od tega je 63 električnih polnilnih mest pred našimi trgovinami. Vse naše e-polnilnice zagotavljajo 100-odstotno okolju prijazno električno energijo,« pravi Vidmarjeva. Skrbijo tudi za ustrezno infrastrukturo za kolesarje: »Pred večino trgovin imamo na voljo stojala za kolesa, ki so postavljena pod nadstreškom ali v sklopu prostora za nakupovalne vozičke.«

Projekt Hrana na dobri poti

Tudi Hofer spodbuja trajnostno mobilnost. »Pred trgovinami so stojala za kolesa, Hofer pa je omogočil tudi izgradnjo postajališča Bicike(LJ) na Kajuhovi ulici v Ljubljani in nove mBajk postaje v Mariboru,« pravi Trček. V sodelovanju s podjetjem Enertec gradijo največjo mrežo hitrih polnilnic v Sloveniji in do leta 2027 je predvidena postavitev skupno 220 hitrih polnilnih mest. »Postopoma posodabljam tudi vozni park podjetja s popolnoma električnimi osebnimi vozili,« še pravi. Skoraj vse njihove ustrezne trgovine so opremljene s sončnimi elektrarnami z močmi med 40 kW in 340 kW, s katerimi pokrijemo tretjino vse potrebne električne energije. Sončna elektrarna je nameščena tudi na strehi upravno-logističnega centra v Lukovici.

Pomembno je nasloviti vse stebre trajnosti

Za konec smo trgovce prosili, da izpostavijo najpomembnejšo trajnostno aktivnost, ki jo namenjajo kupcem. V Sparu trajnost vidijo kot preplet različnih vidikov, zato se trudijo zagotavljati celostno podporo trajnostnemu življenju, z izdelki in storitvami, ki to omogočajo. »Našim kupcem v trgovinah ponujamo široko izbiro slovenskih, lokalnih izdelkov, ki imajo za sabo kratko transportno pot, omogočamo jim brezembalažno nakupovanje na vseh postrežnih oddelkih, na oddelkih sadja in zelenjave smo ukinili zelo lahke plastične vrečke za enkratno uporabo, omogočamo nakup izdelkov v rinfuzi, vračilo odpadnega jedilnega olja, zbiranje povratne steklene embalaže in rabljenega tekstila, obenem pa jim z električnimi polnilnicami

pred trgovinami pomagamo narediti korak v bolj trajnostno prihodnost,« povzema Šprajcar-Rančičeva.

- *V humanitarne namene lahko plastenke zbirajo le določene vrste subjektov.*

Pri Tušu verjamejo v slovensko kakovost, zato njihovi kupci lahko izbirajo med kakovostno ponudbo lokalnih izdelkov, vključno z izdelki iz sheme »Izbrana kakovost«. »V okviru projekta Spoštujmo slovensko povežemo slovenske proizvajalce kakovostnih lokalnih izdelkov, hkrati pa ozaveščamo kupce o pomenu slovenskega in lokalne kakovosti pridelave. Trajnost spodbujajo tudi preko brezpapirnega načina poslovanja, na primer z uporabo digitalnih računov in digitalne Tuš klub kartice, ki jo prejmejo kupci, ki se včlanijo preko spleta.

Tudi v Lidlu Slovenija se trajnosti lotevajo celovito in strateško. »V okviru te opredeljujemo dva krovna stebra – dobro za ljudi in dobro za planet – in šest ključnih tem: varstvo virov, varovanje podnebja, spoštovanje biotske raznovrstnosti, krepitev dialoga, spodbujanje zdravja in pošteno ravnanje. Te osrednje teme zagotavljajo okvir, na katerem temeljijo naše poslovne prakse in prednostne naloge glede trajnosti, tudi zavezujoči cilji in ukrepi, ki jih spremljamo in transparentno predstavljamo v okviru trajnostnega poročanja,« razlaga

Vidmarjeva. Zato težko izpostavijo le eno aktivnost kot najpomembnejšo. Pri številnih (umik pirotehnike, plastičnih vrečk za nakupovanje, jajc baterijske reje podpora kavcijskemu sistemu) so na slovenskem trgu med pionirji. Kot trgovec vplivajo tudi na nakupno vedenje velikega števila ljudi, ki jih želijo opolnomočiti za sprejemanje trajnostnih, informiranih in ozaveščenih nakupnih odločitev. »Opolnomočeni kupci trajnostne prakse tudi pogosteje upajajo v zasebno življenje, zato s številnimi projekti in aktivnostmi skrbimo, da so naše trajnostne vsebine pravočasno in transparentno predstavljene ter prispevajo k večji trajnostni opolnomočenosti družbe. Področje, na katerem še posebej dejavno ozaveščamo javnost, je preudarno ravnanje s hrano, pri čemer izobražujemo kupce o pravilnem shranjevanju živil in spodbujamo praktično uporabo neporabljenih prehranskih izdelkov. Smo eden od pobudnikov slovenskega dne brez zavržene hrane, ki ga od leta 2023 v Sloveniji vsako leto obeležujemo 24. aprila; že 11. leto skupaj z Eko šolo izvajamo projekt Hrana ni za tjavendan, ki letos vključuje že prek 300 izobraževalnih ustanov, vključno z natečajem Reciklirana kuharija, obenem pa smo pobudniki kampanje Hranozavest, s katero skupaj s partnerji ozaveščamo in izobražujemo tako najmlajše kot tudi širšo javnost o preudarnem ravnanju s hrano on preprečevanju nastanka odpadne hrane,« našteva sogovornica.

- *V gradnji največja mreža hitrih polnilnic v Sloveniji*

Pod okriljem iniciative Danes za jutri pri Hoferju izvajajo številne družbeno odgovorne projekte. Izpostavljajo dva: »Embalaža na Hofer misiji: Zmanjšaj. Ponovno uporabi. Recikliraj, s katerim se zavzemamo za odgovornejše ravnanje z embalažo na vseh ravneh, in Hrana na dobri poti, s katerim skrbimo za čim manj odpadne hrane v trgovinah in gospodinjstvih.« Ob tem so s Slovensko Karitas v 20 dobrotelčnih akcijah zbrali 337 ton hrane in higienskih izdelkov, za Botrstvo prispevali že več kot milijon evrov in skupaj z Lionsi zbrali več kot 142 tisoč korekcijskih očal za socialno šibke iz držav v razvoju. »Trdno verjamemo, da lahko prav vsakdo z majhnimi spremembami danes vpliva na lepši jutri,« sklene Trček.

DRUŽBENA ODGOVORNOST

S pravljičami nad izzive, s katerimi se soočajo otroci

Pravljičice ugodno vplivajo na jezikovni in intelektualni razvoj otrok, spodbujajo razvoj domišljije, bogatijo besedni zaklad in čustveno življenje. Zato Lahkonočnice – digitalna zbirka zvočnih pravljič z brezplačnim dostopom, ki je družbeno odgovoren projekt A1 Slovenija. Kot razlaga Tatjana Kos, vodja projekta Lahkonočnice, s pravljičami naslavljaajo najrazličnejše teme, od družbeno aktualnih in zimzelenih do razvojnih. Med njimi so tudi logopedске pravljičice, z vajami za razvoj poslušanja in govora.

TANJA PANGERL

● **A1 Slovenija že več kot 8 let v sodelovanju z različnimi pisatelji, ilustratorji, strokovnjaki in pripovedovalci ustvarja sodobne slovenske zvočne pravljičice Lahkonočnice. Od kod ideja in kaj je glavni namen Lahkonočnic?**

Lahkonočnice so družbeno odgovoren projekt družbe A1, ki so nastale iz opažanja, da starši za svoje otroke nenehno iščejo kakovostne vsebine na spletu. In ker pravljičice sodijo med to vsebino, saj ugodno vplivajo na jezikovni in intelektualni razvoj otrok, spodbujajo razvoj domišljije, bogatijo besedni zaklad in čustveno življenje, smo želeli ustvariti digitalno zbirko novih zvočnih pravljič, ki bo kjerkoli in kadarkoli brezplačno dostopna na naši najljubši napravi. Namenjene so tako za uspanje kot za vzgojo, izobraževanje in razvoj otrok od tretjega do osmega leta starosti.

● **V projekt ste na začetku k branju pravljič vključili starostnike iz različnih domov za**

starejše občane. S tem ste krepili tudi medgeneracijsko povezovanje. Kakšni so bili odzivi starostnikov?

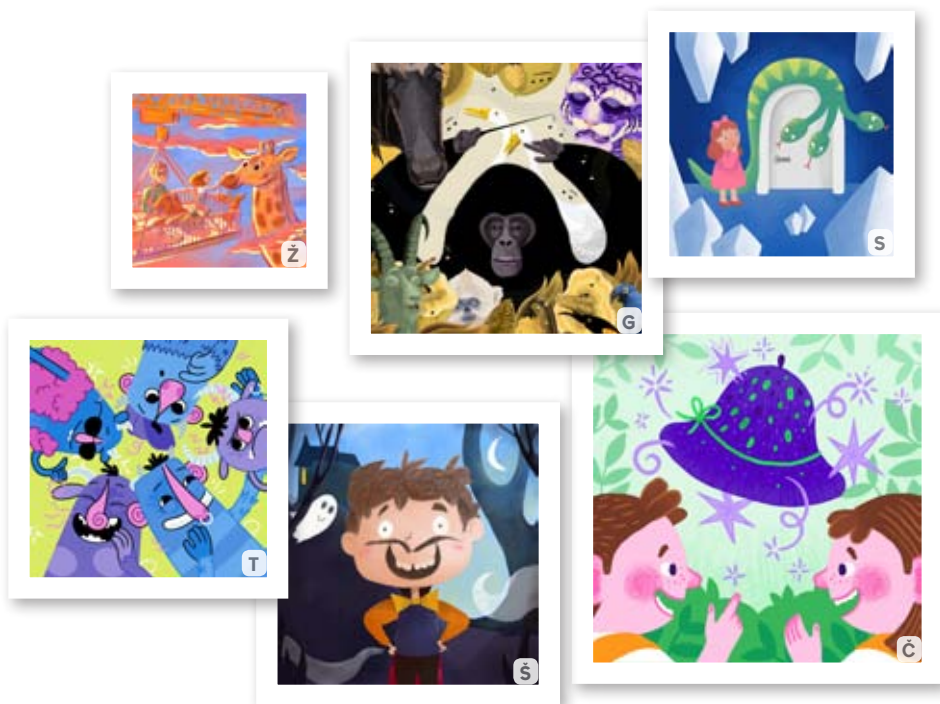
Z Lahkonočnicami smo v prvih dveh letih v projektu povezali starostnike iz štirih domov za starejše občane (Fužine v Ljubljani, Tezno v Mariboru, Postojna in Trebnje) z otroki in njihovimi starši širom Slovenije in tudi preko meja. Saj nič ne zaziblje otrok v sladek sen tako kot glasovi dedkov in babic. Starostnikom smo s prebiranjem pravljič pomagali uriti njihove kognitivne sposobnosti in jih prek Lahkonočnic zbliževali z zunanjim svetom. Odzivi v domovih in pripravljenost za sodelovanje so bili izjemni in zelo čustveni, saj pravljičice zbudijo spomine na otroštvo.

● **V zbirki Lahkonočnic je že več kot 160 pravljič za otroke. Gre za poučne pravljičice, ki nagovarjajo različna področja. Kako izbirate teme in kako pravljičice nastajajo?**

Konec maja jih je že več kot 170. Na začetku smo ustvarjali pravljičice, ki otroke učijo pomena prijateljstva, pomoči, sodelovanja, različnih poklicev in pomembnih dni v letu. Sedaj pa s pravljičami naslavljaamo najrazličnejše teme, od družbeno aktualnih in zimzelenih do razvojnih. Premišljene serije tematskih pravljič vedno nastajajo v sodelovanju s strokovnjaki iz dotičnih področij in predstavljajo odlično izhodišče oz. pomoč pri pogovoru staršev in tudi vzgojiteljev z otroci o najrazličnejših, včasih tudi abstraktnih in težjih temah. Teme najdemo med izzivi, s katerimi se soočajo starši, vzgojitelji in učitelji pri odraščanju malčkov.

● **Katere teme so najbolj poslušane in kakšni so odzivi staršev, vzgojiteljev, učiteljev?**

Najbolj poslušane so vedno nove pravljičice. Razvrščanje po poslušnosti je malček ne-hvaležno do kakšne od serij, saj so nekatere objavljene dalj časa kot druge. Vseeno pa bi

Naslovne risbe logopedskih pravljič. Ž - Žalostna žirafa, ilustratorka Lea Vučko. G - Glasbenica Goga, ilustrator Jure Brglez. S - Sonjina skrivnost, ilustrator Alenka Kramer Turnšek. T - Trolji in matematika, ilustratorka Tanja Semion. Š - Šegamož, ilustrator Marko Rop. Č - Klobuček Čira čara, ilustratorka Tanja Semion.

Tatjana Kos

izpostavila 12 logopedskih pravljič za 12 težje izgovorljivih glasov (K, G, T, D, S, Z, C, L, Š, Ž, Č, R), z vajami za razvoj poslušanja in govora. Aktualne so tudi pravljič o medvrstniškem nasilju (fizično, verbalno, širjenje govorice, žaljivke, ustrahovanje, osamitev/izločanje iz družbe), ki otrokom pomagajo prepoznati nasilje med vrstniki in pri ustreznem odzivu. Pravljič, ki spodbujajo pripovedovanje, ki je poleg branja in pisanja ključna veščina za razvoj pismenosti in vpliva tudi na učni uspeh. Vključili smo številne pripovedovalske spodbude (rime, hecne primerjave, risanje s telesom, nasprotja, vesoljščino, pantomimo, izmišljanje novih modrosti). Pravljič o čustvih malčkom pomagajo raziskovati in poimenovati pisani svet čustev, kjer smo namenoma izbrali neprijetna čustva (strah, jeza, žalost, zavist in sram). Pritegnejo tudi pravljič, ki pomagajo najti skupni jezik z učenjem besed in fraz v tujih jezikih. Vsako leto je v vrtcih več otrok, katerih materni jezik ni slovenščina. Izbrali smo najbolj pogoste jezike (albanski, bosanski, makedonski, ukrajinski, nemški, ruski jezik), ki jih otroci slišijo v vrtcih in soseski.

● **Kot ste omenila, so med njimi tudi logopedске pravljič. Kako je prišlo do nastanka teh pravljič in na kakšne načine spodbujajo otrokovo izgovorjavo?**

Pri nastanku Logopedskih pravljič smo

izhajali iz opažanja, da se z logopedskimi težavami v Sloveniji sreča vsak tretji otrok. Logopedi so ključni za obravnavo govornih, jezikovnih, glasovnih in drugih komunikacijskih težav. Ker najintenzivnejši razvoj govora in jezika poteka v predšolskem obdobju, so večletne čakalne dobe za obisk logopeda velika ovira za kakovostno obravnavo otrokovih težav. Prav tako ni voljo kakovostnih didaktičnih pripomočkov in so starši mnogokrat prepuščeni sami sebi. Zato smo skupaj s strokovnjakinja Moniko Rataj, prof. defektologije, surdopedagoginjo-logopedinjo, in Nino Mav Hrovat, mag. prof. predšolske vzgoje, otroško in mladinsko pisateljico, zavili rokave in nastale so pravljič z vajami za 12 težje izgovorljivih glasov. Začetki segajo v zadnji kvartal leta 2019 in objavili smo jih kmalu po razglašeni pandemiji. Logopedске pravljič so najbrž tudi zaradi tega negotovega obdobja doživele izjemen uspeh in naletele na številna pozitivna povratna sporočila ter zgodbe o tem, kako so otroci ob poslušanju in ponavljanju besed v pravljičah usvojili dotični glas.

● **Kakšne so povratne informacije na pravljič Lahkonočnice?**

Število predvajanj pravljič in videov, ki nenehno raste, ter pozitivni odzivi nam sporočajo, da lahko z ustvarjanjem novih, malček drugačnih pravljič pripomoremo k ohranjanju, vzpodbujanju, pogostejši rabi in zavedanju o pomembnosti maternega jezika. In verjamemo, da so Lahkonočnice ena od kapljic v kotlu, kjer se ustvarjajo pogoji za boljši jutri. Priljubljene zvočne pravljič, ki se osredotočajo na težje izgovorljive glasove, so s 15. majem dobile svoje nadaljevanje s še več vajami za slušno razlikovanje, izgovorjavo in razvoj motorike govoril. Osem novih pravljič z zabavnimi vajami smo ponovno ustvarili z logopedinjo Moniko Rataj in tokrat s pisateljem Boštjanom Gorencem – Pižamo. Pravljič so na voljo tudi v brezplačni aplikaciji Lahkonočnice (<https://www.lahkonocnice.si/prenesite-aplikacijo>).

Zakaj smo člani Zelenega omrežja Slovenije?

Dr. Marta Svobljak Jerman

direktorica področja Tehnični razvoj, kakovost in varnost pri Petrol d.d., Ljubljana

»Metodologija upravljanja in poročanja o trajnostnem razvoju skupine Petrol zajema kompleksnost odnosov med vsemi ključnimi deležniki v iskanju ravnotežja med ekonomskimi, družbenimi in okoljskimi cilji. Z nenehnim tehtanjem različnih interesov iščemo najbolj optimalne poti v hitro spremenljivih okoliščinah. Strokovne publikacije, kakor tudi dogodki, ki jih organizira Zeleno omrežje, so zelo dobrodošli, saj nudijo možnost spoznavanja in izmenjave informacij po celotni deležniški verigi, kar je ključnega pomena pri iskanju inovativnih rešitev prehoda v nizkoogljično družbo.«

Rok Oblak,

mag. okolj. ved, Okoljski inženir, Incom d.o.o.

»Kot člani Zelenega omrežja imamo priložnost spremljati aktualne novice in spremembe na področju ESG. Z aktivnim sodelovanjem, objavo novic in deljenjem dobrih praks, pa spodbujamo tudi druga podjetja k odgovornim trajnostnim praksam, saj verjamemo, da lahko le skupaj soustvarimo trajnostno prihodnost.«

Pridružite se Zelenemu omrežju Slovenije

Pokličite 03 42 66 700 ali pišite na zeleno-omrezje@zelenaslovenija.si

Prenesite aplikacijo
Lahkonočnice!

Lahkonočnice* | A1

POROČANJE PO STANDARDIH ESRS

Kakšne so prve izkušnje izbranih podjetij?

Letošnje leto predstavlja pomemben mejnik za številna podjetja, ki so se prvič soočila s pripravo poročil v skladu z Evropskimi standardi za trajnostno poročanje (ESRS). Novi okvir, uveden z Direktivo o trajnostnem poročanju podjetij (CSRD), od podjetij zahteva bistveno bolj strukturirano, pregledno in celovito razkrivanje podatkov o okoljskih, družbenih in upravljavskih vidikih njihovega poslovanja. Za mnoge je to pomenilo precejšen premik v načinu zbiranja, analiziranja in poročanja informacij.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

Predstavljamo prve izkušnje izbranih podjetij, ki so delila svoj pristop k poročanju po ESRS, izpostavila ključne izzive ter podala vpogled v lekcije, ki so se jih naučila ob tem zahtevnem, a tudi razvojno pomembnem procesu. Vprašali smo jih:

1. Kako je vaše podjetje pristopilo k pripravi prvega poročila po standardih ESRS in kateri vidiki so se izkazali za najzahtevnejše?
2. Kaj vam je bilo pri poročanju po ESRS najbolj v pomoč in kako ste usklajevali notranje procese med različnimi oddelki?
3. Kaj je podjetju prineslo poročanje po ESRS?

● Krka, d. d., Služba za odnose z javnostmi:

»V Krki smo se uvedbe zahtev standardov ESRS lotili že v letu 2023. Oblikovali smo projektno skupino, ki jo sestavljajo strokovnjaki različnih področij. Najprej smo dodobra preučili zahteve posameznih standardov ESRS ter identificirali t.i. poročevalsko vrzel. Zaradi kompleksnosti standardov je bil eden ključnih izzivov ravno pravilno razumevanje poročevalskih zahtev, torej na kakšen način, v kakšnem obsegu in kako natančno moramo poročati v posamezni podatkovni točki in kaj morda v poročanje ne sodi.

Zavedali smo se, da je poročanje le posledica aktivnosti in procesov, ki se v podjetju že odvijajo. Kljub temu smo dopolnili in pripravili nekaj novih korporativnih politik, s katerimi smo še jasneje začrtali naše smernice na področju varstva okolja, človekovih pravic in zaposlenih. V pripravo izjave o trajnostnosti so bili poleg sektorja financ in računovodstva vključeni še sodelavci iz varstva okolja, nabave, proizvodnje, marketinga, prodaje, varnosti in zdravja pri delu, kadrovskega sektorja ter številni drugi, saj je skupina Krka zaradi svoje razvejanosti precej velika, slednje se je posebej odrazilo pri izračunih ogljičnega odtisa.

V času priprave letnega poročila in revizije poročanja o trajnostnosti se je izkazalo, da imamo v skupini Krka večino procesov, aktivnosti in ukrepov skupaj s politikami upravljanja in cilji že vzpostavljenih in da se močno

prekrivajo s sistemom vodenja kakovosti po ISO 9001, pa okoljskega standarda ISO 14001, idr. Celoten proces našega delovanja je strogo reguliran in poteka po najvišjih zahtevah zakonodaje v farmacevtski industriji. Sledimo najvišjim standardom dobre poslovne prakse (GxP). Tudi na področju korporativnega upravljanja vseskozi zasledujemo visoke standarde poslovne etike in integritete, opredeljene v Krkinem kodeksu ravnanja.

-
- *Poročanje o trajnostnosti je še utrdilo in potrdilo visoko integracijo trajnostnosti v Krkino poslovanje.*
-

Končno poročilo oz. izjava o trajnostnosti je celovit pregled, ki transparentno prikazuje, na kakšen način in kako učinkovito v Krki upravljamo s posameznimi pomembnimi vplivi, tveganji in priložnostmi. Obenem je dobra osnova za nadgradnjo poročanja pa tudi za izboljšave posameznih segmentov upravljanja s trajnostnostjo. Poročanje o trajnostnosti je še utrdilo in potrdilo visoko integracijo trajnostnosti v Krkino poslovanje.«

-
- *Ključna sta bila strokovna usposobljenost koordinatorjev in tesno sodelovanje med organizacijskimi enotami v podjetju.*
-

● Pošta Slovenije:

»Skupina Pošta Slovenije je kot velika gospodarska družba že leta 2022 vzpostavila strukturiran model Strateško upravljanje trajnosti in v zadnjih dveh letih okrepila aktivnosti, vezane na trajnost. K pripravi prvega konsolidiranega Poročila o trajnostnosti v okviru Letnega poročila 2024 je pristopila sistematično in strateško, saj poročilo prikazuje celovit vpogled v delovanje Skupine Pošta Slovenije z vidika trajnostnih dejavnikov, vključno z vplivi, tveganji in priložnostmi, povezanimi z okoljskimi, družbenimi in upravljavskimi vidiki poslovanja. Najzahtevnejši del poročanja je bilo obvladovanje velikih količin podatkov, ki jih je bilo potrebno razkrivati na ravni celotne Skupine Pošta Slovenije in kompleksnosti poročanja

ob še nerazvitih dobrih praksah. Prav tako je bil izziv zajem podatkov iz vrednostne verige, zlasti pridobivanje zanesljivih informacij od deležnikov in uporaba posrednih podatkov, na primer pri izračunu emisij v obsegu 3 (Scope 3), kjer so bile izražene tudi negotovosti glede razpoložljivosti dejanskih podatkov, kjer gre za ostale posredne emisije, ki nastanejo zaradi procesov, ki niso v lasti organizacije, vendar so povezane z njeno dejavnostjo.

Ključno podporo pri poročanju so predstavljali strukturiran sistem upravljanja trajnosti in notranjih procesov, okrepljena koordinacija zbiranja ESG podatkov ter vključenost pristojnih strokovnjakov, vključno z novimi odgovornimi osebami za finančno in nefinančno poročanje. Usmerjeno sodelovanje med člani Strateškega tima za trajnost in organizacijskimi enotami, zunanji strokovnjaki ter zunanji revizorji je zagotovilo učinkovito integracijo trajnostnih ciljev v strateško odločanje, pri čemer so poslovodni in nadzorni organi aktivno obravnavali ključne trajnostne teme.

-
- *Najzahtevnejši del poročanja je bilo obvladovanje velikih količin podatkov.*
-

Skupina Pošta Slovenije je v teku poročanja dodatno pridobila znanja za prepoznavanje ključnih deležnikov, vplivov, tveganj in priložnosti v poslovnem okolju v okviru ESG tem. ESG v tem trenutku prinaša prihranke pri stroških (predvsem zaradi energetske učinkovitosti in elektrifikacije voznega parka, ki bo v Skupini Pošta Slovenije v 2025 dosegel skoraj 30 % in predstavlja največji e-vozni park v Sloveniji), večji delež motiviranih zaposlenih in večji ugled blagovne znamke, z večjim uveljavljanjem trajnostnostnih principov pa menimo, da bo le-to tudi prednost pri pridobivanju in ohranjanju strank. Poročilo o trajnostnosti, pripravljeno na osnovi ESRS, bo v prihodnje omogočilo vsem družbam večjo preglednost, primerljivost in skladnost z evropskimi zahtevami. Povečalo bo zaupanje deležnikov, hkrati pa tudi okrepilo notranje procese upravljanja trajnosti in spodbudilo nadaljnji razvoj trajnostnih praks in s tem doseganje globalnih ESG ciljev. Za pripravo Poročila o trajnostnosti, skladnega z ESRS, je bilo treba v Skupini Pošta Slovenije angažirati dodatne resurse.«

Teodor Prosen

- *Telekom Slovenije, odgovore je pripravil Teodor Prosen, vodja trajnostnega poslovanja in poslovne odličnosti:*

»Pristopili smo sistematično, z nadgradnjo obstoječih dobrih praks poročanja o trajnostnosti. Izvedli smo analizo vrzeli, oceno dvojne pomembnosti in vzpostavili procese za nove podatke. Najzahtevnejša sta bila interpretacija obsežnih standardov ESRS in zbiranje podatkov za celotno vrednostno verigo, npr. emisij Obsega 3. Izziv pa je bil tudi natančno opredeliti vplive, tveganja in priložnosti (IRO) ter se pripraviti na zunanje preverjanje.

Najbolj so nam pomagale naše pretekle izkušnje ter smernice uporabe ESRS in pojasnila s strani EFRAG. Ključna sta bila strokovna usposobljenost koordinatorjev in tesno sodelovanje med organizacijskimi enotami v podjetju. Oblikovali smo osrednjo skupino za pripravo razkritij s predstavniki vseh relevantnih področij, in sicer od trajnostnega poslovanja, kontrolinga, financ, nabave, upravljanja kadrov, korporativnega komuniciranja do operativnih enot in timov v podjetju, ter seveda tudi vseh družb v Skupini Telekom Slovenije. Določili smo jasne odgovornosti, skrbeli za redno komunikacijo in vzpostavili interne kontrole ter izobraževanja.

Prineslo nam je večjo transparentnost in primerljivost trajnostnih informacij, kar krepi zaupanje deležnikov, vse od vlagateljev in poslovnih partnerjev do naših uporabnikov in zaposlenih. Interno smo poglobili razumevanje naših vplivov, tveganj in priložnosti, kar je dragoceno za strateško odločanje, npr. pri doseganju cilja ogljične nevtralnosti lastnega delovanja do 2028. Verjamemo, da nam bo to, poleg zagotavljanja skladnosti, dolgoročno prineslo tudi večjo konkurenčnost in še okrepilo naš ugled kot odgovornega podjetja.«

MAG. TOMAŽ BERGINC PRESTRUKTURIRANJE ZASAVSKE REGIJE Z ZELENI MI REŠITVAMI

Industrija mora biti del rešitve, ne žrtev zelenega prehoda

Izlaška družba ETI Izlake je med akterji prestrukturiranja zasavske regije. Zato tudi sodeluje s projekti na razpisih agencije SPIRIT za nepovratna sredstva, pri čemer so z razvito inovacijsko kulturo izrazito usmerjeni k obnovljivim virom. Generalni direktor mag. Tomaž Berginc je nedvoumen: »Zavedamo se, da mora biti evropska industrija del rešitve, ne pa žrtev zelenega prehoda. Naše nove rešitve, od zaščite za obnovljive vire do naprednih indikatorjev in pametnih naprav, omogočajo učinkovitejše in bolj trajnostne elektroinstalacije.« Letos bodo v tehnologijo investirali 10 milijonov, toda še posebej zgledna je njihova strateška kadrovska politika. Na čelu družbe je od leta 2007, že z 16. letom pa je postal jadralni pilot.

JOŽE VOLFAND

● **Razpis za spodbujanje naložb za gospodarsko prestrukturiranje v zasavski in savinjsko-šaleški premogovni regiji je bil razveljavljen. Za subvencije ste kandidirali s šestimi projekti, prejeli bi 9,6 milijona evrov nepovratnih sredstev. Kaj pomeni razveljavitev za vaše naložbene načrte in kako je z novim razpisom?**

Seveda smo naložbene načrte morali prilagoditi. Vložki v razvoj in modernizacijo so za podjetje strateškega pomena, zato nismo ustavili priprave projektov, le prilagodili smo časovnice in vire financiranja. Na novi razpis se bomo prijavi v skladu z novimi pogoji, saj verjamemo, da takšni programi predstavljajo pomemben vzvod za razvoj gospodarstva v regiji.

● **Zasavska regija je na gospodarskem zemljevidu Slovenije znana po nekaterih manjših podjetjih, ki so igralci tudi na globalnem trgu, med večjimi pa sta seveda ETI in hrastniška steklarna. Toda regija nujno potrebuje razvojne projekte in subvencije za hitrejšo prestrukturiranje. Kje so skriti potenciali regije? Kaj pomenita za regijo naložba Kemijskega inštituta in živahna startup scena?**

Zasavje ima velik, a še ne v celoti izkoriščen potencial – tako v znanju kot tudi v industrijski tradiciji. Naložba Kemijskega inštituta v regijo pomeni pomemben premik k razvoju znanstveno-tehnološkega okolja in povezovanja gospodarstva z raziskovalnimi institucijami. Startupi pa kažejo, da so mladi pripravljeni ostati v regiji, če obstajajo priložnosti za razvoj idej in podjetništva. To je tudi eden od pogojev za trajnostno prestrukturiranje regije.

● **Vaša družba je med akterji sprememb. Toda razmere na trgu so tudi za vašo panogo vsako leto zahtevnejše. Kljub temu ste se v zadnjih dveh letih podpisali pod dobro poslovno bilanco. Kako kaže letos in kako z vašim tržnim pristopom in proizvodi ohranjate konkurenčnost? Kdaj bo dosežen vaš cilj o 200 milijonih realizacije? S katerimi izdelki prehitete konkurenco?**

Za letošnje leto predvidevamo 4-odstotno rast prihodkov od prodaje, kar pomeni, da s tem presežemo magično mejo 200 milijonov. To je ambiciozen cilj v panogi. Razmere se res zaostrejujejo, saj na ponovni zagon rasti še čakamo. Vse močnejši pa je pritisk

proizvajalcev iz Kitajske. Vseeno pa naša konkurenčna prednost ostaja pred- in poprodajna podpora, saj kupcem znamo svetovati, pomagati in reševati njihove težave.

● **A to ni vse, kar ponujate trgu.**

Seveda ne. Poleg tega smo v ETI-ju vedno med pionirji pri razvoju rešitev za zaščito obnovljivih virov, kot so fotovoltaični sistemi, baterijski sistemi, električna vozila. V zadnjih letih smo bili med drugim eden prvih, ki je razvil NV varovalke z merilno funkcijo in pa prvi proizvajalec, ki je na globalnem trgu ponudil IR daljinski elektronski indikator za javljanje napak v cilindričnih varovalčnih ločilnikih.

● **Po številu inovacij je sicer ETI že nekaj let med najboljšimi v Sloveniji. Kakšen sistem spodbujanja inovacijske kulture ste razvili in kako ste z novimi izdelki uspešni pri odgovorih na izzive zelenega prehoda? Kje ste z novimi rešitvami v primeri s panogo in kako komentirate nekatere ocene, da evropska industrija ne more biti žrtev zelenega prehoda?**

ETI je že pred več kot 15 leti razvil prve varovalke za zaščito fotonapetostnih sistemov, s čimer smo postavili temelje inovacij na področju obnovljivih virov. Inovacijsko kulturo spodbujamo s sistemom predlogov, internimi razvojnimi ekipami in sodelovanjem z institucijami znanja. Zavedamo se, da mora biti evropska industrija del rešitve, ne pa žrtev zelenega prehoda. Naše nove rešitve, od zaščite za obnovljive vire do naprednih indikatorjev in pametnih naprav, omogočajo učinkovitejše, varnejše in bolj trajnostne elektroinstalacije.

● **Kaj vam utrjuje trdno pozicijo na globalnem trgu – dobra tržna mreža z jasno strategijo z vašo lastno blagovno znamko, unikatni izdelki, produktivnost, dodana vrednost, kadri, prilagajanje zelenemu prehodu, avtomatizacija proizvodnje? Produktivnost in dodana vrednost sta še vedno rani v poslovanju slovenskih podjetij.**

To je točno. Našo pozicijo utrjuje dobro

Mag. Tomaž Berginc, generalni direktor ETI Izlake

vzpostavljena tržna mreža z jasno strategijo lastne blagovne znamke, vlaganje v inovacije, produktivnost, avtomatizacijo in kakovostne kadre. Prilagajamo se zahtevam zelenega prehoda in digitalizacije ter gradimo dolgoročne odnose s kupci. Poudarek na dodani vrednosti je ključen. Ne tekmujemo le s ceno, ampak z znanjem, zanesljivostjo in odzivnostjo.

● **Še vedno četrtno izdelkov prodate pod tujo blagovno znamko. Zakaj?**

Gre za premišljeno odločitev z vidika diversifikacije. Prodaja pod tujo blagovno znamko nam omogoča doseganje višjih količin, s čimer izkoriščamo ekonomijo obsega in ohranjamo optimalno izkoriščenost proizvodnih kapacitet. Sodelovanje z velikimi ima za nas tudi pozitivne vplive pri aktivnostih raziskav in razvoja. Seveda pa ti kupci predstavljajo tudi pomembno referenco, ki paralelno gradi tudi moč blagovne znamke ETI.

● **Podjetja imate v več državah. Kakšne so razlike v poslovnem okolju? Delo je dražje v vseh evropskih državah, v Sloveniji pa je obremenitev plač, je kritično gospodarstvo, previsoka. Kaj pričakujete od slovenske ekonomske politike?**

V vseh evropskih državah so stroški dela visoki, je pa v Sloveniji dodatna obremenitev plač kar precejšnja. To vpliva na konkurenčnost in zadrževanje kadrov. Od ekonomske politike pričakujemo predvidljivost in še več spodbud za raziskave, razvoj in avtomatizacijo, kar so ključna področja za dolgoročni preboj slovenskega gospodarstva.

● **Proaktivne kadrovske politike v podjetjih je premalo. Pri vas ste se že zgodaj odločili za štipendiranje, pozorni ste do talentov, zaposlili ste mentorje. Kaj je temelj vaše kadrovske strategije, še posebej pa, kako nagradujete najbolj uspešne strokovne kadre? Upoštevate pri kadrih ESG?**

Ključno je vlaganje v razvoj zaposlenih. Že zgodaj smo uvedli štipendijski sistem, sodelujemo z lokalnimi šolami in fakultetami, spodbujamo mentorski sistem ter omogočamo karierni razvoj znotraj podjetja. Najbolj uspešne strokovne kadre prepoznavamo in nagradujemo z napredovanji, finančnimi nagradami in vključenostjo v strateške projekte. Pri upravljanju kadrov upoštevamo tudi ESG vidike – tako pri raznolikosti kot vključevanju trajnostnih načel v delovno okolje.

● *Naša konkurenčna prednost ostaja pred- in poprodajna podpora, saj kupcem znamo svetovati, pomagati in reševati njihove težave.*

● **Pomembni projekti in naložbe? Roboti v proizvodnji?**

V letošnjem letu bomo v tehnologijo ponovno investirali 10 milijonov evrov. Med ključnimi projekti sta dve novi avtomatski proizvodni liniji – ena za nizkonapetostne varovalke, druga za inštalacijske odklopnike. Nadaljujemo z uvajanjem robotizacije in digitalizacije proizvodnih procesov, saj sta to ključni komponenti za višjo produktivnost in s tem konkurenčnost v naši panogi.

● **Koliko časa vam še ostaja za jadrnanje po zraku, saj ste že skoraj dve desetletji na čelu ETI Izlake?**

Časa za letenje ni ravno na pretek. Se pa najdejo kakšni dnevi med vikendi, ko lahko izkoristim primerno vreme in uživam v letenju.

UROŠ PRIMOŽIČ IZZIVI NABAVNEGA POSLOVANJA

»Spremembe na področju carin spremljamo na dnevni ravni«

V začetku maja je bila v Portorožu nabavna konferenca z naslovom Trajnostno, inovativno, povezovalno. Ta odraža ključna načela in usmeritve sodobnega nabavnega poslovanja in strateške izzive, s katerimi se sooča gospodarstvo. O osebnem pogledu na trenutne izzive nabavnikov smo se pogovarjali z Urošem Primožičem, direktorjem nabave skupine KANSAI HELIOS.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

● **Kako bi opisali trenutno stanje v nabavnih verigah na globalni in regionalni ravni? Katere so največje negotovosti ali priložnosti?**

Že dlje časa živimo v svetu nenehnih sprememb, s katerimi se nabavniki redno soočamo. V zadnjem obdobju so v ospredju predvsem geopolitične spremembe, ki s svojo povečano dinamiko zahtevajo nenehno prilagajanje. Na primer, spremembe na področju carin trenutno spremljamo praktično na dnevni ravni, pa še vedno prevladuje občutek, da imamo premalo informacij za pravilno odločanje.

● **Kako se vaše podjetje odziva na makroekonomske trende, kot so inflacija, geopolitične napetosti in volatilitnost surovin?**

Podjetje KANSAI HELIOS Slovenija je največja proizvodna enota v skupini KANSAI HELIOS, ki spada med 10 največjih evropskih proizvajalcev premazov. KANSAI HELIOS pa je od leta 2017 del globalne korporacije Kansai Paint, ki je eden največjih svetovnih proizvajalcev premazov. Naša velika prednost je, da lahko delujemo na več nivojih. Po eni strani ohranjamo prednosti manjših igralcev; smo prilagodljivi, ves čas usmerjeni h kupcu in hitri v svojih odločitvah. Po drugi strani pa kot del večjega sistema uživamo prednosti nabavnih sinergij in prenosa dobrih praks in znanj.

● **Kateri globalni trendi so po vašem mnenju ključni za prihodnost strateške nabave?**

Poleg vseh pomembnih globalnih trendov, ki bodo temeljito spremenili funkcioniranje nabav (trajnost, digitalizacija, ...), bi kot ključno izpostavil krepitev strateških odnosov z dobavitelji. Prepričan sem, da bodo prav ti odnosi v prihodnje ustvarjali dodano vrednost in konkurenčno prednost uspešnih podjetij.

● *Odnosi z dobavitelji bodo v prihodnje ustvarjali dodano vrednost in konkurenčno prednost uspešnih podjetij.*

● **Kako vidite razvoj odnosa med lokalizacijo in globalizacijo dobavnih verig?**

Evropska kemijska industrija, ki predstavlja glavni vir naših surovin, se v zadnjih letih sooča s številnimi izzivi. Največji izziv je zagotavljanje konkurenčnosti proti regijam kot so ZDA, Kitajska in Srednji Vzhod, kar ji ne uspeva, predvsem zaradi dražje energije. Pri naših nabavnih odločitvah gre tako za nenehno iskanje ravnotežja med dobavami iz regionalnih evropskih virov ter dobavami iz globalnih virov, predvsem iz azijskih trgov. Z leti se naš delež dobav iz neevropskih držav sicer povečuje, vendar glavnina naših dobav še vedno prihaja iz Evrope. Pravilnost take politike se je pokazala v ne tako oddaljenem

covidnem obdobju, ko smo zaradi dolgotrajnih odnosov z evropskimi dobavitelji in globalnih logističnih težav bili v prednosti pred konkurenco s stabilnostjo in zanesljivostjo naše oskrbne verige.

● *Delo v nabavi ni - in tudi v prihodnje ne bo - za tiste, ki si želijo rutine in stabilnosti.*

● **Kako v vašem podjetju integrirate trajnostne cilje in ESG v nabavne odločitve?**

ESG in trajnost sta v zadnjem obdobju temeljito spremenili delovanje nabav. V proizvodnih podjetjih preko surovin vnašamo glavnino ogljičnega odtisa podjetij, poleg tega z izbranimi dobavitelji in dolgoročnimi odnosi soustvarjamo bolj družbeno odgovorno dobavno verigo. Z ambiciozno zastavljenimi korporativnimi ESG cilji do leta 2030 stremimo k izboljšanju na obeh področjih - zmanjševanje celotnega ogljičnega odtisa in z izborom dobaviteljev zagotavljamo družbeno odgovornost skozi celotno dobavno verigo.

● **Kako v vašem podjetju spodbujate odgovorno ravnanje in transparentnost v nabavnih procesih?**

Osnova so dobro definirani procesi, integriran informacijski sistem in kontrolne

Uroš Primožič, direktor nabave skupine KANSAI HELIOS

točke na ključnih mestih. Kot del velikega korporativnega sistema so po eni strani zahteve lastnikov po odgovornem ravnanju in transparentnosti visoke, po drugi strani pa imamo priložnost izmenjave najboljših praks. Transparentnost ni enkratna naloga, temveč stalen proces izboljševanja, ki zahteva sodelovanje, zavedanje in podporo celotne organizacije.

● *ESG in trajnost sta v zadnjem obdobju temeljito spremenili delovanje nabav.*

● **Kako umetna inteligenca in digitalna orodja spreminjajo način delovanja v nabavi?**

Umetna inteligenca je danes ena bolj izpostavljenih tem, ki sicer ne bo rešila vseh izzivov, vendar predstavlja močno orodje za optimizacijo procesov in podporo pri odločanju. Najprej jo vidim kot veliko pomoč pri operativni nabavi; pri vseh definiranih in ponavljajočih se postopkih. Pri bolj strateških odločitvah pa kot močno analitsko orodje, ki bo lahko obravnavalo veliko število spremenljivk in možnih scenarijev. Verjamem, da

bodo človeške odločitve še naprej ključne, res pa je, da se razvoj odvija tako hitro, da nas na tej poti gotovo čakajo številna presenečenja in priložnosti, ki si jih danes še težko predstavljamo.

● **Kakšne kompetence bodo po vašem mnenju ključne za nabavnike prihodnosti?**

Tudi v prihodnje bodo morali uspešni nabavniki združevati več lastnosti, strateški pristop, pogajalske veščine, obvladovanje digitalnih orodij, trajnostno razmišljanje in podobno. Ključno pa bo sposobnost prilagajanja na spremembe in nenehno učenje. Delo v nabavi ni - in tudi v prihodnje ne bo - za tiste, ki si želijo rutine in stabilnosti.

● **Na kakšen način nabava v vašem podjetju ustvarja strateško vrednost?**

Kot del velike globalne korporacije Kansai Paint imamo možnost, da izkoristimo tako globalno moč kot vse lokalne in regionalne prednosti. Tako ostajamo prilagodljivi in hitro odzivni, kar je nujno v hitro se spreminjajočem poslovnem okolju. Z izbranimi dobavitelji krepimo dolgotrajne in tesne odnose, kar nam omogoča dostop do novih znanj in inovacij, brez izgube konkurenčnosti. V Sloveniji razpolagamo z zelo močnim

razvojnem oddelkom (132 zaposlenih), s katerim tesno sodelujemo pri iskanju inovativnih in optimalnih rešitev.

● **Kakšna so vaša pričakovanja glede prihodnjega razvoja nabavnih praks v naslednjih 3-5 letih?**

V prihodnje se bo vloga nabave v uspešnih podjetjih še povečevala - postala bo ena ključnih sil razvoja. Digitalizacija in umetna inteligenca bosta zmanjšali rutinsko naročanje, izboljšali napovedovanje potreb in upravljanje z zalogami, hkrati pa pospešili odzive na motnje v dobavnih verigah. Nabavniki bodo že v zgodnjih fazah razvoja izdelkov igrali pomembno strateško vlogo. S poglobljeno izbiro dobaviteljev bodo zmanjševali dobavna tveganja, uresničevali trajnostne usmeritve in ESG cilje, ter z empatijo in negovanjem odnosov omogočali trajna strateška partnerstva z dobavitelji.

V prihajajoči dobi digitalizacije in umetne inteligence bodo nabavniki še bolj pokazali svoj človeški obraz - empatijo, zaupanje, delovanje z integriteto in pogum za sprejemanje odločitev, ki ne temeljijo zgolj na številkah, temveč tudi na vrednotah.

PRIMER ODLIČNE PRAKSE: ČOKOLADNICA ZOTTER

»Trajnostna usmerjenost se dolgoročno izplača«

Josef Zotter v Belizeju s tretjo generacijo majevskih pridelovalcev kakava

Mnogi Slovenci se radi odpravimo na izlet do čokoladnice Zotter. Gre namreč za edinstven prikaz, le slabo uro vožnje oddaljen od Šentilja, kako poteka proizvodnja čokolade »od kakavovega zrna do tablice čokolade«, med ogledom pa lahko okušamo različne okuse čokolade in proizvode. Po tem ogledu se lahko sprehodimo še po domačem živalskem vrtu, ki velja za »užitnega« (Essbares Tiergarten), saj prikazuje, od kod prihaja naša hrana in kako se goji živali na njim primeren način. Toda Zotter je poleg tega še vrhunski primer, kako pravilno trajnostno zasnovati celotno podjetje.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

Vsa proizvodnja čokolade je pri Zotterju zasnovana 100 % »bio in fair«, vzpostavljeno imajo ekološko kmetovanje. Za proizvodnjo uporabljajo biocertificirane in po načelu pravične trgovine pridobljene surovine. Lastnik in ustanovitelj podjetja Josef Zotter pozna svoje dobavitelje kakavovih zrn, je z njimi v rednem stiku in ceni dolgoročno sodelovanje. Večina jih dela na manjših kmetijah. Zotter kakavovih zrn namreč ne kupuje na plantažah. Kakavovci rastejo pri ekoloških kmetih v mešanih nasadih skupaj s poprom, bananami, mangom idr.

Pri dobavi štejejo visoka kakovost,

zanesljivost dobave in ekološki transport. To velja tudi za druge surovine, ki jih potrebujejo za proizvodnjo. Če je le mogoče, jih nabavijo regionalno. Tako na primer letno uporabijo milijon litrov svežega mleka iz Tirolske.

Cilj je postati energetsko samozadostni

Pri Zotterju uporabljajo alternativne vire energije. Imajo nameščeno lastno sončno elektrarno, toplotne črpalke za izkoriščanje

odvečne toplote iz proizvodnih strojev, imajo toplarno, za katero uporabljajo lesne sekance iz njihovega lastnega gozda. Vzpostavljen imajo namakalni sistem z deževnico. Pri proizvodnji optimizirajo procese, da znižujejo porabo energije. Za čiščenje že leta uporabljajo biorazgradljiva sredstva z ekološkim certifikatom.

Ves čas zmanjšujejo količino odpadkov v procesih. Tiste, ki vendarle nastanejo, ustrezno odstranijo ali reciklirajo. Zanimiv primer so lupine kakavovih zrn, ki jih deloma uporabijo za kurivo v lastni elektrarni in deloma kot zastriko na gredah.

Skrb za planet na vsakem koraku

Za proizvode uporabljajo visok odstotek embalaže iz obnovljivih surovin. Embalaža je potiskana z rastlinskimi barvami v tiskarni, ki ima okoljski certifikat. Zavestno so se odrekli sijajnemu premazu na embalaži. Za polnilo pri pošiljanju po pošti uporabljajo koruzni škrob ali papir. Vsa embalaža je sicer razvita tako, da se natanko prilagaja izdelkom. V Avstriji je partner za dostavo pošiljk avstrijska pošta, ki ima ustrezno okoljsko politiko.

Službena vozila so že večinoma električna, zaposlenim so na voljo še e-kolo, e-motor in e-skuter. Polnilnica za električna vozila je na voljo tudi za obiskovalce.

»Naš uspeh je prijazno gospodarstvo«

Filozofija podjetja stavi na »človeškost«, spodbujanje talentov, krepitev občutka pripadnosti in skrb za dobre odnose. Zotter je že večkrat dejal, da je uspeh podjetja prijazno gospodarstvo (Kindness Economy). Število bolniških staležev je pri Zotterju pod povprečjem. »Zlata vredni so delavci, ki so pri nas že 15 ali 20 let. Ti vedo vse, znajo vse, razumejo, za kaj nam gre. To je največji kapital podjetja,« je v enem od intervjujev dejal Josef Zotter, ki tudi poskrbi, da okrog 240 zaposlenih vsak dan dobi bio zajtrk in kosilo, v času poletnih počitnic pa je organizirano tudi varstvo za otroke zaposlenih. V podjetju je zaposlenih tudi kar nekaj družinskih članov iz iste družine, bodisi gre za zakonske partnerje, za sestre in brate ali celo za cele družine.

Ker gre resnično za vzoren primer trajnostno zasnovanega podjetja, smo se v vprašanji o odločitvah, ki so pripeljali do takšnega načina razmišljanja in delovanja, obrnili na Josefa Zotterja, ustanovitelja podjetja, in »glavo družine«. V podjetju so namreč tudi pri njih zaposleni vsi člani družine.

● **Vaša okoljska izjava se bere kot učbenik za podjetja, kako naj svoje poslovanje in delovanje zastavijo trajnostno. Je bila misel na trajnostno delovanje pri vas vsajena že v sam začetek čokoladnice ali ste ta način delovanja razvijali postopoma?**

Čokolado sem začel izdelovati v 90. letih. Takrat je bil trg zelo majhen, izbira je bila majhna in vse je imelo zelo podoben okus. V želji, da bi to presegal, sem leta 2004 prvič odpotoval v Nikaragvo, kjer pridelujejo kakav. Bil sem presenečen nad tem, kako

Josef Zotter velja za enega najbolj inovativnih podjetnikov

slabo je šlo pridelovalcem kakava, in spoznal sem, da če pridelovalcu kakava ne gre dobro, tudi jaz ne bom dobil dobre kakovosti. Zato smo v Nikaragvi začeli svoj prvi projekt »Kakovost namesto revščine«. Z izboljšanjem kakovosti, enakopravno izmenjavo in pravičnim plačilom se ustvari situacija, v kateri zmagata obe strani, zato smo istega leta postali partner v pravični trgovini. Ko smo leta 2007 odprli tovarno za proizvodnjo čokolade iz kakavovih zrn, je bil prehod na ekološko kmetovanje logična posledica. Zdaj lahko kot izdelovalec izdelkov od zrn do tablice sami izbiramo kakovost kakavovih zrn in vseh drugih sestavin ter vemo, kaj se uporablja v naših izdelkih. Tako lahko vplivamo tako na kakovost kot na okus in seveda imamo neverjetne možnosti za razvoj novih izdelkov in uvajanje inovacij, kot so čokolade z alternativnimi sladili, kot je sladkor iz dateljnov, ali temne mlečne čokolade brez sladkorja.

To ne bi bilo mogoče, če bi uporabljal polizdelke. Vedno mi je bilo pomembno, da uporabljam visokokakovostne surovine in pri kakovosti sestavin ne varčujem. V zadnjih letih smo v našem proizvodnem obratu v Riegersburgu nenehno vlagali v pridobivanje alternativne energije in si prizadevali za čim bolj energetske učinkovito proizvodnjo. Danes sami proizvedemo 60 % potrebne energije - tako smo neodvisni od nihanja cen energije in potrjujemo, da je trajnostno upravljanje tudi uspešno. Za podjetnika je to seveda pomemben vidik upravljanja podjetja. Ne gre za izpolnjevanje minimalnih zahtev, temveč za to, da naredimo največ, kar je mogoče, potem je podjetje zdravo, dobro pa je tudi okolju in ljudem. To bi moral biti cilj vseh nas.

● **Kakšno vlogo ima pri tem vaš okoljski tim?** Okoljska ekipa sama ne izvaja ukrepov, temveč gre za celostno ravnanje vseh zaposlenih. Skrbno moramo ravnati s surovinami,

optimizirati delovne procese in vsak mora prevzeti odgovornost na svojem področju. Če se trajnostni razvoj vsiljuje od zgoraj, ne da bi se vsak posameznik zavedal svoje odgovornosti in svoje vloge v podjetju, ne bo deloval. Trajnost je lahko uspešna le kot skupni projekt v vsakodnevem ustvarjalnem procesu z vsemi in za vse. Okoljska ekipa nato zbere vse podatke in dejstva ter preveri, ali smo dosegli svoje cilje. Seveda kot strokovnjaki pazijo tudi na nadaljnje procese optimizacije, ki jih je mogoče v prihodnosti izboljšati.

● **Kaj bi svetovali podjetjem, ki se sicer zavedajo, da bo slej ko prej treba stopiti na pot trajnosti, a pri tem še omahujejo, zlasti iz stroškovnega vidika?**

Ne smemo prelagati odgovornosti na družbo in se zanašati na subvencije. Vsak posameznik, vključno s podjetji, je odgovoren za varstvo okolja in sprejetje ustreznih ukrepov. Dolgoročno se to seveda izplača tudi finančno. Toda mnoga podjetja so usmerjena k ustvarjanju dobička in morajo svojim upravnim odborom ali drugim finančnim podpornikom izplačevati dividende. To podjetja oropa njihovih rezerv in ni zdrava podjetniška kultura. Podjetja morajo načrtovati dolgoročno in rasti počasi, potem bodo tudi okoljska vprašanja našla mesto v strategiji podjetja.

● **Kakšne vrednote vas vodijo pri vašem poslovanju in delovanju?**

Odgovorni smo za ljudi, okolje in živali. Seveda želimo biti kot podjetje uspešni tudi v prihodnosti, vendar ne želimo za vsako ceno ustvariti največjega dobička.

Imamo lastno ekološko kmetijo, ki z mesnimi izdelki oskrbuje naš gostinski del in tudi jedilnico za zaposlene. Vsem nudimo

Družina Zotter trenutno proizvaja več kot 500 vrst čokolade in čokoladnih izdelkov, za katere uporabijo več kot 400 različnih bio-sestavin.

brezplačno ekološko hrano in brezplačno pijačo. To seveda stane veliko denarja, vendar smo z zagotavljanjem dobre ekološke prehrane našim zaposlenim uspeli znatno zmanjšati število bolniških odsotnosti, kar koristi podjetju in zmanjšuje stroške drugje. Zato je moj moto: maksimiranje človečnosti je verjetno naša največja pridobitev!

● **Veliko vam pomeni, da vaši zaposleni radi prihajajo na delo. Kako poskrbite za to?**

Zaposlenim nudimo brezplačno ekološko hrano, brezplačno pijačo, vključno s kavo, in celo brezplačno varstvo otrok med poletnimi počitnicami. Gre za priznanje in seveda si vsakdo želi, da bi njegovo delo imelo smisel. Ponujamo rotacijo delovnih mest in dialog med oddelki, kar naredi delo zanimivo in poveča medsebojno razumevanje. Zaradi tega imamo zelo nizko stopnjo fluktuacije in lahko zagotovimo, da pomembno znanje ostane v podjetju in da ima podjetje koristi od izkušenj dolgoletnih zaposlenih.

● **Kako poskrbite za dobrobit vaših dobaviteljev? Videti je, da jih osebno poznate. Kako vzdržujete odnose z njimi, glede na to, da so po več kot 6.000 km oddaljeni od vas?**

Z današnjo tehnologijo Facetime, e-pošto in aplikacijo WhatsApp to ni nobena težava. Če se poznate, lahko zelo dobro ohranjate stike tudi brez rednih osebnih srečanj. Pomembno je dolgoročno partnerstvo, v katerem se gradi zaupanje, in seveda pošteno, zanesljivo plačilo. Če je partner lahko prepričan, da mi bo v naslednjem letu lahko prodal dobro kakovost po visoki ceni, se bo potrudil, da bo kakovost ohranil, v najboljšem primeru morda celo izboljšal - in takrat bosta obe strani sklenili dober posel.

● **Kakšne načrte na področju trajnosti še imate? Pred časom vam je na primer uspelo s prizadevanji za dostop do čokoladnice z javnim prevozom.**

Želim si, da bi bilo podjetje 100-odstotno energetska samozadostno, kar bi bil velik korak naprej. Veliko smo že dosegli z javnimi prometnimi povezavami za obiskovalce, vendar je vedno pomembna zadnja milja. V mestih je infrastruktura povsem drugačna, tukaj na podeželju pa je treba še veliko narediti in v bližnji prihodnosti ne bo hitre rešitve. Vendar si še naprej prizadevamo za to. Našim obiskovalcem ponujamo štiri postaje za polnjenje e-polnilnic in polnilnice za e-kolesa.

● **Vaša zgodba s slaščičarnami v Gradcu se ni dobro končala, zdaj pa lahko spremljamo izjemno uspešno zgodbo s čokoladnico. Kaj je torej recept za poslovni uspeh, potem ko ste okusili obe plati medalje?**

Neuspeh ni zabaven in ni bil prijetna izkušnja. Najbolj me je prizadelo, ko si moj oče ni več upal v cerkev, ker so ljudje govorili. Takrat smo imeli posojila in smo prehitro rasli. V svojem drugem življenju kot podjetnik sem se stvari lotil drugače. Vlagali smo le tisto, kar smo prej zaslužili, in rasli počasi, a zdravo. Vedno smo poskrbeli za finančne rezerve, nikoli nismo varčevali pri kakovosti surovin in vlagali predvsem v inovacije izdelkov. Izdeloval sem samo izdelke, ki so se mi zdeli zanimivi. Če bi vprašal trg, ali si kdo želi čokolado »GrammelNussn« (gre za čokolado s kombinacijo naribanih ocvirkov in lešnikovega nugata, op. a.), bi bil odgovor jasn. Kljub temu smo jo izdelali in že vrsto let je prodajna uspešnica.

»Digitalizacija omogoča boljše odločanje, hitrejšo odzivanje in zmanjšanje stroškov vzdrževanja«

Vzdrževanje je pogosto skriti del proizvodnih procesov, brez katerega pa ne bi bilo prave učinkovitosti in delovanja naprav. Zato je še kako pomembno za zagotavljanje in doseganje trajnostnih ciljev, predvsem z vidika zmanjševanja emisij in rabe energije, odpadkov ter varnega delovnega okolja. Kot pravi Boštjan Podkrajšek, direktor PE Vzdrževanje in energetika v družbi Cinkarna Celje, d.d., med najsodobnejše pristope sodijo prediktivno vzdrževanje, ki temelji na analizi podatkov, IoT senzorika za spremljanje stanja v realnem času in uporaba umetne inteligence za analizo trendov okvar. V okviru informacijskega sistema Moja Cinkarna pa so z aplikacijo Prijava okvare tudi zaposlenim omogočili prijavo okvar v realnem času. Izziv pridobivanja mladih zavzetih za tehnične poklice rešujejo na različne načine.

● **Vzdrževanje industrijskih procesov je ključnega pomena za zagotavljanje nemotnega in varnega delovanja različnih sistemov, strojev in naprav. Kako v Cinkarni Celje pristopate k vzdrževanju in kako je organizirano? Za koliko strojev in opreme skrbi vaša ekipa vzdrževalcev?**

V Cinkarni Celje je vzdrževanje organizirano kot strateška podpora proizvodnim procesom. Ekipa vzdrževalcev skrbi za več kot 4.500 kosov opreme, od kritičnih tehnoloških naprav do podpornih sistemov. Vzdrževanje je razdeljeno na več manjših organizacijskih enot – operativnega vzdrževanja (mehansko, elektro, avtomatizacija/regulacije/meritve), centralnih delavnic, priprave dela, investicije, vodenje procesov – in izvaja tako preventivno kot korektivno vzdrževanje.

● **S katerimi ključnimi izzivi se soočate pri vzdrževanju?**

Ključni izzivi vključujejo zagotavljanje visoke razpoložljivosti in zanesljivosti delovne

opreme, z zagotavljanjem kompetentnih vzdrževalcev ter uporabo sodobnih digitalnih orodij v tradicionalnih vzdrževalnih pristopih.

● *Ključni izzivi vključujejo zagotavljanje visoke razpoložljivosti in zanesljivosti delovne opreme.*

● **Redno vzdrževanje prispeva k optimizaciji tehnoloških procesov in trajnostnosti, predvsem z vidika zmanjšanega vpliva na okolje in zagotavljanja varnosti zaposlenih. Pri katerih trajnostnih ciljih Cinkarne Celje igra vzdrževanje ključno vlogo oz. kako je vpeto v celotno trajnostno delovanje podjetja?**

Vzdrževanje posredno prispeva k

izpolnjevanju trajnostnih ciljev Cinkarne Celje, predvsem na področjih zmanjševanja emisij in porabe energije, zaradi učinkovitejšega in optimalnega delovanja naprav. Vlogo ima tudi pri podaljševanju življenjske dobe naprav, kar zmanjšuje odpadke, pri zagotavljanju varnosti zaposlenih z rednim pregledovanjem kritične opreme, z nego olja za naprave pa posledično podaljšujemo uporabo naprav in zmanjšujemo porabljene količine, kar znižuje emisije. Z izobraževalnimi vsebinami skrbimo za stalen razvoj naših zaposlenih.

● **V preteklem letu ste v Cinkarni Celje v PE Titanov dioksid pričeli s projektom uvajanja Sistema odličnosti, ki temelji na principih vitke proizvodnje. Kako to spreminja delovne procese in procese vzdrževanja? Kakšni so pričakovani cilji?**

V skladu s projektom Sistema odličnosti, ki temelji na principih vitke proizvodnje (Lean), na področju vzdrževanja uvajamo pristope TPM (Total Productive Maintenance), ki

spodbujajo večje sodelovanje operaterjev pri vzdrževanju z avtonomnim vzdrževanjem, večji je poudarek na načrtovanem oziroma planiranem vzdrževanju, kar zmanjšuje ne-potrebne posege. S pomočjo vzdrževanja po stanju je cilj zmanjšanje zastojev, povečanje učinkovitosti (OEE) in krepitev kulture nenehnih izboljšav.

- *V industriji se uveljavlja koncept Smart Maintenance, ki temelji na realnočasovnem zbiranju podatkov.*

● Z odkrivanjem nepravilnosti je lahko področje vzdrževanja tudi pobudnik inovacij, ki vodijo do izboljšav. Kateri so najsodobnejši pristopi k vzdrževanju? Kakšno vlogo imata pri tem digitalizacija, umetna inteligenca?

Med najsodobnejše pristope sodijo prediktivno vzdrževanje, ki temelji na analizi podatkov (npr. vibracij, temperature), IoT senzorika za spremljanje stanja v realnem času in uporaba umetne inteligence za analizo trendov okvar – diagnostika in priporočila ukrepov. Digitalizacija omogoča boljše odločanje, hitrejše odzivanje in zmanjšanje stroškov vzdrževanja.

- Učinkovito upravljanje tveganj in prepoznavanje priložnosti je sestavni del odpornosti in prilagajanja podjetja na spremembe v okolju. Katera ključna tveganja in priložnosti prepoznavate na področju vzdrževanja?

Na področju vzdrževanja prepoznavamo tveganja, kot so okvare ključne opreme in s tem povezani izpadi proizvodnje, staranje opreme, ki zahteva obnovo ali zamenjavo, ter kibernetske grožnje, posebej pri povezani avtomatizaciji in SCADA sistemih.

- Kako varni so sistemi za vzdrževanje pred različnimi kibernetskimi napadi?

Zavedamo se, da nismo imuni na kibernetske grožnje in v ta namen izvajamo več različnih aktivnosti, da bi tveganja minimizirali. Komunikacija med poslovnimi sistemi in SCADA sistemi je strogo ločena in zelo omejena. Izvajamo redne preglede in penetracijske teste, s katerimi preverjamo ustreznost vzpostavljenih mehanizmov in iščemo priložnosti za izboljšave.

- Za učinkovito vzdrževanje, ki omogoča tudi učinkovitejše delovanje proizvodnje, je pomembno ustrezno planiranje. Na podlagi česa planirate načine in čase vzdrževanja ter kako si pri načrtovanju pomagata z ustrezno programsko opremo?

Vzdrževanje se načrtuje na podlagi zgodovine posegov in plana preventivnega vzdrževanja, analize kritičnosti opreme, na podlagi online meritev s senzorji in na podlagi zakonskih zahtev. Trenutno smo v fazi prenove vzdrževalnega informacijskega sistema, tako da si pri planiranju del pomagamo z obrazci narejenimi v Microsoft

Excel orodju. Informacije pa seveda črpamo iz vzdrževalskega sistema in aplikacije Moje Cinkarne.

● Pri vzdrževanju se pojavlja množica podatkov in informacij. Digitalizacija procesov vzdrževanja prispeva k povečanju produktivnosti in zmanjšanju zastojev v proizvodnji. Kakšni so trendi na tem področju v vaši industriji? Kateri so ključni podatki, ki jih spremljate in kako je v vaše sisteme vključeno zbiranje podatkov v realnem času, ki omogoča hitrejšo odzivanje na okvare?

V industriji se uveljavlja koncept Smart Maintenance, ki temelji na realnočasovnem zbiranju podatkov. V Cinkarni Celje že uvajamo določene sisteme, predvsem online informacije o stanju ležajev na rotirajočih se delih ključne opreme, kot so razni ventilatorji, črpalke in elektro motorji. V proizvodnji spremljamo številne signale, ki jih lahko kasneje analiziramo. Smo sredi projekta nadgradnje procesa vzdrževanja, ki bo omogočal centralno spremljanje KPI-jev (MTTR, MTBF, OEE) ter uporabo mobilnih naprav in senzorike za izboljšano odzivnost in večjo transparentnost podatkov.

● *Izvajamo projekt za prenos znanja, kjer ciljno prenašamo znanje iz starejše generacije na mlajše.*

● Za zaposlene ste vzpostavili mobilno aplikacijo Prijava okvare – Modul vzdrževalnega informacijskega sistema v Moji Cinkarni. Aplikacija omogoča hitro in preprosto prijavo okvar po mobilnem telefonu ali namizni aplikaciji, s tem pa tudi hiter odziv za odpravo okvare. Kako aplikacija prispeva k izboljšanju kakovosti vzdrževalnih procesov?

Z aplikacijo »Prijava okvare« smo omogočili prijavo okvar v realnem času. To omogoča predvsem, da lažje planiramo posege, saj sedaj dobimo bolj točne informacije, ki nam pomagajo pri določanju prioritet. Na podlagi teh informacij tudi prepoznavamo kritično opremo za vpliv na produktivnost, informacije pa vplivajo na planiranje in postavljanje prioritet.

● Koliko so zaposleni aktivni pri sporočanju okvar?

Zaposleni vse pogosteje uporabljajo aplikacijo – dnevno se zabeleži več deset prijav, kar povečuje transparentnost in učinkovitost

Boštjan Podkrajšek, direktor PE Vzdrževanje in energetika v družbi Cinkarna Celje, d.d.

odziva. Aplikacijo so prepoznali kot orodje za hitro sporočanje anomalij, saj jim omogoča hitro izbiranje področja in hitro vstavljanje slik.

● *Z aplikacijo »Prijava okvare« smo omogočili prijavo okvar v realnem času.*

● Tako kot pri mnogih tehniških poklicih se tudi na področju vzdrževanja soočate z izzivom pridobivanja mladih talentov. Kako rešujete ta izziv in kakšen je vaš pristop k iskanju, usposabljanju mladih kadrov na področju vzdrževanja?

Res je, tudi mi se soočamo z izzivom pridobivanja mladih zavzetih za tehnične poklice. Izziv skušamo reševati na več načinov. Eno je s štipendijskimi shemami in sodelovanjem s tehničnimi šolami, s čimer skušamo motivirati mlade, da se ne samo odločajo za tehnični poklic, ampak tudi za delo pri nas. Mladim ponujamo opravljanje počitniškega

delo, diplomskih in magistrskih nalog ter izvajanje prakse. Na takšen način spoznajo nas in naše okolje in se kasneje lažje odločijo za delo v našem kolektivu. Udeležujemo se raznih kariernih sejmov, organiziramo dneve odprtih vrat, o poklicih v Cinkarni Celje pa seznanjamo ciljno skupino tudi preko socialnih medijev. Trenutno izvajamo projekt za prenos znanja, kjer ciljno prenašamo znanje iz starejše generacije na mlajše.

● Ali mlade vključujete tudi v izvajanje konkretnih projektov?

Mladim ponujamo tudi hitro vključitev v projekte, da se lahko čim prej vključijo v delovni proces. To jim daje občutek, da lahko pomagajo pri spremembah in da njihovo delo šteje, kar je dodatna motivacija. Ponujamo jim ne samo interna izobraževanja, ampak tudi zunanja izobraževanja, tako v Sloveniji kot v tujini. Omogočamo jim tudi nadaljevanje šolanja. Organiziramo ogled različnih strokovnih sejmov po tujini, kar jim daje občutek vrednosti in možnost za pridobivanje dodatnih znanj. Povezujemo se z različnimi podjetji in jih spodbujamo k povezovanju.

UMETNA INTELIGENCA IN ESG

Orodja, s katerimi si lahko olajšamo ali izboljšamo delo

Z orodji umetne inteligence (UI, angl. artificial intelligence, AI) lahko podjetja izboljšajo upravljanje in vodenje področja ESG (okolje, družba, upravljanje) na več načinov. V uporabi je več orodij, ki so specializirana za enega ali več vidikov upravljanja. Za hiter začetek brez kompleksne infrastrukture večina uporablja ChatGPT, Excel + UI dodatki in Sustain.Life.

MAG. VANESA ČANJI

Z UI lahko avtomatiziramo zbiranje podatkov iz različnih virov (npr. interni sistemi, dobavitelji, regulatorna poročila, družbeni mediji) ter omogočimo sprotno in celovito analizo ESG kazalnikov. Primeri tovrstne uporabe so na primer: prepoznavanje emisij CO₂ po oddelkih oziroma projektih, spremljanje raznolikosti zaposlenih skozi čas ali analiza skladnosti z regulativo.

Z uporabo strojnega učenja lahko UI napoveduje ESG tveganja in priložnosti. Lahko napove okoljska tveganja (npr. energetska poraba, vpliv vremenskih dogodkov), oceni tveganja v dobavni verigi (npr. kršitve človekovih pravic) ali modelira vplive ESG strategije na prihodnjo uspešnost podjetja.

UI lahko pomaga podjetju pri generiranju ESG poročil z avtomatskim zajemom podatkov, oblikovanjem besedil in preverjanjem skladnosti. Poročilo lahko z orodjem UI vsebinsko prilagodimo različnim deležnikom (npr. vlagatelji, regulatorji, potrošniki).

Podjetja lahko orodja umetne inteligence uvedejo v nadzorne sisteme, ki v realnem času zaznavajo odstopanja ali kršitve ESG politik. Avtomatsko lahko zaznavajo ne-transparentne prakse v upravljanju. Izvajajo lahko UI-podprto spremljanje družbenih medijev v povezavi z ugledom podjetja. Spremljajo lahko spoštovanje notranjih ESG smernic.

UI lahko v podjetju služi tudi kot orodje za podporo odločanju v ESG strategijah. Vodstvo lahko s takim orodjem oceni, kateri trajnostni ukrepi imajo največji ROI. Lahko določi načine optimizacije trajnostne dobavne verige in usklajuje ESG cilje z dolgoročno poslovno strategijo.

Nekatere raziskave in študije primerov kažejo, da je uporaba UI pri upravljanju in poročanju ESG obetavna in že daje rezultate, vendar je stopnja uspešnosti odvisna od več dejavnikov, kot so velikost podjetja, kakovost podatkov, digitalna zrelost in jasnost ESG strategije. Raziskava PwC (2023 ESG Tech Survey) kaže, da 66 % podjetij, ki uporabljajo UI za ESG poročanje, poroča o

Ime orodja	Namen/uporaba	Ključne funkcije	Za koga je primerno
Microsoft Cloud for Sustainability	Zbiranje, analiza, poročanje ESG	UI analitika emisij, sledenje porabi, ESG dashboardi, povezava s podatkovnimi viri (IoT, ERP)	Srednja do velika podjetja
Datamaran	ESG tveganja in skladnost	UI za prepoznavo tveganj v dokumentih, regulativa, benchmarking	Podjetja z regulatornimi obveznostmi
Clarity AI	ESG ocenjevanje in investicijski vpogled	UI za oceno ESG uspešnosti podjetij, družbeno-okoljski vpliv, skladnost s standardi	Finančne institucije, večja podjetja
SASB Standards Navigator + NLP orodja	ESG razkritja	Uporaba UI za razvrščanje ESG vsebin glede na SASB standarde	Podjetja, ki poročajo po SASB
Workiva (s CSRD/GRI moduli)	ESG poročanje	UI generiranje vsebin, sledenje skladnosti, povezava s podatki	Velika podjetja in ESG poročevalci
Cradl AI	Izvleček podatkov iz dokumentov	Uporaba UI za izvleček ESG podatkov iz poročil, PDF-jev, e-pošt	Srednja podjetja, svetovalci
GHG Protocol tools (z AI razširitvami)	Izračun ogljičnega odtisa	Napredna UI podpora pri Scope 1, 2, 3 izračunih	Podjetja z okoljskimi cilji
FigBytes	ESG platforma s fokusom na trajnost	UI za povezavo med cilji, ukrepi in poročili; vizualizacija	Organizacije z dolgoročno ESG strategijo
Sustain.Life	Poročanje in usposabljanje	UI za avtomatizirano ESG zbiranje, vmesniki za zaposlene, ESG LMS	MSP, ki začenjajo z ESG
OpenAI (ChatGPT + API)	UI pomočnik pri ESG vsebinah	Uporaba za ESG tekstovno generiranje, analiza dokumentov, pomoč v realnem času	Prilagodljivo – za vse velikosti podjetij

Pregled nekaterih razširjenih UI orodij in njihova uporabnost za ESG

Vrsta rešitve	Cena (€ letno)	Za koga je primerna	Primeri orodij
Lahke rešitve (SaaS, no-code UI)	1.000–10.000	MSP, začetniki v ESG	Sustain.Life, ChatGPT API, Cradl
Modularne platforme z ESG funkcijami	10.000–50.000	Srednje velika podjetja	FigBytes, Microsoft Cloud for Sustainability
Napredne ESG + UI platforme (enterprise)	50.000–250.000+	Večja podjetja, regulirana industrija	Workiva, Datamaran, Clarity AI

Povzetek cenovnih razredov UI orodij za ESG (letno).- kombinacija javno dostopnih podatkov in primerov iz prakse (služi kot ilustracija, ni natančna ponudba).

večji natančnosti in krajši pripravi poročil. Podjetja, ki uporabljajo UI za ESG, poročajo o 30 do 50 % hitrejšem zaznavanju tveganj v dobavni verigi (McKinsey (2022). KPMG ESG Insights (2024) pa ugotavlja, da je UI postal ključno orodje za spremljanje ESG indikatorjev v realnem času. Multinacionalna Unilever uporablja UI za sledenje trajnosti dobaviteljev in poroča o 20 % zmanjšanju okoljskih kršitev v zadnjih dveh letih.

Izzivi in omejitve uporabe UI za ESG

Pri uporabi umetne inteligence na področju ESG se podjetja srečujejo z več izzivi in omejitvami. Med najpomembnejšimi se izpostavljajo razdrobljeni in nepopolni podatki, s katerimi razpolagajo ali do njih dostopajo. V praksi se pogosto pojavijo težave pri

interpretaciji ESG standardov in predpisov: napačno razumevanje vodi k napačnemu interpretiranju ali odločanju. Številne dileme predstavlja enoznačno merjenje ROI ESG UI rešitev. Še vedno pogost izziv je tudi nizka notranja usposobljenost za uporabo orodij umetne inteligence v podjetjih.

Uspešna uporaba

Študije primerov kažejo, da je najuspešnejša uporaba orodij umetne inteligence na področju ESG v tistih podjetjih, ki že imajo ESG podatke in cilje ter imajo velik notranji pritisk po skladnosti z zakonodajo (npr. CSRD, SFDR). Pomemben dejavnik uspešnosti je podpora vodstva za ESG strategijo. Hkrati je zelo pomembno, da so rešitve UI integrirane z obstoječimi poslovnimi orodji (npr. ERP, BI, CRM).

Cena uporabe orodij umetne inteligence

Strošek uporabe UI za ESG je zelo različen in je odvisen od obsega uporabe, vrste orodja in stopnje integracije. V preglednici je pregled cenovnih razredov in primerov.

VIRI:

PwC ESG Tech Survey (2023) – analizira uporabo digitalnih orodij in UI za ESG v več kot 1000 podjetjih globalno.

McKinsey & Company – ESG and Advanced Analytics Report (2022) – prikazuje učinek strojnega učenja pri ESG tveganjih in vplivu na dobavno verigo.

KPMG ESG Insights (2024) – aktualno poročilo o uporabi UI za trajnostno poročanje, skladnost in strateško upravljanje.

Učinkovita interna komunikacija je most med vizijo podjetja in potrebami zaposlenih

Zaposleni želijo razumeti delovanje, spremembe in odločitve v podjetju. To jim daje občutek pripadnosti in da so tudi sami del celote – njeni soustvarjalci. Sašo Sever, vodja oddelka za upravljanje odnosov z javnostmi v Zavarovalnici Triglav, ključ v dobrem internem komuniciranju vidi v povezovanju potreb sodelavcev in usmeritev podjetja. Interni komunikator mora biti pri svojem delu pristen, iskren in spoštljiv, komunikacija mora biti jasna in razumljiva. Iz arhetipa vladarja so v Skupini Triglav tudi na področju internega komuniciranja pristopili v novi vlogi suverenega skrbnika, z bolj sproščenim pristopom in z odprtostjo za zgodbe sodelavcev, ki so postali osrednji del komunikacije nove strategije znamke delodajalca. Z internim projektom Festival idej so zaposlenim omogočili, da s svojimi izkušnjami in vpogledi predlagajo konkretne rešitve za izboljšave. Glede na to, da zaposleni pripadajo štirim različnim generacijam, je eden večjih izzivov najti prave poti in načine za prilagojeno komunikacijo.

● **Prejeli ste priznanje za osebnost internega komuniciranja leta 2025. Gre za priznanje vrlinam komuniciranja, s katerimi ste uspeli povezati zaposlene ter z njimi premikati meje mogočega. Kakšen je vaš strateški pristop k internemu komuniciranju?**

Razumem, da je interno komuniciranje pomemben steber poslovnega uspeha, zato iščemo rešitve na vprašanji: kaj potrebuje podjetje in kaj zaposleni. V preseku teh odgovorov je ključ uspeha. V našo interno komunikacijo vključujemo zaposlene kot (so) ustvarjalce vsebin, nastopajoče in ambasadorje vrednot podjetja, s tem pa krepimo (tudi) njihovo pripadnost in zavzetost. Lahko rečem, da v Triglavu spretno plujemo med poslušanjem sodelavcev in naslavljanjem njihovih potreb ter usmeritvami podjetja, hkrati pa agilno sledimo tehnološkim in vsebinskim trendom.

● **Kaj rabijo zaposleni?**

Zaposleni potrebujejo jasno, transparentno in pravočasno posredovanje informacij, da razumejo spremembe in razloge zanje, občutek, da je njihovo delo del večje celote, kar

bi lahko poimenovali kot delo s smislom, ter varno, spoštljivo in spodbudno delovno okolje. Na to znatno vpliva tudi komuniciranje, ki je pri nas postalo soustvarjalec organizacijske kulture, razvoja kompetenc in vrednot ter utrjevanja blagovne znamke delodajalca. Lanski rezultati merjenja organizacijske vitalnosti to potrjujejo: 57 odstotkov sodelavcev je zelo zavzetih, tretjina sodelavcev je korporativnih ambasadorjev, 73 odstotkov sodelavcev pa pravi, da je lepo biti zaposlen v Skupini Triglav.

● **Poudarjate povezanost interne komunikacije s poslovno strategijo podjetja.**

Res je. Ključno je, da je interna komunikacija poravnava s poslovno strategijo. To pomeni, da izhaja iz in podpira poslovne oziroma strateške cilje organizacije, sporočila pa so usklajena z vizijo, poslanstvom in vrednotami podjetja. Poleg tega je pomembno, da so cilji internega komuniciranja jasno opredeljeni, izbrati je treba tudi prave kanale in orodja za prenos informacij.

● **Katere, na primer?**

Najboljša je kombinacija formalnih (intranet, e-novice, interni novičnik, sestanki, letni razgovor) in neformalnih kanalov (klepeti, interni dogodki). Vedno bolj se v interni ekosistem vključujejo tudi razna digitalna orodja (Teams in druge aplikacije za zaposlene), predvsem v primeru hibridnih in razpršenih delovnih okolij. Ne smemo pa pozabiti na osebno komunikacijo, predvsem v primeru sprememb, ko denimo vodje postanejo prenašalci ključnih sporočil.

● *Zaposleni potrebujejo jasno, transparentno in pravočasno posredovanje informacij.*

Sašo Sever, vodja oddelka za upravljanje odnosov z javnostmi v družbi Zavarovalnica Triglav, d.d.

● *Interna komunikacija je »ekipni projekt«.*

● **Del vaše poslovne strategije je tudi trajnostnost. Kako v interno komunikacijo vključujete vidike trajnostnosti oziroma okolja, družbe in upravljanja (ESG)?**

S trajnostno usmerjenostjo na okoljskem, družbenem in upravljaljskem področju udeležujemo poslanstvo Skupine Triglav, da ustvarjamo varnejšo prihodnost. Tudi naše komunikacijske aktivnosti na tem področju so zelo raznolike. Od komunikacije številnih uspešnih zgodb na področju sponzorstev, do projektov, kot so Mladi upi, Otroci Triglava, Osvežitvene vožnje, Naj planinska pot, Triglav tek idr. Pod okriljem trajnostne pobude Zavarujmo prihodnost že drugo leto zapored organiziramo tudi delavnice, na katerih klubom, društvom, zvezam in ostalim, s katerimi sponzorsko in drugače sodelujemo, pomagamo (po)iskati odgovore na nekatera pomembna finančna vprašanja in izzive, s katerimi se ukvarjajo in bodo za njih še bolj pomembni po zaključeni karieri oziroma v prihodnosti. O vseh teh aktivnostih ozaveščamo tudi sodelavce in jih vabimo k aktivni udeležbi. Vsak mesec jih spodbujamo h krvodajalskim akcijam, organiziramo

preventivne delavnice, naši teambuildingi pa so usmerjeni v prostovoljstvo in imajo dobrodelno noto, s čimer širimo pozitivno vzdušje in krepimo zadovoljstvo med interno javnostjo.

● *Ključno je, da je interna komunikacija poravnava s poslovno strategijo.*

● **Interno komuniciranje je pomemben dejavnik razvoja korporativne kulture, priпадnosti in uresničevanja vizije podjetja. Kako z internim komuniciranjem povežete oddelke, zaposlene, znanja in kompetence?** Blizu mi je razmišljanje, da je učinkovita interna komunikacija most med vizijo podjetja in potrebami zaposlenih. Dober komunikator namreč razume cilje organizacije,

a pozna, ceni in upošteva tudi sodelavce, tematike podjetja pa predstavi na načine, ki pri zaposlenih budi razmislek in razumevanje – zanimivo, raznoliko in inovativno. Menim, da se (tudi) tako gradi dolgoročna uspešnost podjetja, zato je treba res dobro (s)poznati ciljno skupino, ki niso samo vsi sodelavci, ampak je znotraj organizacije še mnogo manjših skupin, kot so vodje, sodelavci na terenu idr., ki so lahko ključ do uspeha v internem komuniciranju.

Interni komunikator mora biti pri svojem delu pristen, iskren in spoštljiv, saj bo (le) tako pridobil zaupanje pri svojih sodelavcih, kar pa je izjemno pomembno za uspešno interno komunikacijo. Osnova vsega, ko govorimo o jasni, razumljivi in učinkoviti komunikaciji, pa je seveda, da dobro obvlada tudi komunikacijske veščine.

● **Kakšno vlogo imajo pri internem komuniciranju umetna inteligenca, digitalizacija in drugi sodobni pristopi komuniciranja?**

V našo komunikacijo vključujemo tudi umetno inteligenco (UI), ki jo prepoznavamo kot

gonilo sprememb in inovacij v sodobnem poslovnem svetu. Pri tem se osredotočamo na dve glavni področji – na sprejemanje in uporabo orodij z integrirano UI tehnologijo, ki jih uporabljajo zaposleni pri svojem delu, in na razvoj prilagojenih UI rešitev. Prvi pristop nam omogoča izboljšanje učinkovitosti in natančnosti naših procesov, medtem ko z drugim izpolnjujemo specifične potrebe naših poslovnih ciljev in strank. S takim pristopom ne le nadgrajujemo naše poslovne procese in storitve za stranke, ampak tudi učinkovito in celovito osvajamo nove tehnologije ter izkoriščamo njihov potencial. Poleg uvajanja in uporabe UI se osredotočamo na zagotavljanje etičnih, skladnostnih in varnostnih smernic ter ukrepov, kar nam bo zagotovilo uspešno in varno uporabo UI rešitev.

-
- *Ne smemo pozabiti na osebno komunikacijo, predvsem v primeru sprememb, ko denimo vodje postanejo prenašalci ključnih sporočil.*
-

● V Zavarovalnici Triglav je zaposlenih več kot 5.200 zaposlenih iz različnih držav, različnih profilov, karakterjev, potreb in pričakovanj. Vsak zaposleni govori svoj jezik komuniciranja. Kako to upoštevate pri pripravi načrta internega komuniciranja?

Čeprav govorimo 6 jezikov in imamo 2 pisavi, se vsi zelo dobro razumemo in smo si na nek način podobni. To našo veliko in raznoliko skupino ljudi povezujejo skupne vrednote, kot so zanesljivost, odzivnost in enostavnost. Dolga leta smo nastopali z arhetipom vladarja, mnogi so nas videli kot družbo, ki je toga, resna in dolgočasna, potem pa smo se odločili, tudi zato, da bi se prilagodili novim zahtevam in potrebam, da odvežemo svojo »korporativno kravato« in v vseh državah, kjer smo prisotni, naredimo dodatne korake k oblikovanju enotnejše znamke delodajalca Triglav. Začeli smo se premikati v smer suverena skrbnika, da bi postali bolj sproščeni in dostopni ter da bi nenazadnje nadaljevali s krepitvijo enotne organizacijske kulture. Vrata Skupine Triglav smo odprli z zgodbami sodelavcev – postali so osrednji del komunikacije nove strategije znamke delodajalca, ki smo jo ubesedili z internim sloganom: »Vsi smo v redu. Vsi smo Triglav.« Zavedam se, da s svojo vizijo in delom skupaj z ekipo pomembno pripomoremo, da sodelavci razumejo ključna

sporočila podjetja, da pomagamo zaposlenim priti hitro do pravih informacij, podjetju pa do priložnosti za pomembna sporočila. Na ta način soustvarjamo konstruktivno organizacijsko kulturo.

● Kaj so največji izzivi pri internem komuniciranju tako velikemu kolektivu?

Eden večjih današnjih izzivov v interni komunikaciji so različne generacije, med katerimi so precej izrazite razlike v pričakovanjih, kanalih in načinu razumevanja sporočil. To še posebej velja tudi za Triglav, saj zaposleni v naši organizaciji pripadamo štirim generacijam: babyboom, X, Y in Z. Kaj to pomeni za interne komunikatorje? Da je potrebno zagotoviti raznolikost kanalov, prilagajati ton različnim skupinam, dati pomen, ne le informacijo, saj sodelavci želijo vedeti, zakaj nekaj počnejo, ne samo kaj. Ob tem pa je vse večja potreba po več povratnih informacijah. Ugotavljam, da je zaradi te raznolikosti dinamika na delovnih mestih občasno intenzivna, a bolj kot poznamo in razumemo drug drugega, lažje in boljše lahko sodelujemo.

● Eden večjih današnjih izzivov v interni komunikaciji so različne generacije.

● Kako zaposlenim omogočate, da izrazijo svoje pomisleke, predloge, pobude in kako jih obravnavate?

Vključevanje in dvosmernost sodita med ključne elemente učinkovitega strateškega pristopa internega komuniciranja. Tudi v naši organizaciji spodbujamo podajanje povratnih informacij (skozi ankete, raziskave in fokusne skupine), predlogov, pobud in omogočamo prostor za odprte pogovore. Tu bi rad izpostavil interni projekt, s katerim smo povezali naše vrednote, nove ideje in sodelavce. To je Festival idej, s katerim smo zaposlenim enakovredno omogočili, da s svojimi izkušnjami in vpogledi predlagajo konkretne rešitve za izboljšanje poslovnih procesov, odnosov, storitev ali delovnega okolja. Čeprav so sodelavci v slovenskih družbah že pred izvedbo Festivala idej lahko oddajali ideje prek intraneta Skupine Triglav, družbe na preostalih trgih regije Adria te možnosti niso imele. Ker je sedež matične družbe v Sloveniji, so zaposleni v regiji pogosto izražali občutek, da se ključne odločitve sprejemajo centralno in brez njihovega vpliva. To percepcijo smo želeli preseči z omenjenim projektom, ki je prvič istočasno povezal vse sodelavke in sodelavce v Skupini Triglav v ustvarjanju pozitivnih sprememb.

Cilj projekta je bil s premišljeno, na vrednotah temelječo komunikacijsko kampanjo aktivirati sodelavce po vsej regiji in jim omogočiti, da kot soustvarjalci sprememb s svojimi idejami prispevajo k oblikovanju prihodnosti Skupine Triglav. Na ta način smo (o)krepili pripadnost in občutek povezanosti vseh družb v enotno Skupino ter zbrali rekordno število kakovostnih idej. Projekt je premostil občutek oddaljenosti odvisnih družb od matične, dvignil zavzetost in dokazal, da so zaposleni ključni vir strateških rešitev.

● V zadnjem obdobju smo razvili celovit interni ekosistem medijev, kanalov in orodij, na čelu z intranetom, e-novičnikom, interaktivnimi platformami, digitalnimi zasloni in posebnimi projekti, kot je lasten popotniški vodnik.

● Kako se zaposleni odzivajo na aktivnosti internega komuniciranja in s katerimi programi, komunikacijskimi kanali spodbujate njihovo vključenost?

V zadnjem obdobju smo razvili celovit interni ekosistem medijev, kanalov in orodij, na čelu z intranetom, e-novičnikom, interaktivnimi platformami, digitalnimi zasloni in posebnimi projekti, kot je denimo interni »bolšjak«. S številnimi inovativnimi formati in bogatimi vsebinami, med katerimi so tudi podkasti, povezujemo zaposlene in spodbujamo odprto kulturo organizacije, ki letos obeležuje že 125 let delovanja. Poleg tega se lotevamo tudi inovativnih projektov, ko smo sodelavcem v celotni Skupini Triglav skozi znamenitosti in kulinariko regije približali poslovno strategijo. Nazadnje smo tako ustvarili lasten popotniški vodnik, kar kaže na to, da se znamo in upamo tako resnih tem, kot je strategija, lotiti tudi na zelo inovativen način. Strategija podjetja je pravzaprav zemljevid poti do začrtanih ciljev, zato smo ključne strateške usmeritve predstavili v knjižici Na popotovanju. Opise destinacij in doživetij, ki so jih predlagali zaposleni, smo smiselno povezali s strategijo in našo multikulturnostjo.

● Zaposleni so najboljši ambasadorji vrednot podjetja. Kako z interno komunikacijo povezujete vodstvene kadre in zaposlene na nižjih ravneh v skupni viziji?

Interno komuniciranje je na nek način kot pajek, ki plete mrežo med sodelavci v družbi

Interno komuniciranje - Interni podcast - Vsi smo v redu. Vsi smo Triglav.

in jih povezuje, vsako svojo potezo načrtuje premišljeno, skrbno in jo odgovorno vplete v kontekst. Pri tem je pomembno vključevanje vodij, ki so (lahko) ključni komunikatorji, prenašalci vizije oziroma aktivni ambasadorji vizije znotraj podjetja. To pomeni, da

- *Redni pogovori med vodji in ekipami, fokusne skupine in digitalni kanali omogočajo, da se vizija gradi skupaj.*

morajo razumeti in znati prenesti glavna sporočila naprej. V Triglavu zato vlagamo v njihovo usposabljanje, tudi kar se tiče komunikacije, da razumejo in znajo jasno, navdihujoče ter verodostojno prenesti vizijo naprej in jo povezati s cilji ter vsakodnevni nalogami svojih ekip. Prizadevamo si, da ključna sporočila »prevajamo« v uporabne, relevantne, konkretne, praktične in osebne zgodbe, s primeri dobrih praks delimo znanja in spoznanja, s številnimi internimi dogodki, programi in akcijami pa ustvarjamo skupna doživetja na vseh ravneh zaposlenih. Ob tem omogočamo prostor za dialog, saj je za resnično povezanost ključno, da lahko sodelavci podajo povratne informacije, izražajo

mnenja in zastavljajo vprašanja. Redni pogovori med vodji in ekipami, fokusne skupine in digitalni kanali omogočajo, da se vizija gradi skupaj.

- **Organizacijska kultura** Zavarovalnice Triglav temelji na konstruktivnem vedenju, timskem delu, samoiniciativnosti, sprejemanju odgovornosti in sodelovanju. Kaj glede na raziskavo zadovoljstva in zavzetosti zaposleni najbolj cenijo, kaj jih najbolj motivira in spodbuja pripadnost?

Dejstvo je, da sodelavci tudi zaradi interne komunikacije bolje poznamo in razumemo vizijo, cilje in vrednote podjetja. Zaposleni so dobro obveščeni o ključnih strateških dimenzijah, spremembah in dogajanju znotraj in zunaj podjetja, zato se počutijo bolj vključene in cenjene, to pa vodi k večji zavzetosti. Prizadevamo si za večkanalno, interaktivno in vključujočo komunikacijo, kjer zaposleni niso le pasivni prejemniki informacij, temveč aktivni udeleženci. Z vrhunskimi vsebinami krepimo pozitivno podobo Triglava med zaposlenimi in skrbimo, da so sodelavci preprosto zadovoljni z delovnim okoljem, to pa potrjuje tudi dejstvo, da bi kar 9 od 10 sodelavcev delo v zavarovalnici priporočilo svojim najbližjim. Tako kot organizacijska kultura temelji na timskem delu, je tudi interna komunikacija »ekipni projekt«. Res sem ponosen na ekipo sodelavk in sodelavcev, ki razumejo, znajo in zmorejo informirati, obveščati, povezovati,

spodbujati, motivirati in krepiti pripadnost tako velike skupine zaposlenih; ker verjamejo, si upajo in iščejo inovativne načine za učinkovito komunikacijo znotraj podjetja.

- **Kakšna je vaša vizija internega komuniciranja za prihodnje desetletje?**

Vloga komunikatorja se bo še naprej razvijala in postajala vse bolj strateška. Tehnologija, nove oblike dela in pričakovanja zaposlenih bodo zahtevali prilagoditve in inovativne pristope za učinkovito komunikacijo. V prihodnje pričakujem še večjo digitalizacijo (internega) komuniciranja v smislu uporabe digitalnih platform, kot so mobilne aplikacije, umetna inteligenca, virtualna orodja idr. Bolj kot prej bomo osredotočeni na odločanje na podlagi podatkov, ko gre za načrtovanje, pripravo in distribucijo vsebin ter povratne informacije, kar pomeni večji poudarek na analitiki podatkov za merjenje učinka in napovedovanja trendov. Tudi zaradi novih oblik dela bo imel interni komunikator pomembno vlogo pri ustvarjanju močne, povezane organizacijske kulture v razpršenih timih, nekakšno vlogo graditelja kulture s poudarki na vrednotah podjetja, transparentnosti in vključevanju zaposlenih. Verjamem tudi, da bo komunikator v prihodnjem desetletju (še bolj) aktivno sodeloval pri oblikovanju strateških politik podjetja.

MATEJ OSET DRUGI TIR

Prvi vlak bo po progi zapeljal v marcu 2026

»Predvidevamo, da bo prvi vlak po progi peljal v marcu 2026. Redni promet pa bo stekel po opravljenih vseh testiranjih in pridobitvi ustreznih dovoljenj,« napoveduje težko pričakovan konec naložbe v enega izmed najpomembnejših infrastrukturnih objektov v Sloveniji Matej Oset, generalni direktor družbe 2TDK. V marcu je minilo dve leti, kar je prevzel vodstvo družbe. Posebnosti terena so vplivale na potek gradnje, a to ni bila edina ovira. Na trasi so odkrili 91 kraških jam, a to je bilo pričakovano. Čeprav je med izvedbo del nastalo 4 milijone kubičnih metrov odpadkov, so jih večji del ponovno uporabili. Matej Oset pa posebej izpostavlja, da bodo degradirano območje na lokaciji Bekovec revitalizirali in da bo družba 2TDK na delu območja zasadila okrog 600 sadik oljk. Zahteva Kolektorja CPG o dodatnih 350 milijonih je za sogovornika neutemeljena in nerazumna.

JOŽE VOLFAND

● V zadnjem času je vse več vprašanj, kdaj bodo lahko zapeljali vlaki po drugem tiru. Hkrati pa je očitno, da je pri izvedbi naložbe vse več takšnih in drugačnih ovir. Ne mislim samo na premikanje hriba na Glinščici.

Še vedno ostaja naš cilj, da bodo gradbena dela, ki bodo omogočila prevoznost proge in začetek testiranja, zaključena v marcu 2026. To pomeni, da bodo do takrat izvedena vsa gradbena dela, zgrajen tir med Divačo in Koprno tako na togi podlagi kot na gredi. Omogočena bo prevoznost na celotnem odseku med Divačo in Koprno. Lahko se bodo začela testiranja ob sočasni izvedbi montaže železniške opreme na odseku med Divačo in Črnim Kalom.

● In kje ste sedaj?

V tem trenutku je velika večina projekta že narejenega. Zdaj se pospešeno izvajajo dela Sklopa 3 oziroma železniška dela. Viadukti so narejeni, predori izkopani. Narejene je že 85 % notranje obloge v predorih. Predvidevamo, da bo prvi vlak po progi peljal

v marcu 2026. Redni promet pa bo stekel po opravljenih vseh testiranjih in pridobitvi ustreznih dovoljenj. Kljub izzivom, s katerimi smo soočeni v zadnjem času in o katerih ste mediji tudi že poročali, dela niso zastala. Pričakujemo, da bodo zaključena skladno s predvideno časovnico.

● Vendar, kaj lahko najbolj zavre nadaljnjo gradnjo in ogrozi, da drugi tir dobi uporabno dovoljenje v letu 2026?

Pomiki v dolini Glinščice so trenutno največji izziv, ki nas še čaka. Ugotovljeno je bilo namreč lezenje hribine s približno dinamično 1mm na mesec. Naj poudarim, da smo takoj, ko so bili pomiki zaznani, pričeli iskati rešitve. Aktivirali smo številne slovenske strokovnjake, ki s svojim znanjem pomagajo iskati najboljše ukrepe za zaustavitev pomikov. Namešča se dodatna merilna oprema, ki spremlja dogajanje v dolini Glinščice, izvedba desetih pilotov globine 28 metrov in premera 120 cm je že skoraj končana. A to je šele prvi ukrep, da se hribina stabilizira. Po izvedbi

pilotov bo treba vgraditi geotehnična sidra, v nadaljevanju pa izdelati še šest vodnjakov.

● Na potek gradnje so vplivale specifičnosti terena, med drugim pričakovano odkrivanje podzemnega kraškega sveta? Ali stroka nadaljuje raziskovanja kraških jam? Je bila jamarjem katera od odkritih jam posebno doživetje? Kaj sledi?

Na trasi drugega tira se je odkrilo 91 kraških jam. Krasoslovci so vse jame podrobno popisali, izmerili, naredili so tudi 3D modele. Kraški pojavi so bili ves čas gradnje pričakovani. Pred pričetkom gradnje smo predvidevali, da bomo naleteli na približno 100 manjših in 10 večjih. Kljub vedenju, da gradimo v kraškem podzemlju, pa nismo predvideli, da bomo morali večje kraške jame tudi premoščati. Te premostitve so bile precejšen zalogaj s projektantskega kot izvedbenega vidika. S predano ekipo strokovnjakov smo uspeli težave uspešno premagati. Prav zdaj so izvedene tri od petih premostitev. Verjamem pa, da bosta tudi še ostali dve premostitvi v servisni cevi uspešno izvedeni.

● Gre za posebnost v gradnji?

Seveda. Premostitve, ki jih izvajamo na drugem tiru v predorih, so definitivno posebnost v predorogradnji in so predstavljale izziv tako za projektante kot inženirje in izvajalca gradbenih del. Do neke mere so premostitve seveda vplivale na izvedbo del na drugem tiru. Nekoliko so tudi upočasnile naš tempo. A moramo vedeti, da pri vseh izzivih, s katerimi se soočamo ob gradnji drugega tira, vedno iščemo rešitve, ki morajo biti dolgoročno stabilne, varne in zanesljive za čas obratovanja proge.

● Kaj ste storili z gradbenimi odpadki, saj to ni bil lahek okoljski oreh?

Na projektu smo izkopali 37 kilometrov predorov. Težko si je predstavljati, kako veliko materiala je to. Gre za več kot 4 milijone kubičnih metrov materiala – fliša, apnenca in zemeljskega izkopa. Fliš in apnenec sta mineralni surovini in imata okoljsko status

Matej Oset, generalni direktor družbe 2TDK

stranskega proizvoda. Na projektu jih v čim večji meri ponovno uporabljamo pri gradnji skladno s strategijo krožnega in zelenega gospodarstva. Apnenec se predela v gradbeni proizvod, to so agregati za betone, in se ponovno uporabi pri drugih fazah gradnje. Fliš pa se uporablja za sanacijo opuščenih delov bližnjih kamnolomov ter za nasipavanje površin v Luki Koper. Zemeljski izkop v naravi predstavlja mešanico zemlje, kamenja in mineralov in je nenevarni gradbeni odpad.

● Okoljska zakonodaja je zahtevna.

V okviru presoje vplivov na okolje za gradnjo drugega tira je bilo predvideno in kasneje presojano, da se ta material uporabi za vnos v tla na območje lokacije Bekovec. Ta se nahaja ob črnokalskem viaduktu. To je bilo pred pričetkom gradnje drugega tira degradirano kmetijsko območje, ki pa se bo po zaključeni rabi ponovno pripravilo za kmetijske namene. Kot poseg v okoljskem smislu pomeni omilitveni ukrep pri gradnji drugega tira. Trenutno je nasipavanje na lokaciji Bekovec končano in sledi dokončna rekultivacija površin na površju odloženega materiala, ki se bodo v večjem obsegu namenile za kmetijsko rabo. Del površin bo pogozden z avtohtonimi vrstami grmovnic in drevesnih vrst. V delu območja, ki je v lastništvu lokalne agrarne skupnosti, bo družba 2TDK zasadila približno 600 sadik oljk. Te bodo predane v upravljanje lastnikom zemljišč. Tako ta poseg na območju Bekovca pomeni ponovno in nato še novo uporabo tega doslej degradiranega in

neuporabnega območja, ki se bo zaključil z rekultivacijo krajine in bo odražal pozitiven učinek posega drugega tira na okolje.

● Zakaj se je umaknil Yapi Merkezi?

Turško podjetje Yapi Merkezi je del konzorcija in se iz projekta ni umaknilo. So se pa prerazporedila dela med izvajalci, pri čemer večino del prevzema slovensko podjetje Kolektor CPG. Sicer pa Yapi Merkezi sodeluje na projektu tudi pri tretjem sklopu, to je vgradnji železniške opreme. Imamo zagotovila turškega partnerja in turškega ministra za promet in infrastrukturo, da ostajajo v Sloveniji do izpolnitve vseh pogodbenih obveznosti. S tem čimer bodo prispevali k uspešnemu zaključku projekta. Sicer pa težave turškega gradbinca ne izvirajo iz njegovega sodelovanja na projektu drugi tir, temveč se je v določenih težavah znašlo matično podjetje iz Turčije zaradi svojih investicij v Afriki. Naj še dodam, da smo na projektu drugi tir 16. aprila 2025 gostili turškega ministra za promet in infrastrukturo, ki je bil nad vidnim delom turškega gradbinca navdušen.

● Kako boste odgovorili na zahtevo Kolektorja CPG o dodatnih sredstvih za gradnjo? To lahko močno podraži projekt?

Če govorimo o 350-milijonskem zahtevku, o katerem je bilo nedavno veliko zapisanega in poročanega v medijih, in ga je vložil izvajalec del, potem lahko povem, da je za družbo 2TDK ta zgodba zaključena. Zahtevek sta namreč tako družba 2TDK kot nadzorni inženir - DRI

zavrnila. Bil je neutemeljen, po moji oceni pa tudi nerazumen. Izvajalec del do danes ni dal nobenih nadaljnjih zahtev ali dodatnih zahtevkov v zvezi z omenjeno zadevo. Kljub temu, da smo s strani izvajalca slišali, da še preučujejo naš odgovor, sem še naprej prepričan, da gre za v celoti pretiran zahtevek.

● Kakšna bo končna cena projekta in kako bo sfinanciran?

Projekt Drugi tir ostaja v finančnih okvirih, ki so opredeljeni v investicijskem programu. Čeprav gre za večletni projekt in smo v zadnjih letih preživeli pandemijo, ukrajinsko vojno, ki je prekinila oskrbovalne verige in vplivala na globalne podražitve, se projekt ni podražil. Še vedno ostaja v planiranih finančnih okvirih. Na to smo zelo ponosni. Pomeni, da je bilo načrtovanje v začetku dobro in da z vsemi izzivi ustrezno in pravilno upravljamo. Tudi Evropska komisija in Evropska investicijska banka projekt drugega tira predstavljata drugim državam kot zgled dobre prakse, kako naj se velike infrastrukturne projekte vodi in izvaja.

● Kako potekajo priprave na gradnjo vzporednega tira?

Aktivnosti so v polnem teku. V mesecu maju so se pričele izvajati geodetske odmere za zemljišča razpis za izdelavo projektne in okoljske dokumentacije je v teku. Cilj ostaja, da bi bil konec leta 2026 objavljen razpis za izvedbo glavnih gradbenih del, gradnja pa končana leta 2030.

Kdo je kdo na področju ESG?

.....

V podjetju Engrotuš k trajnostnosti pristopajo sistematično in strateško, s poudarkom na vplivih, tveganjih in priložnostih. Marko Razdevšek, CSO – vodja trajnostnega razvoja v Engrotuš d.o.o., verjame, da je prava trajnostna preobrazba mogoča le ob usklajenosti strategije, kulture in zgleda vodstva.

.....

● Kako je v vašem podjetju organizirano področje trajnostnosti (ESG)?

Področje trajnostnosti (ESG) je v podjetju Engrotuš sistematično umeščeno v sam strateški okvir poslovanja. Imamo opredeljeno trajnostno strategijo, ki pokriva ključna področja ESG. Za postavljanje strategije in smernic je pristojen trajnostni odbor. Za vodenje in usklajevanje vsebin je odgovoren CSO (Chief Sustainability Officer), ki nadalje skrbi za implementacijo akcijskega načrta, povezovanje timov, spremljanje ciljev in komunikacijo z deležniki. ESG integracija poteka prek vseh oddelkov, z vključevanjem vodij in stalnim sodelovanjem z zaposlenimi.

● Kaj je vaš fokus na področju trajnostnosti (ESG)?

Naš fokus je usmerjen na vplive, tveganja in priložnosti v povezavi z našim poslovanjem, vezano na okolje in družbo. Preko upravljanja pa udeležujemo zadane cilje. Izpostaviti velja tri glavne stebre:

- Zmanjšanje zavržene hrane – ciljamo na 50 % zmanjšanje do leta 2029, pri čemer sodelujemo z dobroteljnimi organizacijami in razvijamo sisteme za boljše upravljanje zalog in donacije.
- Čim večje razogljičenje poslovanja – uvažamo obnovljive vire energije, znižujemo porabo energije in emisije CO₂, izvajamo ukrepe za energetske učinkovitost in optimiziramo transportne poti. Za leto 2025 imamo v načrtu 13 % vse potrebne električne energije podjetja pridobiti iz sončnih elektrarn.
- Družbena odgovornost do zaposlenih in skupnosti – vključuje zdravje in varnost pri delu, usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, etično kulturo, enakost spolov in podporo skupnosti. »Pričarajmo nasmeh« je Tušev osrednji dobrotelni projekt, ki ga izvajamo že 22 let. V vseh teh letih smo pri Tušu skupaj s partnerji omogočili en teden brezskrbnih počitnic ob morju že 11.000 otrokom.

Vse to povezuje enotna ESG vizija: »Z odgovornim delovanjem do trajnostne prihodnosti – za zaposlene, stranke, naravo in širšo družbo.«

● Katere trajnostne kompetence so za vas ključne?

Za učinkovito delo na področju trajnostnega upravljanja so ključni poglobljeno poznavanje zakonodaje in drugih regulativ (CSRD, ESRS), sistemsko razmišljanje, analitične sposobnosti, odlične komunikacijske veščine in visoka etična naravnost. Verjamem, da je prava trajnostna preobrazba mogoča le ob usklajenosti strategije, kulture in zgleda vodstva. Svojo vlogo pri vsem dojemam kot trajnostni zgled. Ves čas se izobražujem o različnih temah s področja okolja, družbe in upravljanja. Prejel sem priznanji HORUS Strateg leta 2022 in naziv ESRS Expert 2024, ki predstavljata določeno potrditev za celovito poznavanje in strokovno vodenje ESG procesov.

Dnevno sveže informacije ESG

www.zelenaslovenija.si

številni primeri
dobrih praks

strokovni članki in
nasveti s področja
trajnostnosti

video
izobraževanja

Portal www.zelenaslovenija.si vam
poleg dnevno svežih **aktualnih
novic** s področja **trajnostnosti**
nudi tudi prebiranje **revije ESG**,
poslušanje **podcastov**, ogled
izobraževanj ter udeleževanje
webinarjev in **strokovnih konferenc**.

BREZ ČESA SEM?

BREZ ASPARTAMA,
BREZ SLADKORJA IN
BREZ KOFEINA.

NOVO

Cockta